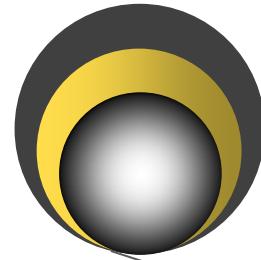
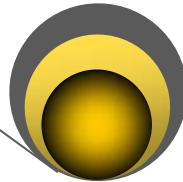

DIYALOG

(033) Mayıs-Haziran 2014

Dürüstlük

Adalet

Barış

(033) Mayıs – Haziran 2014

DIYALOG

- 2 -

İÇİNDEKİLER

- 003 - Merhaba
- 004 - Başkandan
- 006 - ÖZEL RÖPORTAJ – SAMİ AZAR**
- 012 - HABERLER
- 034 - DÜNYA BASININDAN ÇEVİRİLER
- 042 - İÇİMİZDEN
- 053 - Aramızdan Ayrılanlar
- 054 - RABI HAYIM PALAÇI** - Moti Katan
SEKSİON EN LADINO
- 055 - Haberes de la Komunidad de Izmir – R.A.Bortnick
- 064 - El Kantoniko de Rachel - R.A.Bortnick
- 065 - Yehuda ke dize? – Yehuda Hatsvi
- 068 - D'aki D'aya - Eliz Gatenyo
- 070 - Shimon Kapitan d'Estambol – Shimon Geron
- 072 - Gad Nassi
- 075 - Albert Contente mos Konta - Albert Contente
- 076 - Coya Delevi
- 078 - Viviane Behar

- 080 - Edmond i sus Emisyones – Edmond Cohen
- 086 - Prof. Dr. Moshe de Liba
- 087 - Jacques Cory
- 090 - PARA KE NO SE OLVIDE
- 092 - DE LA PRENSA MONDIAL
BİZDEN BİRİ
- 114 - Julyet Hazan – Raşel Rakella Asal
KÖSE YAZILARI
- 119 - Derinlik
- 126 - Uzak Yakın - Selim Amado
- 128 - Bir Başka Deyişle - Nisim Sigura
- 131 - Çağrışımalar - Avram Ventura
- 133 - One Minute - Avram Aji
- 136 - Yansımalar - Raşel Rakella Asal
- 140 - Açı - David Enriquez
- 143 - Galatalı Küçük bir Kız - Coya Delevi
- 147 - Washington'dan Mektup – Altan Gabbay
- 150 - Metin'ce – Metin Delevi

- 158 - İz Düşümü – Lina Filiba
- 163 - Yaşam – Tufan Erbaştıran
GENÇ GÖRÜŞ
- 172 - Yaşam Notları - Şela Habif
BİLYOR MUYUZ?
- 174 - Lag Baomer – Nazlı Doenyas
- 178 - Dini Takvim
BİZİM KÜRSÜ
- 180 - Süleyman Doğu – Kabala Üzerine Dersler I

Merhaba

Yayın Yönetmeninden

Değerli Okurlarım,

Pesah Bayramımızı geride bıraktık. Atalarımızın Mısır'dan çıkışları ve özgürlüklerine kavuşmaları ile birlikte, Tora'yı Tanrı'dan teslim almaları ile sonuçlanacak, mucizelerle dolu yepyeni bir dönem başlamış oluyor.

Önümüzde günlerde bayramların en güzel, en mutlusu, en anlamlısı olan "Shavuot" var. Seçilmiş bir ırk olduğumuzun en canlı kanıtlarının yaşandığı, mucizelerin birbiri ardına sıralandığı ve Peygamberimiz Moše'nin doğrudan Tanrı'dan teslim aldığı On Emir tabletleri ile noktalanan bir dönemin sonu ve sonsuza kadar sürecek yepyeni bir dönemin başlangıcıdır Shavuot!.

Pesah ile başlayıp Shavuot ile biten bu dönem aynı zamanda hepimizin yıl boyu heyecanla beklediği yaz mevsiminin de habercisidir.

İzmirliler bu dönemde telaş içindedirler. Çeşme hazırlıklarına başlarlar. Hafta sonları Çeşme'ye giderek kiş boyunca kapalı kalan evlerini havalandırmak, eksiklerini, arızaları gidermek, varsa evin badana boyalarını yaptırtmak, bahçe ile ilgilenmek, eksik ççeklerin yerlerini yenileri ile doldurmak, İzmirlilerin Mayıs ayı içinde heyecanla tamamlamaya çalışıkları özlem dolu ön hazırlıklardır.

Yaklaşan yaz tatili, tahsillerini sürdürden genç kardeşlerimizi de heyecanlandırır. Yıl boyunca sürdürdükleri yoğun çalışma temposu yerini dinlence, eğlence ve özgürlüğe bırakacaktır. Kampların, gezilerin planları hep bu dönemde yapılır.

DIYALoG yayın ekibi olarak şimdiden Shavuot Bayramınızı kutluyor, hepинize sağlıklı, neşeli, dolu dolu yaşayacağınız yaz sezonu diliyoruz.

Sevgiyle kalın!..

Başkandan

Sami Azar

Büyüklerim,
Küçüklerim,
Sevgili Kardeşlerim,

Baharla beraber şehrimize, Cemaatimize, -tabii bu arada unutmayalım- Çeşme'mize ziyaretçiler, turistler, bizleri görmek, bizlere sarılmak isteyen dostlar, akrabalar, peşpeşe ve akın akın geliyorlar.

Şehir dışı ve yurtdışı okullardaki evlatlarımız tatil fırsatı ile kısa bir süre için bile olsa, bu gelenler arasında...

Bu bağlamda her bir karşılaşmanın ne kadar canlı, ne kadar keyifli, ne kadar doyurucu olduğunu hepimiz biliyoruz, bunları yaşadık ve yaşayacağız.

Bu gelenlerin bir kısmı ve İzmirli hemşehrilerimizden bazıları, bizim Kültür Mirasımızı, sinagoglarımıza, eski ve şimdiki yaşam tarzımızı, yemeklerimizi öğrenmek, görmek

istiyorlar. Bu bilgiye aç ve açık dostlarımız bizim önce Türkiye sonra da tüm Dünya ile olan bağlantılarımızdır. Biz, bu ilişkiler sayesinde, hala bizi tanımayanlara, hala kan iftirası ve iğneli fiçı hikâyelerinde kalmış olanlara, bilinçsizce antisemitizmi yaştanlara kendimizi anlatabilir, onları bilinçlendirebilir, dostluklarını kazanabiliriz.

Bildığınız gibi birkaç sene önce İzmir Sefarad Kültür Mirası Derneği kurduk. Kurucular arasında ben de vardım. Bu Derneği kuruluşundaki amaç, o zaman tüzel kişiliği olmayan Cemaatimizin akçeli, yani paralı işlerini yürütebilmekti. Bu işlerin temelinde tapuları vakıf olmamızdan sonra elimize geçen sinagoglarımızın korunması, tadilatları ve restorasyonları yatkınlıktır.

Bu derneğin yaşaması ve amaçlarını yerine getirebilmesi için maalesef para gerekiyordu. Bunun üzerine geçtiğimiz sene Vakfımız, GPC Turizm şirketi ile bir anlaşma yaparak bu mekanları isteyenlere gezdirme yetkisi verdi. Bunun karşılığında, şirket gezdireceği her kişi için Vakfımıza belli bir ödeme yapmayı kabullendi.

Yaratmaya çalıştığımız bu kaynak kısmen Vakfımıza aktarılacak, kısmen de Dernek bünyesinde kalarak sinagogların her türlü ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanılacaktır. Bunun içine güvenlik, temizlik, tamir, tadilat, neticede yenileme işleri de girmekte...

Bu konu ile ilgili olarak İzmir Rehberler Odası, GPC Turizm, Sefarad Derneği, bu derneğin en büyük destekçisi Kiriaty Vakfı sponsorluklarında 70 kadar turist rehberine iki gün süren bir eğitim verilmiş, rehberler Yahudilik, tarihimiz ve Sefarad Kültürü hakkında bilgilendirilmiştir.

Eminim birçok kardeşimiz, “*Benim kuzenim, amcam teyzem geldi, 3-5 dostum var, buralar zaten bizim bir gezip çıkacağız, niye para vereyim*” diyor dur ve çok haklılar. Ancak hedeflerimizin neler olduğunu yukarıda açıklamaya çalıştım. Burada gerekli olan finansman, sizlerden, bizlerden, dost ve akrabalarımızdan gelecek olan damlalarla oluşacaktır. Bu damlaları bu hedeflerden esirgememenizi rica ediyorum.

Önümüzdeki günlerde GPC ile yapacağımız toplantılar neticesinde ziyaret sistemini oturtmuş

olacağız, sizlere o zaman daha detaylı bilgi verebileceğim.

Bir dahaki görüşmemize kadar her gününüz bayram olsun, her gününüz sevgi ile dostluk ile anlayışla, barışla dolu olsun...

İzmir Musevi Cemaati Vakfı Başkanı

Sami Azar

SAMI AZAR ile **İzmir Musevi Cemaatinde** **Yeni Bir Dönem**

Ocak 2014'te İzmir Musevi Cemaati Vakfı Başkanı olan Sami Azar, sayıca azalmakta olan cemaatte birçok alanda değişimin yaşandığı, aynı zamanda birçok yeni atılımın yapıldığı bir dönemde görev'e geldi. Tohumları bir önceki başkan Jak Kaya'nın çalışma döneminde atılan projeleri hayatı geçirmek ve yenilerini geliştirmek şimdiki başkan ve ekibinin başlıca hedefleri. Cemaatte uzun yıllar çalışmasının deneyimi, geniş genel kültürü ve yapıcı kişiliğiyle İzmir'e taze bir soluk getirmek için kolları sıvayan Sami Azar'la bugünkü gelişmeler ve gerçekleştirmek istediği projelerle ilgili sohbet etti.

Kendinizi kısaca tanıtır misiniz?

1949 İzmir doğumluyum. İzmir Özel Türk Kolejinden mezun olduktan sonra şimdi Boğaziçi

 Üniversitesi olarak bilinen Robert Kolej'de Kimya Mühendisliği bölümünü bitirdim. Ardından ABD'de yine kimya mühendisliği Master derecesini tamamlayıp Türkiye'ye döndüm. 1975'te Stella Abua'la evlendim. Biri İstanbul'da, diğeri New York'ta yaşayan çocuklarımız Yomi ve Tina'dan üç torunumuz var.

Cemaatimiz dernek ve yönetim kurullarında sizin başkanlığa hazırlayan ne gibi görevleriniz, deneyimleriniz oldu?

Doğruyu söylemek gerekirse, cemaatimizin konuları ile pek ilgili ve bilgili değildim. Ailem geleneksel Yahudiliğin dışında olan, Kipur, Roshashana ve Pesah'tan başka dini günlerin, bayramların bilincinde olduğunu gösteren, bunları takip eden bir aile değildi. 1980 darbesinden sonra derneklerin tekrar açılmasına müsaade ettikleri 1982 senesinde zamanın Cemaat Başkanı Jozef Özel bana gelerek Kültür Derneği'ni (Liga) yeniden açılmasını, bir başkana ihtiyaçları olduğunu, beni düşündüklerini, "hayır"ın bir cevap olmadığını ve görev'e başladığımı bana tebliğ etti!.. Acaba şimdi de görevleri böyle mi vermek gereklir diye düşünürüm bazen.

Liga Başkanlığımdan sonra Cemaat konularına ilgim arttı. Ciddi bir görev almam ise Hastane Yönetim Kuruluna, peşinden de Cemaat Yönetim Kuruluna seçilmemle başladı. Hastanedeki görevim Türkiye'de kanunların, uygulamaların sürekli değiştiği, sıkıntılı, sancılı bir döneme rastladı. Bu dönemde birçok yol denendi ama bir çıkış yolu bulunamadı. Sonunda Hastane ruhsatı satılarak ve hastane binaları aynı kişilere kiralananarak dar

boğazdan çıktı. Bu son dönemde bize öncülük eden Başkanımız Jak Kaya ve yönetim kurulundan, özellikle de Avram Sevinti'den övgüyle bahsetmeden geçemeyeceğim.

Yeni Yönetim Kurulu olarak ajandanızı oluştururken hangi konulara öncelik verdiniz? Sizce öncelikle geliştirilmesi gereken alanlar hangileri?

Gerek bizden önceki Yönetim Kurullarının gerekse bizim programlarımızdaki birinci ve en önemli konu Cemaatimizdeki Yahudilik bilincinin korunması, geliştirilmesi ve bu sayede Cemaatimizin varlığını idame ettirmektir. Yaptığımız, yapacağımız ve bizden önce yapılmış olan her çalışma bu amaca hizmet eder. Vakfımızın Yönetim Kurulu yeni arkadaşlardan oluşmuyor, hepimiz eski yönetimde de görevliydik. Bildiğiniz gibi Cemaat Vakıflarının seçimleri yaklaşık bir buçuk seneye yakın bir zamandır durduruldu. Dolayısıyla tüm Cemaat üyelerimizin katılımıyla seçim yapılamıyor, yapılamadı. Yönetim kurulumuza yeni bir yaklaşımla yön vermek istiyoruz. Öncelikle Yönetim Kurulu üyeleri arasındaki iletişim kurmaya, her konunun her üyeye ulaşmasına, fikrinin alınmasına dayanan

bir e-posta sistemi kurduk. Yönetim Kurulumuzun her üyesine görevler vererek bunlar hakkında hepimize bilgi aktarılmasını istiyoruz. Böylece her birimiz kendimiz çözmüş olmasak bile konu hakkında temel bilgilere sahip olabilecek ve sorulara cevap verebileceğiz. Yine 15 günde bir YK toplantılarımıza devam ediyoruz. Tabii bu acil bir durumda toplanmayacağımız anlamına gelmiyor. Bir de sağlıklı, belki de profesyonel bir sekretarya oluşturmaya çalışacağız. Cemaatimizle de, tüm kurum yöneticilerimizle birlikte 2-3 ayda bir bilgilendirme, sohbet toplantıları yapmayı planlıyoruz. İlkini muhtemelen Pesah sonrası gerçekleştireceğiz. Kurumlarımız deyince hepsi ile dirsek teması halindeyiz. Sürekli toplantılarla ihtiyaçlarının tespiti ve giderilmesi konusunda çalışmalarımız var. Meyvelerini yakında hep beraber almaya başlayacağız. Cemaat bireylerinin sayımı ve kişisel bilgilerinin saptanması için çalışmaları başlattık. Cemaatimizin eğitim düzeyi, meslekleri, yaş dağılımı gibi konular elimizin altında, bilgimizin dahilinde olacak.

Bütün bu söylediğimizi toplarsak esasında sorunuzun tek bir cevabı var: İLETİŞİM. Cemaatimiz üyelerinin kısa zamanda ve sağlıklı bir şekilde cemaat haberlerini öğrenmesi ve istedikleri

anda Yönetim Kurulu üyelerine ulaşabilmeleri lazım... Bu, bu işin olmazsa olmazı...

İzmir Sefarad Kültür Mirası Derneği YK üyesi olduğunuzdan Kemeraltı'ndaki tarihi sinagogların dünya turizmine kazandırılması konusuyla başından beri yakından ilgilisiniz. Son gelişmeler hakkında bilgi verir misiniz?

Evet, birkaç sene önce kurulmuş olan bu derneğin en başından itibaren YK içinde yer almıştım ve geçtiğimiz sene de YK Başkanlığına seçildim. Halen de o görevi yürütüyorum.

Kiryati Vakfının destekleri ile iki yerden fon temin ettim. Bunların biri ile Parohet Projemizi gerçekleştirmeye çalışıyoruz. Bu proje elimizdeki eskiden kalma Parohetler ve Tora örtüleri gibi değerli kültür varlıklarını korumak, restore etmek ve resimleyerek kataloge etmekten oluşuyor. Dört senelik bir projedir bu... İlk iki senesini tamamladık. Önce muhtelif yerbere dağılmış olan bu tekstiller tespit edildi. Finlandiya Helsinki Üniversitesi (Metropolia Üniversitesi) Tekstil Koruma bölümünden gelen Prof. Ana Hakari ilk çalışmayı gerçekleştirdi. 2013 yılı içerisinde aynı Profesör yanında on Master ve Doktora öğrencisi ile gelerek temizlemeyi ve ilk fotoğraflamayı

gerçekleştirdi. Şu anda bunlar muhafaza altında klimatize edilmiş ve rutubeti ayarlanmış bir şekildeümüzdeki üç ve dördüncü etapları bekliyor. Bu arada Ekonomi Üniversitesinden de destek aldığımızı söylemem gereklidir.

İkinci fonumuz ise Etz Hayim Sinagogu ile ilgili. İlk etapta Anıtlar Kurulundan aldığımız basit onarım izni ile gerekli destekleri ve onarımları tamamlayarak Sinagogun yıkılmasını ve yok olmasını önliyoruz. Sonra sıradı kapsamlı restorasyon için projenin tamamlanması ve iznin alınması var. Yani bu çalışmanın neticesinde elimizdeki izinlerle, tabii para bulabilsek, hemen restorasyona başlayabiliriz. Bu Dernekte en baştan beri sürekli desteği olan Dita Kiryati ile Nesim Bencoya'nın isimlerini anmadan geçmemeliyiz.

Mayıs ayı sonlarına doğru Vakfımız ve Sefarad Derneği'nin müşterek olarak organize etmeye çalıştığı çok önemli bir Konferans tertipleyeceğiz. Buraya Judaica uzmanları, yerel yöneticiler, Kültür Bakanlığı yetkilileri, üniversiteden akademisyenler ve tabii konuya ilgili Cemaatimizin üyeleri de davet edilerek kendimize bir İzmir Yahudi Mirası Vizyonu, bir yol haritası oluşturmaya çalışacağız. Gayrimenkullerimizin tamamının mı restore

edileceği yoksa bir kısmının olduğu gibi mi korunacağı, müzemizin nasıl, nerede açılacağı, kapsamının ne olacağı gibi konular tartışılabacak. Ondan sonra sıra fon aramalarla, projelere, restorasyonlara gelecek... Kısacası hedeflerimiz oldukça kapsamlı.

Sinagogları turistlere açmak için yeni bir girişimde bulunduğunuzu biliyoruz. Bundan biraz bahseder misiniz?

Vakıf olarak GPC Turizm ünvanlı bir şirkete sinagogumuzu turistlere açma konusunda bir sözleşme yaptık. Tüm ziyaretçiler bu seyahat acentesinden geçecekler. Sağlanacak olan gelirin bir kısmı mülk sahibi olarak Vakfa gidecek, bir kısmı da bu restorasyonla ilgili fon oluşturmak üzere Dernekte kalacak. Bu konu ile ilgili olarak Kiryati Vakfi, İzmir Rehberler Odası ve GPC Turizmin sponsorluğunda iki günlük bir eğitim semineri tertiplendi. Sara Pardo'nun da bize çok destek verdiği bu seminer İsrail'den gelen bir uzman yönetiminde konferanslar ve gezilerden oluşuyordu. Yaklaşık yüz rehber müracaat etti ancak yersizlikten bir kısmını geri çevirmek zorunda kaldık. Düzenlenen bir kokteylde yetmiş kadar rehbere setifikaları törenle verildi.

Yaşlı nüfus oranının arttığı İzmir cemaatinde 70 yaş üstü kişileri kapsayan "evde bakım" uygulamasıyla ilgili görüşleriniz neler?

Çok güzel bir noktaya geldiniz. Daha önce de birkaç kez ifade etmeye çalışmıştım, takdirle karşıladığım bir konu bu. Göreve geldiğinden beri Karataş Hastanesini İdare Derneği Yönetim Kurulu, başkanları David Enriquez'in tutarlı, istikrarlı, teslim olmayan, yaratıcı, çalışan tutumuyla inanılmaz başarılarla imza attılar. Ayrıca bu tamamen bir ekip işi. Hem tüm Yönetim Kurulunu hem de Sağlık Gönüllülerini tekrar tekrar kutluyorum.

Yaşlılarımızın nerede olurlarsa olsunlar yardımlarına hemen koşulabilecek bir sistem yarattılar. Ümit ederim çalışmaları arasında İstanbul'da mevcudiyetini duyduğum Yaşlı Kreşi diye adlandırılacak bir proje de vardır. Böylece büyüklerimizin yalnızlıklarını bir nebze olsun azaltmış oluruz. Bu arada altın çizmek istediğim bir diğer konu da Hastane Derneği'nin başlattığı nüfus sayımı sırasında 70 yaş üstü büyüklerimizin sayısının yüksekliği... Yaşılanmakta ve küçülmekte olan bir toplumuz. Dolayısı ile Kurumlarımıza, Derneklерimizde ve Vakfımızın yönetiminde daha

çok çalışana, daha çok gönüllüye, Cemaatimizi ayakta tutacak kardeşlerimize ihtiyacımız var.

Detaylı bir anketle toplumumuzun profilini çıkarma çalışmaları yaptığınızı görüyoruz. Bu anket sonuçlarından ne şekilde yararlanmayı düşünüyorsunuz?

Bu konuya daha önce biraz degenmiştim. Öncelikle bir bilgisayar programı hazırladık. Bu programda yıllık yaşılanma otomatik olarak gerçekleşecek. Bir matriks sayesinde muhtelif ilgi gurupları şeklinde üyelerimizi filtreleyip listeleyebileceğiz. Örneğin, falan yaştakiler, bekârlar gibi. Bunun hazırlanmasında Binyamin Hazan ve David Enriquez'in emekleri var. Üyelerimizden vermelerini istediğimiz bilgiler arasında öncelikle yaşları ve medeni durumları yanı sıra eğitimleri, meslekleri, iletişim bilgileri, sağlık güvenceleri olup olmadığı ve hatta kan gurupları bile var.

Çok zengin bir kitaplığınız olduğu biliniyor. İlgi alanınız hangi konular?

Kitap virüsünü kaptınız mı bir kez, bir daha kurtuluşu yoktur, hiçbir ilaç sizi tedavi edemez. Genellikle tarih kitapları, dünya savaşları, Yahudilik ve İsrail tarihi, holokost üzerine kitaplara düşkünümdür. Ama itiraf etmeliyim ki eski sabrım

kalmadı, eskisi kadar rahat ve hızlı okuyamıyorum bu tür kitapları...

Görevinizin bu aşamasında İzmir cemaat üyelerine iletmek istediğiniz bir mesaj var mı?

Öncelikle bir durum tespiti yapmamız lazım. Cemaatimiz maalesef, giderek küçülen, yaşlanan bir toplum... Böyle toplumların başına bela olan maddi olanakların azalması, asimilasyon gibi sorumlardan kaçınmak mümkün değil. Burada tek çözüm bir yumruk gibi birleşmek, dayanışmayı sağlamak, omuz omuza yürümek, katılımcı ve özverili bir ruha sahip olmaktır. Tüm kurumlarımıza gönüllü çalışanların sayısı malum... Bu sayının artması en büyük dileğim ve hayalimdir. Kendi mirasımıza, maddi ve manevi, mutlaka sahip çıkmalıyız. Cemaatimizin isteyen her üyesinin ilgilenebileceği, çalışabileceği çeşitli konular var. Onları gerek Vakfımız, gerek kurumlarımıza her zaman bağırlarına basmaya hazırlır.

Bu bilgilendirici sohbet için İzmir Musevi Cemaati Vakfı başkanı Sami Azar'a teşekkür ediyor ve yeni görevinde başarılar diliyoruz.

Elküs-Markus Ödül Töreninde İzmir Esintisi

İstanbul Fakirleri Koruma Derneği'nin iki yılda bir verdiği geleneksel Elküs- Markus ödülleri bu yıl 26 Mart Çarşamba akşamı dernek salonunda düzenlenen törende sahiplerini buldu. Yönetim Kurulu eski başkanlarından Seyfi İşman'ın organizasyonu üstlendiği bu anlamlı tören izleyenlere sevinç ve hüznü aynı anda yaşattı. Bu yıldı töreni farklı kılan özelliklerden biri üç İzmirli adayın ödülü layık görülmESİYDİ.

HABERLER

Törenede ilk olarak Elküs erdem ödülüne aday gösterilen isimler anons edildi. Elküs Erdem ödülü 1916'da genç yaşta vefat eden ABD'nin Türkiye konsolosu Abraham Elküs'ün kızı Jane Selma Elküs adına, yaşamını hayır kurumlarına adayan bir hanıma veriliyor. Bu ödüle, annesi Raşel Sabanoğlu'nun kurucusu olduğu İzmir İhtiyarlar Yurdu Kadınlar Kolu Başkanlığını 40 yıl boyunca sürdürden **Fortüne Asal** layık görüldü. Diğer adaylar da birer mansiyon ödülü ile onurlandırıldılar.

1990'lı yıllarda Karataş Hastanesinin yönetim kuruluna seçime giren ilk kadın üye olan Fortüne Asal ödülünü Hahambaşı Rav İzak Haleva'nın

elinden aldı. Konuşmasında bu ödülü ahenk içinde çalıştığı ekibindeki gönüllü hanımlar adına aldığı söylenen Asal, her koşulda maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen İzmir Musevi cemaati mensuplarına da teşekkür etti.

Kariyerini İzmir'de sürdürden **Soprano Linet Saul**, törende Yaşar Paker Müzik ödülünü kazandı. Bu ödül 1992 yılında FKD bünyesinde bir fon kuran müziksever ve hayırsever Yaşar Paker'in anısını yaşatmak için veriliyor. Türkiye'de barok müziğini dönem enstrümanları ile yorumlayan İzmir Barok Grubu'nun üyesi olan Saul, İtalya ve Almanya'da da önemli barok müzik orkestraları ile konserler verdi.

Uruguay, Venezuela, İstanbul ve İzmir'deki çeşitli festivallerde Sefarad şarkıları seslendirdi. Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Bölümünde eğitimlenlik yapan sanatçı bu yıl Doçentlik unvanına hak kazandı. Ödülünu Viktor Albukrek'in elinden aldıktan sonra büyüleyici sesiyle iki opera şarkısı seslendiren sanatçı dinleyicilerden büyük alkış aldı.

Törenede Alp Alkaş girişimcilik ödülüne layık görülen başarılı isim İzmir doğumlu **Yomi Castro** oldu. 2012 yılında genç yaşta hayatını kaybeden Alp Alkaş, alışveriş merkezleri ve perakende danışmanlığı konusunda önemli başarılarla imza atmıştı.

Ödülü vermek üzere sahneye çıkan Alp'in babası Avi Alkaş'ın duygulu konuşmasından sonra söz alan Yomi Castro, Alp Alkaş'ın mentoru ve arkadaşı olarak hislerini dile getirdi. Girişimciliğin ticaretle sınırlı olmadığı ve hayatın her alanını kapsadığını işaret etti. En başarılı girişimci şirketler arasında gösterilen kendi şirketini 2006'da kurulan Yomi Castro, internet teknolojileri, yapay zekâ ve yazılım mühendisliği konularıyla ilgileniyor. Castro, dünyanın en saygın iş dünyası ve girişimcilik derneği JCI tarafından, Türkiye'de "2009 yılının en başarılı genç girişimcisi" seçildi.

Gecede büyük alkışlar eşliğinde verilen birçok değerli ödül de sahibini buldu. Marcus Hayırseverlik Ödülü mimar Sibel Franko'ya Yasef Yahya Tıp Ödülü Azeri asıllı tıp öğrencisi Emil Aliyev'e, Kültür Ödülü ise Şalom gazetesinin değerli yazarlarından Alberto Modiano ve Metin Delevi'ye verildi.

İzmir'de Yom Aşoa Töreni

Sarit Bonfil

Önceki yıllarda Liga Gençleri tarafından gerçekleştirilen Yom Aşoa törenleri, bu yıl FKD'nin organizasyonu ile ilk kez geniş topluma açık olarak düzenlendi. 27 Nisan Pazar günü İzmir Şaar Aşamayım Sinagogunda düzenlenen etkinliğe, İzmir Büyükşehir Belediye Başkanına vekâleten, eski Konak Belediye Başkanlarından Sayın **Muzaffer Tunçağ** ve İtalya Konsolosu Sayın **Igor di Bernardini** de katıldılar.

Konuklar mekâna ilk girdiklerinde İstanbul'dan gelen konuşmacı Metin Delevi'nin arşivinden derlenen "Hatırınız Sevgi Olsun" temali Holokost fotoğraf sergisi ile karşılaştılar. Holokost'ta yaşam mücadelemini konu alan sergi İzmir Kültür Derneği lokal ve bahçesinde izleyenlere sunuldu.

İzmirlilere çok çarpıcı bir deneyim yaşatan çalışma ise, bahçe duvarındaki panoda yer alan, önünde altı mumun yandığı 500 kişilik isim listesi idi. Uzun yıllar özel sektörde yöneticilik görevinden sonra Yahudi tarihi üzerine araştırmalar yapmakta olan Metin Delevi'nin ortaya çıkardığı İzmir ve Ege

doğumlu Holokost kurbanlarının adlarının yer aldığı listeyi İzmirli Yahudiler ilk kez görme olanağı buldular.

Sabah 10.00'da başlayan lokaldeki kahvaltıdan sonra saat 11.00'de sinagogdaki törene geçildi. Açılış konuşmasını yapan Ester Cen, "Bugün tarihte kara bir günün sayfasını unutmamak ve unutturmamak için tekrar açıyoruz. Bugün insanın insana yaptığı en korkunç suçun kurbanlarını anıyoruz. Bugün nefretin kalpleri kapladığında insanın neler yapabileceğini hatırlıyoruz. Bugün yardım çığıtlarına cevap verememenin, ölümler karşısında

sessiz kalmanın nelere yol açabileceğini öğreniyoruz. Bugün korkunç zamanlarda başkasını kurtarmak adına kendini tehlikeye atabilecek olanları anıyor ve ümitleniyoruz. Bugün haksızlıklara karşı çıkmayı, yardım isteyenlere el uzatmayı öğreniyoruz. Ve bugün daha iyi bir dünya ve gelecek için hep bir ağızdan 'BİR DAHA ASLA' diyerek törene başladı.

Saygı duruşundan sonra Dokuz Eylül Üniversitesi Konservatuarında konuk profesör olan İsrail doğumlu ünlü keman virtüözü Joshua Epstein, aynı konservatuarda öğretim üyesi olan piyano sanatçısı Heather Carpenter Özaltun eşliğinde E.Bloch'tan "Vidui" adlı eseri seslendirdi.

Programda daha sonra İzmir Musevi Cemaati Vakfı Başkanı Sami Azar'a söz verildi. Sami Azar, holokostun tarihte yaşanan son insanlık suçu olmayacağı, son yıllarda örneğin Darfur'da yaşananlara, holokost inkârcılığının ve antisemitizmin ulaştığı boyutlara bakmanın bunu düşündürdüğü vurguladı.

Sembolik mum yakma töreninde, gencinden yaşlısına çeşitli yaş gruplarını, gönüllü hanımları, din adamlarını ve yöneticileri temsilen

altı milyon holokost kurbanının anısına altı mum yakıldı. Törenin ardından Epstein ve Özaltun'un yorumladığı J. Achron'un "Hebrew Melody" adlı eseri konuklara yine duygusal anılar yaşattı.

Günün konuşması Metin Delevi'nin "Ölümlerine Kuzu Gibi mi Gittiler?" başlıklı sunumuydu. Ekrana yansıtan görüntüler eşliğinde yaptığı konuşmasında Metin Delevi, Avrupa'daki çeşitli getto ve kamplardan örnekler vererek Yahudilerin, gerek pasif direniş göstererek, gerek isyan başlatarak, gerek silahlı direnişle ya da eğitsel, dini ve kültürel aktivitelerini gizlice sürdürmeye çalışarak yaşam mücadelesi verdiklerini, ölümle

giderken bile insanlık onurlarını yitirmemenin çabası içinde olduklarını irdeledi.

Piyanist Özaltun'un eşliğinde Linet Şaul'un seslendirdiği Ravel'in "Kaddish"'i tüm katılımları etkiledi.

Programın dini tören bölümü Hazan Moti Katan tarafından yönetildi. Günün gerektirdiği duaların ardından sözleri ekrana yansıtan

"Kadış Al Yisrael" ve "El Male Rahamim" dualarına konuklar ayağa kalkarak eşlik ettiler.

Hannah Szenes'in şiirinden uyarlanan "Eli Eli" parçasını mükemmel yorumuyla seslendiren soprano Linet Şaul'a piyanoda Özaltun eşlik etti.

Ester Cen'in kapanış konuşmasıyla son bulan törenin çıkışında konuklara Holokost'la ilgili birer kitap hediye edildi.

Gerekli Koşulları ve İspanya ile Özel Bağını İspatlayan Sefaradlara İspanyol Vatandaşlığını Verilmesi ve Medeni Kanun'un 23.Maddesinin Tadil Edilmesine İlişkin Kanun Tasarısının Türkçe Tercümesi

Bati Avukatlık Bürosu tarafından yapılan
resmi mahiyeti olmayan bir serbest tercümedir.
Avukat Niso Morhayim - İstanbul

GEREKÇE

I

"Sefaradlar", İber Yarımadasında yaşayan Yahudiler ve bilhassa, o soydan gelen ve din değiştirmeye veya ülkeyi terk etmeye zorlayan 1492 Kararnamesi'nden sonra bu yolda ilerlemek zorunda kalanlara verilen addır. Bu isim, eski ve günümüz İbranice'sinde "İspanya" anlamına gelen "Sefarad" kelimesinden gelmektedir. Aslında, İber bölgesinde Yahudilerin varlığı sabit ve çok eski

zamanlara dayanmaktadır ve yazıt ve taş eserlerden hala görülmektedir. Ancak tarihin zorlamasıyla; Yahudiler, bir kez daha Diaspora yollarına düşmüş ve özellikle Kuzey Afrika, Balkanlar ve Osmanlı İmparatorluğu'ndaki topluluklara katılmış veya topluluklar kurmuştur.

Sefaradların evlatları, mesafelere ve kuşaklara rağmen devam eden bir yurt özlemini sürdürmektedir. Bu hasreti pekiştirmek için, yaşadıkları ülkelerin dillerinden alıntılar ile zenginleştirilmiş orijinal İspanyolca dili olan Yahudi İspanyolcası Ladino haketía'yı muhafaza etmişlerdir. Atalarının ise, duaları, yemek tarifleri, oyunları ve aşkları İspanyolca'dır. Geleneklerini ve kökenlerini çağrıştıran isimlerini korumuşlar ve mazide kalan bir İspanya'nın sessizliğini hiçbir nefret olmaksızın kabul etmişlerdir.

"Vatansız İspanyollar" olarak da anılan Sefaradların hatırları ve sadakatleri, geniş sayıda bir topluluk içinde uzun zaman kalmış ve 1990 yılı Asturias Prensliği Barış Ödülü'nü almaya layık görülmüştür. Bu karar, 5 yüzyıllık bir ayrıldıktan sonra, Sefarad topluluklarını kökenleri ile tanışmaya çağırın, eski vatanlarının kapılarını sonsuza kadar açan, önceden başlatılmış olan barış sürecine katkıda

bulunma isteği ile gerçekleştirılmıştır. Bu ödül verilmeden birkaç yıl önce, bir İspanya Kralının bir sinagoga ilk ziyareti olan tarihi bir olay gerçekleşmiştir. Bu ziyaret, 1 Ekim 1987 yılında Los Angeles, Kaliforniya'daki Tifereth Israel Sephardic Temple'da gerçekleşmiştir.

21. yüzyılın şafağında, dünyadaki Sefaradlar, yeni sorunlarla karşılaşmaktadır: bir kısmı, totaliterizmin gazabıyla hırsızlanmış, diğerleri ise, özlenen Kudüs'e dönmemi tercih etmiştir; hepsi, yeni nesiller için pragmatik ve global bir kimlik tasavvur etmektedir. Her durumda kalbimiz, Sefaradların bu tarihi ve manevi yükünü sona erdirme bilincinde olan bir İspanya için atmaktadır. İspanyol vatandaşlığı edinme şartlarının, İspanyol olmaktan vazgeçmeye karşı olağanüstü şekilde ve azimle direnen bu insanlar için uygun hukuki kaynaklar kullanılarak kolaylaştırılması, adil görülmektedir.

II

Sefaradlar için mevcut olumlu görüşün oluşması, Yahudi topluluklarının kendi mezarlıklar için (Sevilla'da olduğu gibi) ruhsat ve daha sonra birkaç sinagog açmak üzere izin aldıkları II. Isabel zamanına dayanmaktadır.

Fernando de los Ríos Devlet Bakanı iken; Hükümet ve Devlet Bakanlığı, genel olarak Fas'lı Sefaradların İspanyol vatandaşlığına kabulüne ilişkin olanakları araştırmış ancak bu fikirden, bir kısmı Mağrip'li basın ile anlaşmazlık nedeniyle vazgeçilmiştir. Ayrıca, 1886 yılında Práxedes Mateo Sagasta ve 1900 yılında Senatör Ángel Pulido tarafından desteklenen, hükümet tarafından Sefaradlara İspanya'da sinagog açma izni verilmesi, Madrid'de İspanyol-İbrani Alliance'ının kurulması (1910) ve Sefarad Evrensel Evi'nin kurulması (1920) ile sonuçlanan bir tutumun başladığını söylemek uygun olacaktır. Bütün bunlar, Sefaradlarla İspanya arasındaki ilişkiyi güçlendirmiştir.

Tarihsel açıdan, İspanyol vatandaşlığı, Sefaradlar tarafından istisnai durumlarda da edinilmiştir. Bunun bir örneği, gerekçesinde "İspanyol'luğunu korumuş eski İspanyollar veya onların soyundan gelenlerle, genel olarak herhangi bir vesileyle İspanya'da kaydi bulunan İspanyol kökenli ailelerin mensubu olan ve, yasaları bilmemekten veya kontrolleri dışında herhangi başka bir sebepten dolayı vatandaşlık edinememiş, İspanya'ya sevgi besleyen kökenlere sahip Hispangik kişiler" yer alan 21 Aralık 1924 tarihli Kanun

Hükümde Kararname'dir. Bu kararname, 1930 tarihine kadar İspanyol vatandaşlığı edinilmesi için Sefaradlara vatandaşlık edinme süreci başlatmıştır. Sadece 3000 civarında Sefarad bu hakkı kullanmıştır. Ancak söz konusu sürenin sonunda birçok Sefarad, İspanyol vatandaşlığı edinmeden de olsa İspanya konsoloslarının korumasından yararlanmıştır.

İkinci Dünya Savaşı'nda 200.000 kadar Sefarad, Alman idaresi altına girmiştir. Başta Balkanlar ve Yunanistan olmak üzere Batı Avrupa'nın gelişmiş toplulukları Nazi barbarlığına uğramış, derin Sefarad köklerine sahip bir şehir olan Selanik'te 50.000'den fazla kişi ölmüştür. Nazi Soykırımının amisi ile birlikte binlerce Sefaradın gaddarca katledilmiş olması, İspanya ile aralarındaki kalıcı bağı oluşturur.

21 Aralık 1924 tarihli Kanun Hükümde Kararname'nin, muhtemelen kaleme alanlarca düşünülmemiş, beklenmedik bir faydası olmuştur: İkinci Dünya Savaşı'nda İspanyol diplomatik misyonlarına, söz konusu Kararname ile İspanyol vatandaşlığı edinen Sefaradlara konsolosluğunu sağlanması izin veren bir hukuki çerçeve hazırlamıştır. Bu diplomatların insancıl

yaklaşımıyla, İspanyol vatandaşlığı edinmemiş Sefaradlara ve diğer birçok Yahudi'ye konsolosluğunu sağlanmasıdır. Diğerlerine ek olarak, Budapeşte'deki Ángel Sanz Briz, Atina'daki Sebastian Romero Radigales, Paris'teki Miotta Bernardo Rolland, Sofya'daki Julio Palencia, Büyükelçi Joseph Rojas, Lizbon'daki Javier Martínez de Bedoya, ve Bordo'daki Eduardo Propper de Callejón için durum budur.

Böylece, binlerce Yahudi Nazi Soykırımı'ndan kaçabilmiş ve hayatlarını yeniden kurabilmiştir.

III

Hâlihazırda, Sefaradlar iki farklı şekilde İspanyol vatandaşlığını edinebilmektedir: birinci yol, Sefarad olduğunu ve iki yıl boyunca İspanya'da yasal olarak ikamet ettiğini ispatlamaktır (Medeni Kanun'un 22'inci maddesi). Bu halde, Latin Amerika ülkeleri gibi, İspanya ile özel bağı olan ülkelerin ve uluslararası vatandaşları ile özdeşleştirilmektedirler. İkinci yol ise, Sefarad oldukları veya onların soyundan geldikleri için, vatandaşlığın, istisnai durumlar olması halinde takdire bağlı olarak verildiği carta de naturaleza'dır (Medeni Kanun'un 21'inci maddesi).

Bu evrimin bir sonucu olarak, Sefarad oldukları ve İspanya ile özel bağlarını ispatlayanlara carta de naturaleza yoluyla İspanyol vatandaşlığının verilmesine ilişkin istisnai durumları kabul eden Medeni Kanun'un 21'inci maddesinde bahsedilen söz konusu istisnai durumların, ne zaman dikkate alınacağıının belirlenmesi gerekmektedir. Ayrıca, bu koşulun yerine getirilme şartlarının da belirlenmesi gerekmektedir.

İspanya ile aralarındaki bu özel bağın neticesinde sadece iki yıl ikamet ile vatandaşlık edinebilen tek topluluk olan Sefaradların, Medeni Kanun'un 22'inci ve 24'üncü maddelerinin ilk fikrası ile bağlantılı 23'üncü maddenin mevcut b) fikrası nedeniyle, İspanyol vatandaşlığı edinilmesi halinde önceki vatandaşlıklarından vazgeçmeye zorlanmalarının önlenmesi ve bunun için de Medeni Kanun'un 23'üncü maddesinin değiştirilmesi gerekmektedir.

Madde 1. Sefaradlara carta de naturaleza (istisnai yolla vatandaşlığa kabul) yoluyla İspanyol Vatandaşlığının Verilmesi

1. Medeni Kanun'un carta de naturaleza (istisnai yolla vatandaşlığa kabul) yoluyla İspanyol vatandaşlığının elde edilmesi için gerekli istisnai durumlar ile ilgili 21.1 maddesinde belirtilenler çerçevesinde, söz konusu istisnai durumun, bu şartların varlığını ve İspanya ile özel bağını ispatlayan yabancı ülke vatandaşı Sefaradlarda, İspanya'da yasal ikametgâhları bulunmasa dahi mevcut olduğu anlaşılmaktadır.

Yukarıdaki fikranın hükümleri, Sefaradların ideoloji, din veya inançlarına bakılmaksızın uygulanmalıdır.

2. Sefarad olma koşulu ve İspanya ile özel bağ; ilgilininin İspanya'daki ikametgâh yeri Nüfus Müdürlüğü'nde ya da İspanya dışında ikamet ediyorsa o ülkedeki konsolosluğunu nüfus idaresi yetkilisince, gerektiğinde birlikte değerlendirilecek olan aşağıdaki delillerden bir veya birkaçının varlığı ile onaylanır:

a) İspanya Yahudi Cemaati Federasyonu'nun Genel Sekreteri tarafından verilen ve başvuranın Sefarad Yahudi cemaatine üyeliğini tasdik eden belge.

b) Başvuranın ikamet ettiği ülkede kanunen tanınmış yetkili hahambaşılıktan alınmış belge veya başvuranın bu amaca uygun olduğunu düşündüğü başka belgeler.

c) Başvuranın soyadı veya bildiği/ailesinde konuştuğu dil veya Sefarad Yahudi cemaatine üyeliğini ispatlayacak diğer kanıtlar.

d) Başvuranın veya doğrudan soyundan geldiği kişilerin, Mısır ve Yunanistan'a ilişkin olarak 29 Aralık 1948 tarihli Kanun Hükmünde Kararname'de veya benzer herhangi bir listede zikredilen ve İspanya tarafından korunan sefarad aileler listesinde adının bulunması veya 20 Aralık 1924 tarihli Kraliyet Kararnamesi'ne binaen özel yolla vatandaşlık kazanmış olması.

e) Yukarıdaki bölümde belirtilen kişiler veya ailelerden herhangi biri ile başvuranın bağı veya ilişkisi.

f) Başvurunun, başvuranın ikamet ettiği yerin Konsolosluk Nüfus İdaresi'ndeki yetkiliye sunulması durumunda; söz konusu yetkili, başvuranın bahse konu bölgedeki İspanyol

toplumunun mensubu olduğuna dair emareleri değerlendirecektir.

Her şekilde, başvuranın, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde resmi başvurusunu yapması gerekmekte olup, söz konusu süre Bakanlar Kurulu'nun mutabakatı ile kararlaştırılacak şekilde bir yıl daha uzatılabilir.

Madde 2. Prosedür

1. Başvuru, 30/1992 sayılı ve 26 Kasım tarihli Kamu İdareleri Hukuk Rejimi ve Umumi İdari Prosedürler Kanunu'nda listelenen herhangi bir şekilde veya başvuruın ikametgâhındaki Konsolosluk Nüfus İdaresi'ne ibraz edilebilir.

2. Talep yazılı olarak Adalet Bakanı'nın Kararı'ndaki standart format kullanılarak yapılacak olup, ilgiliin ikametgah yerindeki yerel veya konsolosluk Nüfus İdaresi'ndeki yetkili kişinin nezdinde şahsen kabul ve tasdik edilmesi gereklidir.

3. Başvuranın, başvuru ile birlikte, başvurunun işleme alınması için gerekli olduğu bahse konu

Kararda belirtilen gerekli belgeleri ve 1inci maddede belirtilen durumların doğruluğunu belgelemek için gerekli olduğunu düşündüğü diğer tüm evrakları sunması gerekmektedir. Başvuran, ayrıca, İspanyol kültürü ve gelenekleri ile olan özel bağını kanıtlamalıdır. Bu şartın ispatındaki değerlendirmede özellikle, ilgiliin eğitimi, vakıf veya sosyal yardımlaşma aktiviteleri ve bahse konu bağı gösterebilecek diğer haller dikkate alınacaktır. Siciller ve Noter İşleri Genel Müdürlüğü; ilgiliin talep edilen şartları haiz olup olmadığına belirlenmesi için, ikametgah yerinde bulunan ve devletçe resmen tanınan yetkili hahambaşılık ve kaynak Yahudi cemaati gibi kurum veya kuruluşlardan yazılı bilgi talebinde bulunabilir.

Aynı şekilde, Siciller ve Noter İşleri Genel Müdürlüğü, İspanya'da ikamet hali hariç olmak üzere; başvuranın doğduğu ve ikamet ettiği ülkedeki kuruluşlardan ve her hâlükârdâ İspanya Emniyet Genel Müdürlüğü'nden, Nüfus İdaresi Yönetmeliği'nin 222'inci maddesi çerçevesinde, sabıka kaydı olmadığına dair bilgi talebinde bulunabilir.

Yukarıda belirtilenler işliğinde, Siciller ve Noter İşleri Genel Müdürlüğü; uygun olması durumunda

başvuranın İspanyol vatandaşlığı edinme hakkının mevcudiyetini karara bağlayacak ve söz konusu kararı açıklayacaktır.

4. İdarenin vermiş olduğu yazılı karar; Medeni Kanun'un 23'üncü maddesinin a) fıkrasında öngörülen Kral'a sadakat ve Anayasa ve kanunlara riayet sözü vermek kaydı ile, Nüfus Müdürlüğü'nde karşılık gelen kaydın yapılması için yeterli resmi belge yerine geçecektir.

Özel ek madde. Başvuru Formu ve Formun Doldurulmasına ilişkin Açıklamalar

Adalet Bakanı'nın Kararı ile, standart başvuru formu ve formun doldurulmasına ilişkin açıklamalar onaylanacak olup Adalet Bakanlığı'nın web-sitesinde de yer alacaktır.

Özel geçici madde. İşlemlerin Kesişmesi

İşbu Kanun'un aradığı şartları haiz ve Kanun'un uygulaması kapsamında olup da, Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce usule uygun bireysel başvuru ile vatandaşlığa kabul (carta de naturaleza) yoluyla İspanyol vatandaşlığına başvurmuş ve

henüz kendilerine bir karar tebliğ edilmemiş olanlar; talepte bulunmaları ve 2'inci maddede belirtilen belgeleri sunmaları halinde, başvuru süreçlerini işbu Kanun ile onaylanan usule uygun olarak devam ettirme hakkına sahip olacaklardır.

Böyle bir durumda, hâlihazırda başlatılmış olan vatandaşlığa kabul (carta de naturaleza) yoluyla yapılan ilgili vatandaşlık başvurusu işlemlerine, işbu Kanun'da yer alan esas ve usul hükümleri doğrultusunda devam edilecektir.

Birinci nihai hüküm. Medeni Kanun Değişikliği

Medeni Kanun'un 23'üncü maddesi aşağıdaki şekildedir:

Madde 23 "Seçim, carta de naturaleza (vazgeçme) veya ikamet yolu ile İspanyol vatandaşlığının elde edilmesi için müşterek koşullar şunlardır:

a) On dört yaşından büyük olma ve Kral'a sadakat ve Anayasa ve kanunlara riayet etme sözü vermeye muktedir olma.

b) Önceki vatandaşlığından vazgeçme. 24'üncü maddenin 1'inci fıkrasında belirtilen ülkelerin

doğuştan vatandaşları ve Sefaradlar bu koşuldan muafır.

c) Vatandaşlığın elde edildiği keyfiyetinin İspanyol Nüfus Dairesi'ne kaydedilmesi."

İkinci nihai hüküm. Yetkilendirme

İşbu kanunun hükümlerinin uygulanması için gerekli kuralları çıkarmaya Adalet Bakanı yetkilidir.

Üçüncü nihai hüküm. Devlet Yetkisi

İşbu kanun, İspanyol Anayasası'nın 149.1.2^a maddesinin 1'inci ve 2'inci bentleri, "vazgeçme" ve "kayıtların ve resmi belgelerin yönetimi" ile ilgili olarak 8'inci bendi ve 149.1.8 maddesinin son nihai hükmü ve medeni kanuna dayanılarak çıkarılmıştır.

Dördüncü nihai hüküm. Yürürlüğe Giriş
İşbu kanun, "Resmi Gazete"de yayımlanmasını takip eden günde yürürlüğe girer.

BAKANLAR KURULUNA SUNULMUŞTUR
Madrid, 7 Şubat 2014

Çele Mizrahi Yolak'ın Ladino Şiir Kitabı Yayınlandı

Kızı Renata Sibel Yolak'ın şarkıları için güfte yazmakla başlayan Çele Mizrahi Yolak, kızının ısrarı ile yazdığı şiirleri "El Amor de mi Vida" isimli bir kitapta topladı. Çela Yolak kitabı için söyle dedi:

"Ladino dilinde kalıcı bir eser bırakmak ve bu dile katkıda bulunarak gelecek

nesillere örnek olmak için yazdım.

Bu arada kitaba yazı yazarak katkıda bulunan Renata Sibel Yolak, Betül Betina Yolak, Dora Niyego, Fortüne Bencuya Gomel, Yehuda Hatsvi, Matilda Coen Sorano, Selim Amado ve kitabı yayınlayan yayınevî ve tüm emeği geçenlere sonsuz teşekkürler."

Ester Almelek'in Yeni Kitabı "İZMİR SON DURAK"

Ester Almelek, 19 Nisan'daki imza gününde, son yayınlanan "İzmir Son Durak" isimli kitabı ile birlikte bugüne kadar yayınladığı diğer kitapları da hayranlarına ve kitapseverlere imzaladı.

İstanbul Bebek'te sanat galerisi sahibi yazar Ester Almelek'in Tuyap'ın İzmir Kültürpark'ta düzenlediği Kitap fuarında imza günü vardı.

Dario Moreno Şarkılarla Anıldı

Beki Şikar

İzmirli ünlü şarkıcı Dario Moreno, doğumunun 93. yılında şarkılarla anıldı. İzmir'i Sevenler Platformu üyelerinden Sayın Cevat Maruflu organizasyonla ilgili detayları, DIYALoG okurlarıyla paylaştı.

Konak Belediyesi, İzmir'i Sevenler Platformu, Dario Moreno Dostları ve Hisdaş & Sidaş Medyapol Halkla İlişkiler'in Konak Belediyesi Dr. Selahattin Akçicek Eşrefpaşa Kültür Merkezi'nde düzenlediği Dario Moreno'nun 93'üncü doğum yılı etkinlikleri, İzmirliler'den yoğun ilgi gördü.

İsrail İzzet Bana ile başlayan etkinliğe Linet Saul, Adrian Lopez Sanabri ve Lorenzo Mok da şarkılarıyla katıldı.

"Sezarın hakkını Sezar'a vermek lazım" diyerek, düzenlenen bu ve benzeri etkinlıkların Sancar Maruflu'nun çabalarıyla gerçekleştiğini söyleyen Konak Belediye Başkanı Dr. Hakan Tartan, "Sancar abi olmaza bu işler çoktan geçip gitmiş. Bunların hiçbiri olmazdı. Göreve geldiğimde Dario Moreno Sokağı'na, Enrico Macias'ı getirerek heykelini yaptırmıştık. Böyle değerleri toplumusatmazsa olmaz. Bizleri ayakta tutan, geleceğe taşıyan bu değerlerdir" dedi.

Belediye bünyesinde Konak Halk Üniversitesi bulunduğunu belirten Tartan, bu üniversitede yakında resmi üniversite haline getireceklerini, güzel sanatların var olacağını, özellikle Dario Moreno Müzik Akademisi olacağını ve orada güzelliklere imza atacaklarını söyledi.

Selim Bonfil'in Fotoğrafları ve Matilda Strugo'nun Resimleri Sanatseverlerle Buluştu

Beki Şikar

10 Nisan 2014'te Kedi Kültür Sanat Merkezi'nde Selim Bonfil'in fotoğrafları İnci Taraklıoğlu Atölyesi kursiyerlerinin resimleri ile sanatseverlerle buluştu. Üçlü kompozisyonlar halinde izleyenlerin beğenisine sunulan bu çalışmaların amacı fotoğraf ve resim sanatı arasındaki ilişki üzerine düşünmeye davet etmektı.

Katılımcılar arasında Matilda Strugo tabloları ile yer aldı. Yoğun ilgi gösterilen sergi keyifle gezildi.

Sarit ve Selim Bonfil'in aktarımından serginin dışa vurumu;

FOTOĞRAFTAN TUVALE...

18. yüzyılın ikinci yarısında "Camera obscura"nın (karantık oda) icadı resim sanatı için önemli bir dönemeç oldu. Ressamlar görüleni çabuk ve doğru çizmeye rehberlik eden fotoğrafıtan yararlanmaya başladılar. Ancak fotoğraf görülen dünyayı büyük bir gerçeklikle film üzerine kaydetmekle kalmadı; her deklanşöre basısta dünyanın yeniden keşfedilmesine neden oldu. İnsanların "görme" biçimini, dünyaya bakış açısını değiştirdi. Her şeyden önce gündelik hayat sanatın konusu içine girdi. Anın tespiti, enstantane ve fokus özellikleri,

kompozisyonda yeni kadraj anlayışı, ağırlık noktasının merkezden uzaklaşması fotoğraf teknolojisinin resim üzerindeki en belirgin etkileriydi. Bu etki tek yönlü değildi elbet. Fotoğrafçılar da ünlü ressamların eserlerinden etkilenerek fotoğraflar kurguladılar. Resimdeki sanat akımları fotoğrafçılara esin kaynağı oldu.

Fotoğrafın icadından 19.yüzyıl sonlarına degen fotoğraf ile resim arasında bir çekişme yaşandı. Aralarında ünlü ressamların da bulunduğu yirmi altı sanatçı, "Mekanik yolla elde edilen görüntüler hiçbir zaman sanat yapımı ile karşılaşırılamaz" düşüncesiyle bir bildiri yayınladılar. Fotoğrafçı Henri Cartier Bresson bile "O anda makinemle oradaydım, hepsi budur. Asıl olan resim sanatıdır" diyerek bu görüşe destek verdi. Öte yandan Rus fotoğrafçı, ressam ve ozan Aleksandr Rodchenko bütün sanatların karşısında fotoğrafın varlığının tek başına yeterli olabileceğini ifade etti. 1930'larda Laszlo Moholy-Nagy "Gelecekte yalnız a-b-c'yi bilmeyene değil, aynı zamanda fotoğrafıtan anlamayana da kara cahil denecek" sözleriyle ileriye göründü sanki.

Sanatçılar fotoğrafın gerçege titizlikle bağlı olmasından yola çıkarak hayal güçlerini ve

yaratıcılıklarını serbest bırakmak için uygun bir zemin buldular. Fotoğrafın belki de sanatçıya en büyük katkısı denemeler yapma ve yaratıcılıklarını özgürce geliştirme olanağı sunmasıdır. Kamera teknolojisinin sağladığı olanaklarla elde edilen hareketli ya da flu görüntüler, fotomontaj, kolaj gibi yöntemlerle yapılan deneyler soyut resmin yolunu açtı. Resim sanatında yaratıcılığı, üretkenliği ve çeşitliliği ile öne çıkan bir dönem başladı. Günümüzde kavramsal sanat fotoğrafı da yakından etkilemektedir. Ressamın tablosunu tasarırken yaşadığı zihinsel sürecin benzerini fotoğraf sanatçısı da yaşamaktadır. Bu süreç fotoğraf çekiminin düşünülmeye başlandığı andan deklanşöre basılıncaya kadar geçen süreyi kapsar. Fotoğraf artık bir strateji veya kurgulanmış olayların sonucudur. Görsel çekim için bir sahne hazırlanmaktadır. Başka bir deyişle tablo fotoğraf veya fotoğraf tablodur.

Sanatta ve bilimde sınırların belirsizleştiği bir çağdayız. Yaşamın mucizevî karmaşıklığını daha iyi anlamak ve anlatmak, gerçege ve doğruya biraz daha yaklaşabilmek için disiplinlerarası yaklaşım sergilenebilir. Farklı ve benzer yönleriyle birbirini etkileyen, birbirini tamamlayan resim ve fotoğraf

arasındaki ilişki, dijital teknolojinin ortaya çıkmasıyla yepyeni bir boyut kazandı. Cep telefonlarının bile mükemmel fotoğraflar çektiği ve dijital ortamda fotoğraf üzerinde istenilen değişikliklerin yapılabildiği günümüz teknolojisi görsel malzemeyle dilediğiniz etkiye uyandırma olanağı sunuyor. Seçenekler yalnızca hayal gücünüzle sınırlı. İster bir resmin tamamını bilgisayarda üretin, ister fotoğrafı tuval gibi kullanıp üzerine kendiniz bir çizim yapın, ya da photoshop ve benzeri programları fotoğrafa uygulayıp bir resim ya da grafik çizim tasarlayın. Bu yapıtları nasıl tanımlayacak ve sanatsal açıdan nasıl değerlendireceğiz? İşte *Fotoğraftan Tuvale..* sergisi tam da bu noktadan hareketle tasarlandı.

Fotoğrafçının makinesiyle kadrajlayıp oluşturduğu kareler, fotoğraftan esinlenen ressamin el emeği göz nuru tabloları ve fotoğraftan dijital teknolojiyle üretilmiş resimler... Bu sergide İnci Tarakçıoğlu ve atölye arkadaşları, Selim Bonfil'in fotoğraflarını resim perspektifinden yorumlayarak tuvale yansittılar. Selim Bonfil ise photoshop uygulayarak fotoğraflara resim özelliği kazandırdı.

Medeniyetler Buluşması

EBSO Vakfı Kadınlar Birliği Dönem Başkanı Sayın İhsan Özdur'anın önderliğinde 1 Nisan 2014'te Ahmet Adnan Saygun Sanat Merkezi'nde izleyicilerle buluşan, hoşgörüyü temsil eden Antakya Medeniyetler Korosu Konseri izleyicilerle buluştu. Sayın İhsan Özdur'an duyularını DİYALoG okurlarıyla paylaştı;

İnsan olma erdemlerini içinde barındıran üç güzel kelime...

SEVGİ, BARIŞ, HOŞGÖRÜ...

Ve üç semavi dinin simgesi hazan, çan ve ezan...

Bu sesleri aynı gök kubbede dinleyerek yaşamamın bize kattığı paha biçilmez kültürel değerler....

VE...

Başının, hoşgörünün kenti İZMİR...

8500 yıllık çeşitli kültür mirasına sahip..

12 İyon kentine ev sahipliği yapmış...

Victor Hugo'nun şiirinde prensepre benzettiği, şarkılarla ilham olmuş İzmir...

Ottoman period's first theater play and operettas with Anadolu's first iron road, press organs and mission schools with the name of the city, Cumhuriyet period's first economic congress which was held in Izmir.

Cumhuriyetimizin kurucusu büyük Atatürk tarafından "BEN İZMİR'I VE İZMİRLİLERİ SEVERİM. İZMİRLİLER DE BENİ SEVER" diyerek onurlandırdığı İZMİR...

In a article I read, "İzmir is a person to whom the world is a small town. Is there any personality trait that can be attributed to him?" question to "DİŞİ, GENÇ, İYİ, EĞİTİLMİŞ, DİNAMİK, GÖRGÜLÜ, BİLGİLİ VE KÜLTÜRLÜ" answers have been given. It has been said that "İzmir, what color do you like?" question to the question "What color do you like?" The answer is MAVİ... The sky and the oceans' color is blue.

The sky and the oceans' color is blue; to remember this in a city where women are not allowed to drive; to remember the social and cultural values...

duyarlılığa sahip, sosyal ve siyasal alanda sorumlu bireyler olmayı gerektiriyor...

Bu sorumluluğa sahip bireyler ise toplumun her kademesinde farkındalıklarını ve yapabilirliklerini sonsuz gayret sarf ederek hayatı geçirmeli geleceğin inşası için güç birliği oluşturmalıdır..

Böyle bir güç birliğine örnek olan EBSO Vakfı Kadınlar Birliği; ORTAK HAYAL, ORTAK AKIL ve ORTAK EMEK felsefesi ile çalışarak, 1 Nisan akşamı Ahmet Adnan Saygun Sanat Merkezinde muhteşem bir etkinliğe imza attı...

Teşekkürlerimizi tekrar tekrar iletmemek isterim ki; Büyük Şehir Belediye Başkanımız Sn.Aziz Kocaoğlu'nun desteği, Vakıf Başkanımız Sn. Ender Yorgancılar ve vakıf yönetimimizin güç vermesi, üç dinin temsilcisi din adamlarının salondaki maneviyatı artıran varlığı, sponsorluk desteği veren SunExpress, Garanti Bankası ve Caner Gıda Ürünleri'nin katkılarıyla ve teveccüh göstererek bin kişilik salonu dolduran sanatsever İzmir'lilerin büyük ilgisini ile burslar yararına düzenlenen bu geceden önemli bir gelir elde edildi...

Tarih boyunca çeşitli kültürlerin hoşgörü ile mayalandığı İzmir'de; Nobel barış ödülüne aday gösterilen Antakya Medeniyetler korosunun; din, dil, ırk, cinsiyet ayrimı gözetmeyen müziğin evrensel dili ile insanlığa verdikleri sevgi, barış, hoşgörü mesajlarını hayatımıza geçirmemizi temenni ederken...

Sevgi, barış, hoşgörünün; İzmir'in rengi mavi gök kubbe ve okyanuslar kadar sonsuz olmasını... Ve İzmir gibi dinamik, İzmir gibi iyi eğitimli, İzmir gibi görgülü, kültürlü ve bilgili ve üretken gençlerin karar mekanizmalarında yer almalarını, böylelikle sosyal, çağdaş, demokratik, katılımcı ve yenilikçi bir anlayışla geleceğe yön vermelerini diliyorum...

Tel-Aviv'de İzmirliler Günü

Selim Amado

3 Mayıs 2014 Cumartesi günü Tel-Aviv Hayarkon parkında geleneksel İzmirliler günü pikniği yapıldı. 400-500 kişinin katılıp hasret giderdiği piknik, geçmiş yillardan daha renkli geçti. Parkta İzmir şehrinin bayrakları ve İzmir'de Yahudilerin yaşadığı semtlerin fotoğrafları dikkat çekmekteydi. Bu yilki özelliklerden biri de Edirnelilerin ve Türkiyeliler Birliği Başkanı Zali de Toledo'nun pikniğe katılmasıydı.

Sabah 10-12 arası buluşma ve sohbetten sonra İzmirli müzisyen grubu İbranice, Türkçe ve Ladino şarkılarla herkesin gönlünü fethettiler.

Bn. Linda Sagol'un yayınladığı "Hashulhan shel Linda" isimli İzmir Yahudi Yemekleri kitabı geliri Itahdut Yotsei Turkiye'ye bağışlanmak üzere satıldı ve büyük ilgi gördü.

Katılanlar senede bir yapılan bu etkinlikten çok memnun ve keyifli olarak ayrıldılar.

DÜNYA BASININDAN ÇEVİRİLER

Günlerce Negev'de, Bedevilere İsraili Yahudilerce nasıl davranışlığını ısrarla göstermek isteyen çeşitli STK aktivisti tarafından yönlendirildiğim sayısız Bedevi ile zaman geçirdim ve şimdi de yanında STK yetkilileri olmaksızın kendisini ve insanlarını tanıtmaktan zevk alan bir Bedevi ile tanışmanın zamanının geldiğini hissediyorum.

Onun için kuzeye İsrail Ordusunun – İsrail'in sınırlarında, Yahudileri sınırdan sızabilecek Arap ajanlardan korumak için hayatlarını riske atarak nöbet tutan İzsüren askerler birliği komutanı Yarbay Magdi Mazarib ile görüşmeye gidiyorum. Bu kulağıma bir masal gibi geliyor ve bu insanların gerçekte var olup olmadıklarını görmek istiyorum.

Magdi'nin krallığına hoş geldiniz.

Magdi ordu kampındaki ofisinde yüzünde kocaman bir gülümseme ile oturuyor. Tümü İsrail Ordusu askeri olan genç Bedeviler onun dudaklarının arasından çıkan kelimeleri büyük sevgi ve sonsuz saygı ile yutuyor gibi gözüküyorlar.

Bu Magdi, şüphesiz enteresan bir karakter. Ben içeriye girerken tesbih kullandığını görüyor ve Hıristiyan olup olmadığını soruyorum. "Tespihi almak ister misiniz" diye cevap verip bana uzatıyor. Elime aldığında Allah'ın 99 isminden hareketle 99 boncuklu "Misbaha" denilen İslami bir tesbih olduğunu farkediyorum.

Elimdeki tesbihin verdiği zevki hissediyor ve konuşmaya devam ediyorum.

Bedeviler İsrail Devleti'ne sadık mıdır? diye ona soruyorum.

"Ben bir Arabım, gururlu bir Arap ve Sünni Müslümanım. Ve ben aynı zamanda İsailliyim. Bunlar çelişmeyen terimler."

Ona, ben bu ülkede 30 yıl önce yaşarken hiç bir zaman "Ben Filistinliyim" diyen bir Bedevi ile karşılaşmadığımı söylediğim. Ama bu değişti, değil

mi? Bu günlerde tanıttığım neredeyse tüm Bedeviler kendilerini Filistinli olarak tanımlıyorlar.

Magdi benim keşfimden pek etkilenmiş görünmüyor: "Bir kadın sadece tek erkeğe sadıktır, iki erkeğe değil" diyor bana.

Ben Negev'de Bedevilerle konuştuğumu ve onların bana "Yahudiler bizi kontrol ediyorlar ve biz Yahudileri istemiyoruz" dediklerini söyledim.

"Negev'de hangi köylere gittin?"

Birçok: El-Sira, El-Araqeeb, Ebu Kweider —

"Sana bir şey söyleyeyim, sana Ebu Kweider'in ne olduğunu söyleyeyim."

Fakat Ebu Kweider hakkında açıklama yapmadan önce bana küçük bir ders verir:

"Bizler Bedeviyiz, Dürzi değiliz." Bedevi köyleri kabilelerden oluşur ve Ebu Kweider adlı köy de istisna değildir" dedi.

Ebu Kweider'liler kimdir?

"Aslen Gazze'li olan bir aile. Fikrimi bilmek isterseniz: Onlar Bedevi değildir!"

Bilmek iyi oldu. Peki, Magdi kimdir? "Ben yerleşmeciler gibi Siyonist değilim" dedi. "Ben İsailliyim. Devlete saygım var, hatta milli marşına saygı duyuyorum. İsrail milli futbol takımı maç kazandığında mutlu oluyorum ve onların Dünya Kupa'sına dahil olmalarını istiyorum. Maccabi Tel Aviv takımını çok seviyorum."

"O zaman neden Siyonist değilsin?"

"Hiç bir zaman Siyonizmi derinlemesine okumadım onun için de ben bir Siyonist olduğumu söyleyemem. Bir Siyonist olarak yetiştirlmedim. Siyonist olmak için onu incelemek ve Ze'ev Jabotinsky'yi okumak gerekir."

Magdi bir Bedevi ve aynen babası ve ailesindeki pek çok kişi gibi İsrail ordusunda İzsürücü olarak kariyerine başladı. O birlüğinin başkomutanlığına kadar yükseldi ve yakında işinden ayrılp üniversiteye giderek iletişim okuyacak ve ordudaki başarısını sivil yaşama taşıyacak. Ancak bazı İsailli Yahudiler'den farklı olarak onun rüyası Avrupa'da veya Amerika'da değil, İsrail içinde başarılı olmak.

"Hasbelkader burada olmamız bizim için büyük bir şans – ve ben burada dalkavukluk yapmaya

çalışmıyorum, bana inan – bizim burada Yahudiler ile birlikte yaşıyor olmamız bizim kuşağın büyük şansı – ailem, ebeveynlerim büyük anne ve babam ile birlikte burada İsrail'de Yahudiler ile beraber yaşıyor olmamız. Etrafımıza bakın, Orta Doğu'ya bakın, son zamanlarda 500 yıl geriye gitmiş olan bir bölge. İsrail bölgedeki tek sağlıklı ve mantıklı ülke. Bu bir gerçek. İsrail Devleti Müslümanlar için, Hıristiyanlar ve Museviler için iyi. Arada, Yahudiler buraya, bu mekana boşu boşuna gelmediler. Bu toprakları kazdığınızda derinlerde uzun yıllar önce burada yaşamış olan Yahudilerin kanıtlarını görüyorsunuz. Zamanımızın Yahudileri, Avrupa'dan gelenler, onların kökleri bu topraklarda. 1000 yıl önce burada bir sinagog vardı, 2000 yıl önce ötede bir sinagog vardı. Hep bu topraklarda. Yahudilerin kökü burada. Onun için de geçtiğimiz yüzyılda buraya geldiler. Yahudiler Türkiye'ye gidip de "Türkiye'yi kendimiz için istiyoruz" demediler. Buraya geldiler, bu ülkeye, eski yuvalarına."

Magdi kendine "Siyonist" demese de benim bugüne kadar tanıdığım en büyük Siyonist.

Askerleri tarafından hazırlanmış kaliteli Arap kahvesi içiyoruz ve birdenbire kendisiyle ilgili özel

bir bilgiyi benimle paylaşıyor. "Eşimin annesi Polonya Yahudisidir" diyor.

Bedevi askerler Polonyalı Yahudi kadını Bedevi çadırında hayal ederek gülüşüyorlar.

"Yidişçe konuşur musun? diye soruyorum.

Bir kahkaha daha kopuyor.

Fakat Magdi'nin yüz ifadesi çok ciddi. "Eşimin büyükannesi Holokost kurtulanıdır." diyor.

Şeyh Magdi'den duyacağımı tahmin edebileceğim son şeydi bu.

Ben buraya iz süren askerler hakkında konuşmaya geldim fakat o bana Holokost'u anlatıyor. Sohbet Auschwitz ve Lodz hikayelerine dönüşmeden ben hemen konuyu değiştirdiyorum.

"Bedeviler niye iyi iz sürebiliyorlar? Burunlarınız daha mı güclü?" diye sordum.

"Bunun göz veya burun ile hiç bir ilgisi yok. İyi iz sürmek için şüpheli bir doğanız olması lazım ve

Bedeviler şüpheli insanlardır. Biz toplum olarak, geleneklerimizden dolayı kan davaları ve namus cinayetleri yaşadık ve eğer evimizin yakınlarında yabancı bir araba durursa beynimizdeki tüm sigortalar atar ve hemen sorarız: O adam kim ve niçin burada? Hemen kalkıp adamın yanına gider ve "Size yardım edebilir miyiz? diye sorarız. Bu özelligimiz, bu şüpheli yapıımız İsrail sınırında ihtiyacımız olan şey, ve ben böyle askerim olmasını isterim."

Magdi'ye beni çalıştığı yere, Lübnan sınırına götürüp götüremeyeceğini soruyorum.

Ordu cibine biniyoruz ve o kullanıyor. Manzara şahane, sadece yanından geçtiğimiz çit tarafından lekeleniyor. Çitin bir yanı İsrail, diğer ise Lübnan. Lübnan tarafında sarı bayraklar gözüme çarpıyor. Hayır bunlar Lübnan değil Hizbulallah bayrakları. Sınırda, İsrail'in karşısındaki ordu Lübnan ordusu değil Hizbulallah ordusu; bunu görmek şaşırtıcı.

"Beni sınırın hemen ötesinde Lübnan ve Hizbulallah'ın olduğu yerin hemen yanına götürürebilir misin?" diye soruyorum.

Magdi istedigimi yapıyor.

Beni sınırda Lübnan topraklarına en yakın olan yere götürüyor ve orada araçtan iniyoruz.

"Karşımızdaki tepenin üst kısımlarına bak. Ne görüyorsun?" diye soruyor.

Evler.

"Bu evlerden herhangi biri sana birşey hatırlatıyor mu?"

Kubbeli olan ev -

"Doğru. İşte o El Aksa caminin bir kopyası. Onlar Yahudileri kızdırmak için bunu inşa ettiler."

Yanımızda Filistin haritasına benzeyen siyah bir strüktür görüyorum, üzeri farklı insanların resimleri ile kaplı; muhtemelen şehitler. Altlarında ise çok kötü bir İbranice ile yazılmış bir mesaj var: "Elbette biz donecek."

Magdi'ye sadece bir an için bana kendi tüfeğini verip veremeyeceğini soruyorum. Magdi'nin eğer güvenebiliyorsa, bana ne kadar güvendiğini bilmek istiyorum.

Şüpheciler Toplumunun şefi Magdi bana – içinde mermi olan tüfeğini veriyor.

Her asker bunun kurallara aykırı olduğunu bilir. Fakat Magdi'nin güven ya da şüphe dışında hiç bir kuralı yok.

Küçük oyunumu tamamlamak için onun beresini başıma koyuyorum. Sonra da tüfeğini oraya buraya doğru yönlendiriyorum ve Magdi bana gülerek bakıyor.

Görüyorsunuz ki Magdi'nin hislerini tercüme etmek için STK aktivistlerine ihtiyacı yok. Onun gülüşü benim gördüğüm en büyük çevirmen.

Ben tüfeğini ve beresini ona geri veriyorum fakat tesbihini cebimde sıkıca tutuyorum. Eğer Arapların ve Yahudilerin birlikte yaşayabilecekleri konusunda herhangi bir şüphem olursa oradaki tesbih beni temin edecektir.

"Hitler'in Odasında Uyuyorum" yazarı Tuvia Tenenbom bir sonraki kitabı "Yahudiler Arasında Yalnız" üzerinde çalışmaktadır.

Yazı orijinali: <http://forward.com/articles/194355/the-bedouin-zionist-who-keeps-israel-safe/?p=all#ixzz2yYsKtKiP>

İsrail'in 66.cı kuruluş yıldönümü vesilesiyle
İsrail Dünyada Nasıl Görünüyor?

Çelişkiler Ülkesinin Gururlanabileceği Çok Şey Var.

Yazan: Ben-dror YEMİNİ,
Yediot Ahronot, 5.5.2014

Bundan 66 yıl önce 36 beyefendi ve iki hanım İsrail'in bağımsızlık bildirgesini imzaladıkları zaman, bu işin kolay olmayacağıını elbet bilmektediler. Bildirgede komşu ülke halklarına yapılan barış çağrısının toplu imha savaşı ilan etmelerine sebep olacağını da biliyorlardı. Emin olmadıkları husus, daha yeni doğmuş bu bebeğin dayanıklı ve uzun ömürlü olup olmayacağı idi. Kesinlikle bilmedikleri ise, İsrail devletinin, bir taraftan insanlığa katkısı en fazla olan ülkeler listesinin zirvesinde olurken, diğer taraftan dünyada aynı insanlığın en çok nefret ettiği ülke haline dönüşebileceğidi.

İsrail devletini çelişkiler (paradokslar) karakterize eder. Otuz yıldan fazla bir müddetten beri İsrail'in genç bilim adamları Avrupa Bilimsel Araştırma

Konseyine (ERC) araştırma desteği elde etmek üzere başvuruyorlar, üç yıldan beri de İsrail, boyuna oranla dünyada en fazla araştırma ödenekleri elde eden birinci ülke. Bu konsey, dünyanın bilimsel araştırma desteği sağlayan en önemli kuruluşudur. O halde nasıl oluyor da uluslararası yarışmalarda İsrail öğrencilerinin elde ettiği sonuçlar bu kadar düşük? Akla uymuyor, değil mi? İşte, çelişkiler ülkesi olmamıza bir örnek.

On yıla yakın bir zamandan beri, yapılan uluslararası anketlerde İsrail, dünyaya olumsuz tesirleri olan ülkelerin onde gelenlerinden biri, veya en başta olanı. Ya liste başında oluyoruz, ya da kendimizi İran ile, Pakistan ile, Kuzey Kore ile aynı sandalın içinde buluyoruz. Gurur duyulacak bir şey değil tabii. Fakat görüntü ölçen anketlerinden gerçeklere geçtiğimiz anda, karşımıza bunun tersi çıkıyor.

İsrail dünyanın en fazla yeni ilaç geliştiren, en ileri sulama, en ileri su arındırma teknolojilerine sahip bir ülke. Lağım sularının arındırılıp yeniden kullanılması teknolojisinde dünya birincisi. Uluslararası çapta yeni buluş patentleri almaktan dünyanın en ileri gelenlerden biri. Yeni ilaç

patentleri almakta dünya birincisi. Uluslararası çapta en fazla bilimsel makale yayınlayan ülke (en prestijli 3 bilimsel mecmuada en çok makale yayınlayan ülkeler arasında ikinci).

İsrail'in elde ettiği bu sonuçlar ülke için sadece bir gurur kaynağı değil, aynı zamanda ve bilhassa insanlığa çok büyük katkı ve de bu resmigeçit devam etmekte.

İsrail'in, kilo başına ihraç ettiği en pahali mal, kilosu 35000 USD . Saf altın fiyatından da pahali. Bu pahali mal, "Summer Sun" türü domates tohumunun kilo fiyatı.

Kişi başına (per capita) insanlığa katkı standart ölçüsü yok. Fakat öyle bir standart olsayıdı muhtemel olarak İsrail en onde gelen ülke olurdu.

Dünyada milyonlarca insan, hayatlarını İsrail'in sulama teknolojisi ve tarımsal ürünlerine borçludurlar. Sadece üçüncü dünyanın muhtaç sayılan ülkeleri değil, Kaliforniya valisi Jerry Brown dahi ülkesindeki kuraklık sırasında İsrail'den tarımsal araştırma ve tarım teknolojisi yardımını için başvurmuştur.

O halde insanlığa olan bu katkı ile İsrail'in dünyadaki görüntüsünün bu kadar olumsuz olmasını nasıl izah edersiniz?

Edemezsiniz.

Biz bir çelişkiler ülkesiyiz çünkü.

Bunun çelişki olmadığını söyleyenler de var. Derler ki "İsrail ve Yahudiler dünyada görülen şiddetin ana sebebi ve bu şiddet kültürü insanlığın yıkımına sebep olacaktır". Bunu söyleyen Mahatma Gandhi'nin torunu Aron Gandhi. Nazi'ler de tam aynı şeyi söylemişlerdi.

Bu gibi iftiralar, Amerika Birleşik Devletlerindeki en tanınmış üniversitelerinden birindeki (Şiddet Karşıtı Enstitü) başkanı tarafından da söylemiştir. Eski Britanya hükümet üyelerinden biri Claire Short dahi aşağı yukarı aynı sözleri kullanmıştır. Tanınmış bir İsrail gazetecisi de aynı ifadeyi paylaşabiliyor. Maalesef bu mesaj başkalarına da bulaşıyor, dünyada binlerce akademi üyesi de mesajı benimseyip kullanıyor.

Gerçeklere bakarsak, 2013 yılında öldürülen

Filistinli sayısı 35. Çoğu terör faaliyetinde bulunmuş insanlar. Bu sayı, Suriye'de, Afganistan'da, Irak'ta, Nigeria'da, Somali'de kan gövdeyi götürürken, bir günde öldürülen insan sayılarından dahi düşük. Dünyada olan şiddet olaylarının % 99,999'unun İsrail ile hiçbir ilgisi yok. Neye yarar, gerçeklere lanet ola. Her zaman, bizim aramızdan dahi, bu iftiraları yarmak peşinde olanlar bulabilirsiniz. Gerçek verilerle bu tür iftiraları nasıl bağırlabilirsiniz? Mümkün değil. Ülkemiz çelişkiler ülkesi çünkü.

Senenin 364 günü kendimizi kirbaçlamakla meşguluz. Kendi kendimizi : (suçluyuz = aşamnu), (ihabet ettiğim = bagadnu), (günah işledik = paşanu) dierek kirbaçlıyoruz. Bu davranışımız bazen çok yerinde olan özeleştirinin yerini alıyor, bazen kendimizden nefrete kadar gidiyor, gerçeklerle olan ilgimizi kaybediyoruz.

Evet, sorunlarımız var, İsrail kusursuz olmaktan çok uzak. Konut fiyatları arasındaki farklar endişe verici, Fakat bütün sorunlarına rağmen İsrail bir mucize. Çoğunluğu demokrasinin ne olduğunu dahi bilmeyen 70 yabancı ülkeden gelmiş insanlarla kurulan bir devlet. Her şeyden mahrum

göçmenlerden oluşmuş ve kısa zamanda tarımda, sulamada, suların arıtılmasında, yüksek teknolojiler geliştirmekte dev olabilmiş bir ülke. Kılıcına değil, bilimsel araştırmaya, geliştirme ve girişime dayanan bir ülke. Boykot, yatırımların geriye çekilmesi gibi laflar, aslında bu ülkenin dünyada en çok yatırım çeken ülke olduğu gerektiğini - ve de kendinden büyük ülkelerden de birçok hususta öne gecebilmiş olduğunu - gizlemek amacındadır.

Uyarmağa devam etmemiz gereklidir. Eleştirme ve sorunlara parmak basmak gereklidir. Fakat senede bir bizlerin bu tabloya geniş açıdan bakması ve gerçeği sergilememiz da gereklidir. Evet, geçmiş yıllara gururla, geleceğe de ümitle bakabiliriz. Bağımsızlık bayramı kutlu olsun.

Fotoğraflarla Sunday School Purim Kutlamaları

İCİMİZDEN

Beki Şikar

DOĞUM Liora Abravay

Jilda ve Cem Abravay'in kızları

Liora

15 Mart 2014'te dünyaya geldi. Ailesini kutluyor, minik bebeğe sağlıklı ve mutlu bir hayat diliyoruz.

DOĞUM Serena Sonbahar

Alis ve İlker Sonbahar'in kızları

Serena

3 Mart 2014 tarihinde dünyaya geldi. Anne babayı kutlar, bebeğe sağlıklı bir ömür dileriz.

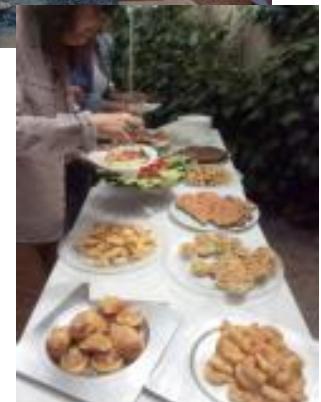
Kemeraltı Sinagogları Gezisi

İzmir Sefarad Sergi Merkezi Projesi gönüllüler grubu 23 Nisan Çarşamba günü Kemeraltı Sinagogları gezisi düzenledi.

Geniş toplumun büyük ilgi gösterdiği bu gezinin amacı tarihi sinagoglarımızı tanıtmak ve İzmir Yahudi tarihi ve kültürü hakkında bilgi vermekti. Gezinin ardından Sefarad mutfağından geleneksel

lezzetlerin ikram edildiği etkinlik, grubun ilk çalışması olan “Dünden Bugüne İzmir Sefarad Düğünleri” belgeselinin gösterimiyle son buldu.

Nesim Levi Kültür Mahallesi İhtiyar Heyetine Seçildi

30 Mart 2014 Pazar günü yapılan yerel seçimlerde Kültür Mahallesi muhtarlığı görevine Sayın NİLgün GÜNEY ve içinde cemaatimiz üyelerinden Sayın NESİM LEVİ'nin de bulunduğu ihtiyar heyeti seçilmişlerdir.

Bu ekip 7 Nisan 2014'te mazbatalarını alıp göreve başlamıştır. Nesim Levi'ye yeni görevinde başarılar diliyoruz.

Klara Hakim'in Yağlıboya Tabloları

6-9 Nisan tarihleri arasında, Konak Belediyesi Prof. Dr. Türkcan Saylan Alsancak Kültür Merkezi Sanat Galerisinde sergilenen resimler arasında Klara Hakim'in yağlı boyalı çalışmaları da yer aldı.

Sanatçımızı kutluyor, başarılarının devamını diliyoruz

**Sanatçılarımız
Jülyet Hazan ve İdil Hazan Kohen
İzmir Rotary Klubü
13. Altın Testi Seramik
Yarışmasında Ödül Kazandılar**

Seramik sanatçılarından Jülyet Hazan İzmir Rotary Klubü 13. Altın Testi Seramik Yarışmasında Filiz Sarper ödülünü kazandı. İdil Hazan Kohen ise "Yorumsuz" adlı eseriyle Bülent Civelek ödülünü kazandı.

Her iki sanatçımıza da başarılarının devamını diliyoruz.

**Küçük Selin'in
Büyük Başarısı**

Şela ve Enis Habif'in kızları Selin Habif, Japonya'da düzenlenen ve farklı ülkelerden 25000 kişinin katıldığı aile temalı resim yarışmasında bronz madalya kazandı.

Kendisini tebrik eder, başarılarının devamını dileriz...

Tel Aviv Maratonu

Tel Aviv Maratonu 28 Şubat 2014'de koşuldu. Yarışa İzmir'den Sabi Jimi 10 km, Anna Levi 10 km İzak Levi 21 km, şu an Londra'da yaşayan İzmirli Hayati Alaluf 10 km kategorisinde yarıştılar.

Rokah bulvarında start alan maraton, Dizengoff, Ibn Gabirol, Ha Yarkon, Allenby gibi Tel Aviv'in tanınmış caddelerinden geçerek, Rokah bulvarında start aldığı noktada son buldu. Yarışmacılarımızın hepsi yarışı tamamlayıp hatıra madalyalarını aldılar.

**Avram Ventura'nın
İmza Günü**

25 Nisan 2014 Perşembe günü İzmir Kitap Fuarında düzenlenen imza gününde, İzmirli yazarımız Avram Ventura son kitabı olan KIRK AYNA'yı okurları için imzaladı.

Dalia & Ceki Evlendiler

Etel & Avram Hason'un kızları Dalia ile, Viki & Nesim Gabbai'in oğulları Ceki, 6 Nisan 2014'te İzmir Beth-İsrael Sinagogunda evlendiler.

Genç çifti ve ailelerini tebrik ediyor, mutluluklar diliyoruz.

Fotoğraflarla Hamera Gecesi

Barouh Dagan Haemet

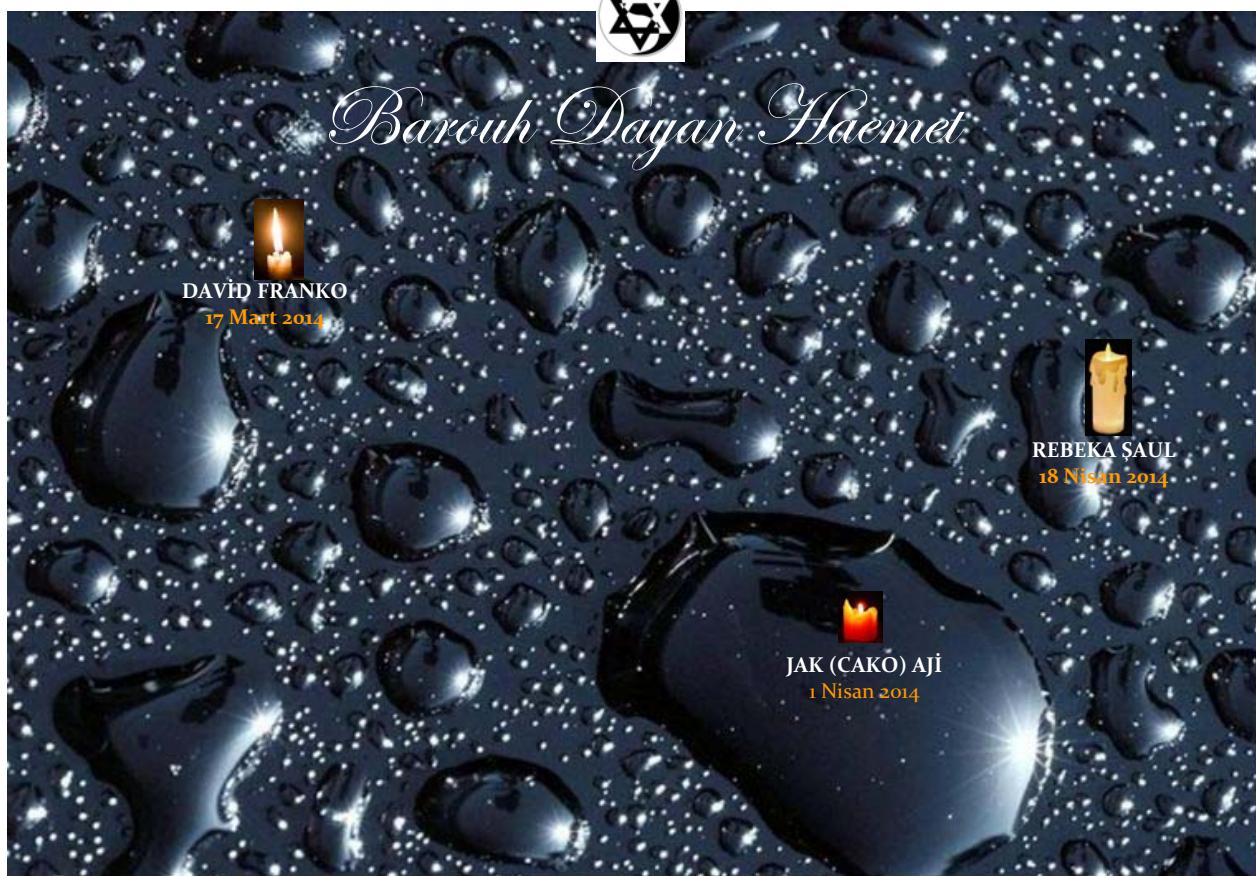
DAVID FRANKO
17 Mart 2014

REBEKA SAUL
18 Nisan 2014

JAK (CAKO) AJİ
1 Nisan 2014

Yazdığı Kitaplar

Rabenu Palaçı yaşamı boyunca tüm bilgi ve birikimlerini sürekli yazarak ölümsüzleştirmiştir. Kitaplarının önsözlerinden, bu kitapları yapmak amacı ile değil, bilgi ve birikimlerinin kalıcı olması ve kendisinden sonra kaybolmaması amacı ile yazdığı anlaşılmaktadır.

Ailesi ve yakın çevresindeki hahamlar onu birbirinden değerli bilgileri içeren bu yazılarının basılarak yaylanması konusunda zorlukla ikna etmişlerdir.

Yazdığı önemli kitaplardan biri olan ve alahalar içeren "Lev Hayim" isimli kitabında "Lo Lealah ve lo Lamaase" "Ne Alaha ne de yaptırım" diyerek aslında alahalara karşı olduğunu ifade etmektedir. Bir taraftan alahaları kaleme alırken diğer taraftan alahalara ve uygulamalarına karşı oluşunu birçok kitabında ele alarak yorumladığı görülmektedir.

Rabenu Agaon

Rabi Hayim Palagi
Z.T.L.

Moti Katan
2011

Gelecek Sayıda:
Yazdığı Kitaplar (Devam)

Haberes de la Komunidad de Izmir

Rachel Amado Bortnick

SEKSION EN LADINO

En pasadas, a la okazion del aniversario de 5 anyos del DIYALoG, el ekipo editorial mos demando ke eskrivamos lo ke pensamos de esta revista. En una parte de mi repuesta, yo dishe ke el DIYALoG mos da la oportunidad a los ke bivimos por afuera de sintirmos como estamos aunados kon la komunidad djudia aktual de Izmir. Mos konosemos de parte a parte porke eskrivimos ayi todos, sea en ladino o en turko, i meldamos lo ke mos enteresa.

Despues pensi, ke la koza ke mos enteresa muncho a los ke estamos leshos de Izmir, es saver lo ke se pasa en la komunidad de Izmir. El DIYALoG mos mete en koriente de todo, ma lo aze en turko. Ma los ke meldan la sekcion en ladino son los ke no konosen el turko, lo mas son inyertos de Izmirlis ke emigraron a lugares leshanlos ke dainda tienen el amor por Izmir en sus korasones (mezmo si algunos no lo tienen ni visto en persona.) Por esto pensi, i le dishe a Rafael, ke sera bueno meter en ladino algunos haberes enteresantes de la komunidad, i el me mando lo sigyente, ke lo traduizi yo (en akurtandolo) para los "Izmir-amantes" por el mundo.

Dia de Komemorar la Shoa en Izmir

En dia de Alhad, el 27 Avril, la seremonia de komemorar la Shoa tuvo lugar en la kehila Shaar Ashamayim de Izmir, organizada de la Sosiedad de Protejar los Proves. Por primera ves el ancho publiko fue invitado, i entre los asistentes estavan el reprezentante de la munisipalidad de Izmir, el hon. Muzaffer Tunçağ, i el konsul Italiano el hon. Ígor di Bernardini.

fotografias de la Shoa, asemladas de los arshivos de Metin Delevi de Estambol, ke vino a Izmir para dar el deskorso prinsipal en la seremonia.

El salon estava dekorado kon ojas de oliveras (arvoles de azeytuna) i kada asistiente resivio una butoniera de estas ojas. La emosion empeso a la entrada de la guerta, ande avia un pano 500 nombres de viktimas de Izmir i la rejion del Egeo, kon 6 kandelas ensendidas por delantre. La lista fue echa por Metin Delevi, resultado de su investigacion desde muchos anyos sovre el Holokosto, i fue primera ves ke los Izmirlis vieron estos nombres.

Antes de pasar a la seremonia en la sinagoga, los asistentes gozaron un riko dezayuno en el salon. Ester Cen avrio la seremonia kon sus biervos emosionantes, akodrando ke “avrimos esta pajina eskura de la istoria para no olvidar i no deshar olvidar. ...” i konkluyendo kon el grito “Nunca Mas!”

Despues del momento de respeko en pies, el violonista Joshua Epstein tanyo “Vidui” de E. Bloch,

akompaniado de la pianista Heather Carpenter Özaltun. Despues avlo el presidente de la komunidad de Izmir, Sami Azar, el kual disho, entre otros, ke krimenes kontra la umanidad no vieron la fin kon la Shoa, i ke la negasion del Holokosto i el antisemitismo kontunean oy en dia.

En la seremonia de ensender kandelas, simbolizando los 6 milyones djudios asasinados, tomaron parte chikos i grandes, personas voluntarias i dirigentes de la komunidad. El

sigyente pedaso muzikal interpretado de Epstein i Özaltun fue “Hebrew Melody” de J. Achron.

El deskorso de Metin Delevi era entitulado: “Es ke se fueron como karneros a sus muertes?” Kon diaramas projektadas al ekran, Delevi avlo de la rezistensia aktiva i pasiva, de revoltas i rezistensia kon armas, ansi ke de aktividades edukativas, religiozas i kulturales ke kontinuavan en sekreto, i como mezmo en indosen a sus muertes miravan a no pedres sus dinyidad i umanidad.

El Hazan Moti Katan dirijo la parte religioza, kon varias orasiones, i todos se adjuntaron en pies para el Kadish i “El Male Rahamim”, kon los biervos projektados en el ekran.

Linet Shaul, soprano de la Opera de Izmir, kanto “Eli Eli”, melodia kon poema de Hanah Shenes, akompanyada de Özaltun en el piano.

En sus biervos de serradura, Ester Cen anunso ke a kada asistiente se iva prezentar un livro sovre la Shoa de regalo.

Tres Izmirlis Resiven Premios Prestijozos en Estambol

La Bene Berit de Estambol kada dos anyos prezenta premios a personas meresientes en rekonosimiento de sus servisios a la komunidad. Oganyo la seremonia tuvo lugar la tadre de mierkoles, el 26 Marso, 2014, i por primera ves, tres personas de Izmir resivieron premios.

El premio da vertud fue akordado a la Sra. **Fortune Asal** por su lavoro voluntary desde 40 anyos como prezidenta de la komite de mujeres ke

ayudan al Azilo de Viejos de Izmir, grupo ke fue fundado por su madre, Rachel Saban, d.b.m. Fortune Saban fue tambien la primera mujer elejida miembra del konsilyo administrativo del Ospital Judio de Karatash.

El Rav Izhak Haleva, granrabino de Turkia, le prezento el premio, i la Sra. Asal, en sus biervos de rekonosimiento, disho ke lo aksepta al nombre de todas las mujeres voluntarias ke lavoran en armoniya kon eya, i rengrasio a la komunidad djudia de Izmir su apoyo valutozo. El premio de vertud fue establecido en memoria de Jane Selma Elkus, ija de Abram Elkus, el ambasador

Amerikano (de los Estados Unidos) al Imperio Otomano, ke murio muy djoven en 1916.

Otra Izmirliya, la bien konosida soprano **Linet Shaul**, resivio el premio de Muzika nombrado **Yaşar (Yashar) Paker**, en memorya del filantropo i amante de muzika, ke establesio el fondo en 1992. Linet kanta en la Opera Munisipal de Izmir, es miembra del grupo de Muzika Baroque de Izmir (Izmir Barok Grubu), i tiene dado konsertos kon diversas orkestras del mundo. Tambien eya tiene dado konsertos de kantes sefaradis en Uruguay, Venezuela, İstanbul i İzmir. Ensenya kante en la Universidad Dokuz Eylül, ande oganyo gano el

titolo de Profesora Adjunto. Despues de tomar su premio de mano de Viktor Albukrek, kanto dos arias de opera ke enkanto a los asistentes.

El premio Alp Alkaş de “empresario” (entrepreneurship) fue dado a **Yomi Kastro**, nasido en Izmir. Yomi fondo su propria kompania de teknolojia en 2006. El fue amigo de Alp Alkaş, ke murio muy djoven en 2012. El premio fue prezentado a el por Avi Alkaş, el padre de Alp, kon unos biertos muy emosionantes.

Aparte de estos Izmirlis, devemos mensionar los otros ke tambien resivieron premios: la arshitekta Sibel Franko gano el premio Marcus de bienfezensia; Alberto Modiano i Metin Delevi resivieron el Premio de Kultura; i Emil Aliyev (orijinaryo de Azerbayjan) gano el premio de medisina Yasef Yahya.

Matilda Strugo i Selim Bonfil en Eksposizion de Arte

En el 10 Avril 2014 en el Sentro Kultural de Arte “Kedi” de Izmir se avrio una eksposizion de las fotografias de Selim Bonfil i las pinturas de varios artistas, kon el buto de amostrar la relacion entre la makina fotografika I la pintura, I la influensa ke tuvieron de parte a parte en la istoria I tienen en el prezente.

Las pinturas, entre eyas las de Matilda Strugo, interpretavan las fotografias de Selim Bonfil. La eksposizion atiro mucha atension del publiko.

4 Mayo 1872: Kolumnia de Sangre, I atentos kontra Judios en Izmir

De los archivos de New York Times

Un artikolo publikado en el New York Times el 31 Mayo 1872, transmete un rapporto del 4 Mayo, ke una semana antes (ke kayiya entre el Pesah) uvo una desgrasia en Izmir (Smyrna) kuando los gregos de la sivdad akuzaron a los djudios de aver torturado I matado un ijiko kristiano de 4 anyos para tomar su sangre “por sakrifisio” en Pesah.

El artikolo, kopyado aki, dize ke akel shabat se espandyo el haber ke el puerpo de tal ijiko muerto se topava en el ospital Grego, I kuando el jurnalista fue ayi, topo ke unas 10.000 personas se avian aarekojidas para ver el kadavre de la kriatura. El doktor sirurjen deklaro ke la kriyatura se avia aogado en agua, resultado de un aksidente. Disho ke avia pemermetido esta djentoria entrar al ospital para ke inspekten i veygan kon sus ojos ke la kriatura no fue torturada ni matada, ma solo ke muryo del aksidente. Ma el doktor disho ke el

fanatisizmo de la djentorya iva tener “resultados seriozos” I ansina fue.

Akel dia mezmo atakaron a los djudios. En vano fueron las proklamasiones de los papazes en las kilisyas, diciendo la verdad, ke ke la kriatura se aogo en agua. Los Gregos, miles de personas, atakaron djudios en la kaye, I se fueron al kartier djudio, sakeyaron (izieron “yagma”) las kazas, mataron a los abitantes, I kometyeron otros aktos de atrosidad. Muchos djudios se defendieron I atakaron a los agresores. Ma entones los gregos izieron ainda mas negras atrosidades, se vengaron de los ombres, violaron mujeres, I mataron kriaturas. Dias enteros kontinuo esta pandomina desgrasiada, de atakes I matansinas. Fue el dia de miercoles ke finalmente Hamdi Pasha, el governador de Izmir, mando la armada para meter fin a esta desgrasia en la sivdad. La razon ke Hamdi Pasha aspero tantos dias puede ser ke en Shabat lo ke tenia era 180 soldados en la sivdad, ke no era bastante para kalmar 10 mil gregos armados I aunados en sus ira kontra djudios. Agora tenemos 8 bataliones de soldados, i las atrosidades kedaron, no ay safek ke se van a repetar.

TURKEY

The Anti-Jewish Riots at Smyrna

The New York Times
Published: May 31, 1872

La akuzasion, o kolumnia, de sangre kontra djudios, es un akto ke malorozamente okurio muchas veces en la istoria djudia de Evropa. En el tiempo de la Paskua, los kristianos akuzavan a los djudios o de bever sangre de kriaturas kristianas, o de uzar la sangre para azer la ma[t]sa de Pesah. La tragedia en Izmir okurio solo 32 anyos despues de la famoza “Kolumnia de Damasko”, Siria, en 1840, ke turo mezes, I nesesito la intervencion de diplomados internacionales I delegados de komunidades djudias del mundo. (Rachel Amado Bortnick)

El artikolo:

A correspondent of the Levant Herald writes, with the date of Smyrna. May 4:

“We have passed through a week of great

excitement and anxiety of Smyrna. On Saturday last the report flew about the town that the body of a poor Christian child of four years of age was lying exposed at the Greek hospital, who had been tortured and murdered by a set of ferocious cannibal Jews, who, it was declared, required the blood of a Christian child as a sacrifice every year at their Passover.

I at once proceeded to the Greek Hospital, as upward of 10.000 peoples had done before me, and on inquiry of the Surgeon found that the death of the child had been caused by accidental drowning. On expressing my surprise that such a melodramatic sort of exhibition should be made of the body, the crowd being admitted in immense numbers to expect and overhaul remains. I was assured that there was no other way of counteracting the effect of the fable in circulation, and of persuading the excited populace that the child had been simply drowned and not put the death by torture.

Even at it was, the worthy surgeon expressed his fear that the fanaticism of the mob would lead to serious results, and his apprehension,

unfortunately, was too speedily and sadly realized. A fearful onset was made upon the Jews that very day. In vain did the priests from the church pulpits and elsewhere proclaim the truth, and assure the people that the child had simply met its death by drowning. Every Jew met with was horribly maltreated, and, after some hours of indecision, in which it was vainly hoped that sober sense might prevail, the excited Greek mob, with all the rascality of the town in its train, made for the Jewish quarter, sacked the houses, murdered the inmates, and committed other acts of brutal atrocity. Many Jews at length turned upon their assailants, and from attacked in self-defense became attackers.

Then the fury of the Greeks rabble knew no bounds; men were fiendishly beaten, women were violated, children even were not spared, and day after day until Wednesday was the Jewish quarter converted into pandemonium of pillage rape and murder. Not until than did HAMDI PASA, by acts at any rate, seem the feel that he was Governor of Smyrna and responsible for human life and public order within its walls; not until than did he advance the troops upon the scene and quell the mob effectually.

The apparent in action of HAMDI PASA may be explained by the fact that on Saturday he had only 180 soldiers in the town to make headway against 10.000 of a fanatical and exasperated Greek populace whereas brought in hurriedly from all quarters; we have now eight full battalions of troops.

The result is that the rioters have held their hands; the mob is kept thoroughly in check; and lamentable as is what has occurred you need have no fear of its renewal.

El Kantoniko de Rachel

Rachel Amado Bortnick

Dos veces de Anyada Buena

Asta ke vash a mendar esto, la fiesta de Pesah 5774 ya va ser pasada. Espero ke tuvitesh un Pesah alegre djuntos kon vuestras famiyas, I vos oguro una anyada buena.

El uzo de Izmir, i puede ser de todos los sefaradis, era de azer vijitas a famiya i amigos en Pesah, mizmo ke en Roshashana. En estas vijitas, en mi chikez se saludavan kon “bonne fête” (en fr.), i al adulzar (kon la tavla de dulce, siguro) los musafires dizian sus los buenos ogurios, como “anyada buena I alegre ke tengash, en vida de todos,” o kozas ansina. Por esto es ke, en eskriviendo estas linyas en Pesah, vos dishe i yo “anyada buena.”

Siguro ke en Roshashana tambien oguramos “anyada buena.”

Ma deke se dice “anyada buena” en Pesah, si el anyo nuevo empesa en Roshashana?

Porke en djudaismo, en un anyo ay dos presipyos de anyo!

Komo ya savemos, *Rosh-a-shana* en ebreo kijo decir la kavesa (el presipio) del anyo, I es una fiesta ke tiene grande su importansia spiritual. Se marka el 1 del mez *Tishri* (jeneralmente kaye al mez de Septembre en el kalendaryo sekular), ke es tambien kuando se troka el numero del anyo a la djudezma. (Agora estamos en el anyo 5774.)

Ma kuando kontamos los mezes del kalendario ebreo, empesamos kon *Nisan* (*Nisan*, *Iyar*, *Sivan*, *Tammuz*, *Av*, *Elul*, *Tishri*, *Cheshvan*, *Kislev*, *Tevet*, *Shevat*, *Adar*...) Entoneses deke es ke Roshashana, el anyo nuevo religioso, es en *Tishri*, el 7en mez?

Kada uno de estos dos “anyos muevos” adientro de un anyo djudio es bazado en la Tora.

Nisan es el mez de Pesah (empesa el 15 *Nisan*), fiesta ke marka la salidura de Ayifto, el empesijo del puelvo djudio, I el renasimiento de la natura. El anyo nuevo del 1 *Nisan* es mentionado en el livro

de Shemot (Exodus) 12:2, I en Devarim (Deuteronomy) 16:1, diciendo ke Nisan es "el primero de los mezes del anyo."

El anyo nuevo del 1 Tishri, Roshashana, es mencionado en Vayikra (Leviticus) 23:24-25 I en Bamidbar (Numbers) 29:1 ande dize ke "el primer dia del sieten mez" es dia santo, no se deve azer dingun lavoro, es dia de shofar. El Talmud deklara esta data como el nuevo anyo religioso i el aniversario de la creacion del mundo.

Por esto es ke podemos ojurar "anyada buena" en Pesah I en Roshashana, ma solo en Roshashana uzamos la fraza "*Tizku Leshanim Rabot.*"

Es ermozo deskuvrir las razones detras de nuestros uzos!

Yehuda ke dice?

Yehuda Hatsvi

Konsejas i Konsejos

Las konsejas ke oyimos, o meldimos, en la chikez mos akompanian toda la vida. Rekuerdos ermozos. Ma, a veces mos demandavan nuestros djenitores "kuento de kasha":

- Ke mos kedo en la mano de la konseja?
- Ke moral mos ambezimos del kuento?

Por un ensemple, tomaremos la konseja "Los vistidos nuevos del Emperador", escrita por Hans Christian Andersen (Dinamarca 1805-1875).

La konseja, es en realidad una alegoria punchona sovre procesos sociales ke pueden kavzar a kada uno de mozotros a darmos arrastar detras de la muchidumbre, i afilu negar la verdad real. A veces mos tapamos la konsensia, i quedamos kayados por ke tenemos myedo de "romper" el konsenso "de todo el mundo", aunke yerrado.

Vos ago akodrar, ke la konseja mos konta sovre un rey (o emperador) ke, por su vanidad, se okupava demasiado en su vestimenta. Un dia se asavento por dos shastres ke eran capaz de kuzir unos vistidos espesial, vistidos ke son invizibles a ojos de bovos, inyorantes, o de basha klasa. Estoses, el invito a estos dos shastres "majikos" a kuzirle tala vestimenta, koste lo ke koste.

Despues de largas semanas de "lavoro", mientras el rey, i todo el publiko de su reinado esperavan kon alma akorada, en fin, los vistidos estavan prontos, i en un dia de primavera, el rey izo adjuntar a todo el pueblo para ke vean todos su gloryosa vestimenta.

Todos observavan al rey pozado pompozamente sovre la tribuna; todos manifestaron sus entuziazmo de la vestimenta espesial. Ninguno del publiko no kijo darse a konoser como un bovo o algun halahut.

Fue solamente un ninio ke grito en supito, kon grande sorpreza:

"El rey esta deznudo!"

Hans Christian Andersen avia dicho ke esta istoria fue bazada sovre una lejenda del oriente. Yo no konosko tala lejenda; ma, kuryozamente, topi en la Biblia, en el libro de Kohelet (4, 13) un pasuk, diciendo:

"Mijor es un ninio pobre i savio, ke un rey viejo i nesio, ke no puede ser mas akavidado".

Sera ke de este pasuk kresyo i se elaboro esta konseja?

De toda manera, Andersen no fue el primer el ke eskrivio koza sovre un enganio semejante. 250 anyos antes, topamos entre los eskritos de Miguel Cervantes (1547-1616) una pekenya piesa de teatro, yamada "El retablo de las maraviyas". (El retablo es una tavla, a veces dorada, parada detras del altar en las iglesias catolicas). Siendo ke este "sketch" satirico es ambiguo, sera talvez posivle ke el autor se refera tambien a las tavlas de la tribuna del teatro maraviyozo.

Esta piesa de un akto, esta kompozada como si fuera un teatro de maryonetas. Ma, no. No aparesen aya ni maryonetas ni kuklas. Los ovreros

del "teatro" son dos aduladores, enganyadores. El uno yamado Chirinos kon su kompaniera Chanafalla.

[A mi me sonan los nombres como "xoirino" (puerco en grego) i "hanefa" (ipokrita en ebreo), aun ke no se si de verdad esta fue la intencion orijinal de Miguel Cervantes]

Los impostores prezentan una piesa, ke-no-es-real, prente un publiko de kazalinos, i les kontan, ke solamente un kristyano puro, ke no es bastadro, i no es algun desendiente de judyos o musulmanos konversos, va ser kapaz a ver las maryonetas ke performan los roles de los protagonistas del espektakolo. Por un egzemplo eyos "amostran" a Shimshon el baragan destruyendo el templo pagano de los Filisteos en Gaza.

Los kazalinos, espantandosen ke no se den en mano como bastadros o como desendientes de konversos, pretenden a ver las figuras, i aktuan como si realmente se estan gozando del "show". Syerto, ke mezo esta chika drama teatral de un akto, Cervantes kritika las leyes konosidas como las leyes de "pureza de sangre".

El demostra aki tambien la ipokriziya prevalente en la sosiedad en jeneral. Fue una sorpresa plaziente para mi meldar en los jornales de este Shabat (el 26 de Avril 2014) sovre la lista de las 100 personalidades mas influyentes en el mundo de oy.

En esta lista, (kompilada por la revista "Time"), aparese tambien Anat Admati, nasida en Israel, ke mora agora en California, i es profesora en la Universidad prestijoza de Stanford.

La prof. Admati es una eksperta en el kampo de la banka i las finansas. Eya kritika fuertemente a los bankieres de los Estados Unidos (i de otros paises) por sus kondukta irresponsavle kon el dinero de los depozitores; dunke, segun kree, ay una nesesidad urgente de una reforma finansiera profonda.

Es kuryozo como me vino endagora azir azir (pronto, sin penar mucho) la novedad, kon la kual termino yo aki mi kurto artikolo. Todos los medios de komunikasion en America eskriven en estos dias sovre el libro ke eskrivio la Prof. Anat Admati (djuntos kon su kolega Martin Hellwig).

El titolo del livro es: "The Bankers' New Clothes" (Los Vistidos Muevos de los Bankieres")...

D'aki – D'aya

Eliz Gatenyo

Mark Zuckerberg

Keridos Amigos,

Siempre ke oygo ke una koza se envento por un judio, siento un orgolyo. Este facebook ke mas no mos podemos pasar, fue enventado por un ijiko manseviko judio ke se yama Mark Zuckerberg.

Este Markito nasyo en 1984. Ya veypo en mis inyetos i sus amigos, ke toman alguna makine elektronika i ya le konosen asta las tripas i la alma. Ya pizan por aki ya pizan por aya. Ya konosen pishin por ande se entra por ande se sale, mientras ke a mi no me dize nada i no entiendo "ni ba ni bu ni kantaro". I este guerkito es uno de estos entelijentes.

No se lo ke izo i como lo topo, ma izo una grande invencion. Kon 4 amigos otros de la universitat, formaron este "Facebook" i se isieron muy muy rikos. Esto es la intelijensya. Ay merkaderes i

fabrikatores ke lavoran, les sale la alma para parvenir, i a la fin "pena, pena, pan bayat". Na ke este tiene agora una rikeza de 24 milyardas de Dolares Amerikanas.

Nasyo de padre i madre judios i tomo una buena edukasyon judiya, ma despues se iso ateisto i se kazo kon una Çineza.

Ya vos dishe ke Mark Zuckerberg tomo una buena edukasyon religioza. Sus parientes eran Buenos judios. Kuando se kazaron sus parientes (Edward dentisto, Karen doktor psikolog) tuvieron tres ijas una detras de otra. Ma sus deseos era de tener i un ijiko al menos. Un amigo bueno de la famiya les dio un consejo. Ke se vaygan al Rabbi i ke les roge si es posible ke los bendiga para ke tengan un ijiko. El Rabbi demando a Edward ke sorte de religioso era el. Edward le respondyo ke no era muy religioso. Alora el Rabbi le dyo un dollar i le disho: Mira tu ya saves como de religiosos ke somos. Me vasa prometer de enkulkar una buena edukasyon judiya a tu ijo ke va naser en serka. I Edward Zuckerberg le prometyo ke va suivar los consejos del Rabbi.

No paso ni 18 meses de este enkuentro, ke nasyo Mark Zuckerberg. Suz paryentes le dieron una muy

bueno edukasyon religioza i el diya de su Bar Mitzva el padre le dyo este Dolar ke guadro tantos anyos. Mark lo guadro este dolar como un rekuerdo muy presiozo ma ya se lo aviya olvidado.

Kuando vino el tiempo de formar i establecer el Facebook, en supito se akodro de este Dolar i tuvo un sentimiento de utilizar este Dolar i al momento de la kreasyon de su sosieta, se fue i metyo este Dolar a la banka. I despues ya savesh la kontinuasyon...

“No so muy religioso, ma malgrado esto me maraviyo de la intuisyon ke tuvo este ombre, ke regreto ke no pude konoserlo” disho Mark Zuckerberg en un reportaje.

Esto era el empesijo de lo ke vos va kontar. Despues ke paso un tiempo ke entri al Facebook, tomi un mesaje de una amiga ke no la aviya visto desde 40 anyos. Imaginavos de la klasa de la eskola primera judiya 1.Karma. Pishin aksepti su invitasyon por internet i moz ampesimos a avlar... Demandado de parte a parte a ken ves? i en akodrandomos i en buscando, mos topimos kaje 20 amigos i amigas de la mizma klasa. Unos estan en Estambol, otros en la Amerika, unos en Londra i en

la Suiza i la mas grande parte biven agora en Israel. No demandesh la alegría ke tuvimos de toparmos agora, despues de tantos anyos. Pasimos 5 anyos kada diya enjuntos i despues ke eskapimos la eskola mos peryimos, siendo ke meldimos en eskolas diferentes. En la chikes no se save tanto la valor de la amigavle, como lo savemos agora. Keridos amigos, esta muy muy emosyonante de vermos agora despues de 56 anyos. Siguro ke trokimos muncho, no se kere dicho. Todos tenemos ijos, inyetos, ma todos somos las mizmas kriyaturikas amigitos de la eskola. Kaje kada noche mos topamos en Facebook i tenemos un grande plano, fiksimos un diya i mos vamosa topar si kere el Dio este Otonio. Ke alegría, ke emosyon.....

Esta alegría la devemos a Markito.

Agora, ke vos konti esto todo, como kale eskapar el artikolo ke tuvitesh la pasensya de meldarlo fin aki?....

Vos kero dizir ke todo lo ke afita, en veces no savemos lo ke mos puede trokar en la vida. Komo todos los inventores ke trokaron muchas kozas, en veces sirvieron para bueno i en veces para mal. Esperamos ke todo sierva siempre para bien.

Shimon Kapitan d'Estambol

Shimon Geron

Akodrarnos De Los Judios Romaniotes

Par "Gavin Rabinovitz"

Kuando los Judios de IOANNINA se enkontraron en la Sinagoga pintada en blanco el mez pasado se fueron ayi kon la idea de kommemorar el anniversario de 70 anyos de la destruksion de esta kommunidad por los Nazistas. Tenian el aire triste al ver ke una tradision Romaniote habia kaji desaparesido despues de 2300 anyos. IOANNINA era un lugar muy lindo al Nord Oeste de la Gresia kon su forteressa medievala al lado de un lago blu, rodeado de montanias kon nieve. Un tiempo este lugar era el centro de una vida de los Judios Romaniotes. Hoy no se topa ayi mas de 50 Judios i los mas son viejos. La ultima vez ke se celebro aki un Bar Mitzva en la Sinagoga fue en el anio 2000. Los grandes de la kommunidad se topa muy preokupados por el futuro. El presidente de la kommunidad disho ke ke es diffisil aki. Tienen ke luchar para mantener la tradision kon numeros tan pokos. Es kaji imposible ser optimisto.

Estando serka del lago tan lindo, en frente de Mavilli Square fue ayi ke los Nazistas Alemanes metieron en los kamiones a los Judios de esta sivdad i los yevaron a Auschwitz. Los Judios de aki ke son ni Sefaradim i ni Ashkenazim representan las primeras comunidades Judias en Europa. La presencia Judia en Gresia se va atras a 300 BCE. Se topa una sinagoga en ruina en la Isla de Delos i se pensa ke es la mas vieja en la Diaspora. Estos Judios hablan el Yevanic o Judeo Griego eskrito kon letras Hebreas. Las sinagogas tienen un estilo unique kon sus tradisiones i el libro de oraciones el MAHZOR ROMANIOT es differente. Hasen las oraciones mas en Yevanic kon una musica Byzantina. Esta tradision es importante porke representa una tradision PRE-DIASPORIKA ke se basa sobre el TALMUD YERUSHALMI.

Zanett Battinou del Museo Judio de Gresia, es eya misma una Romaniota ke se habia engrandesido en IOANNINA. La kommunidad kon su tradision estaba en deklino desde un tiempo. Despues de la Expulsion de los Judios de Espania en 1492 muchos toparon refugio en el Imperio Ottomano ke reinaba tambien sobre la Gresia. Kommunidades grandes i nuevas nasieron, sobre todo en Salonica ke se konosia como el Jerusalem de los

Balkanes.Los Romaniotes se toparon absorbados por los Sefaradim ke tenian mas rikezas i eran mas grandes. Ejos hablaban el Ladino. Battinou disho ke no konosen a los Romaniotes tan bueno. Ejos se topaban mas en las islas isoladas i en las montanias del Oeste.Al empesijo del Siglo 20 habian unos 4000 viviendo en IOANNINA.Kon las diffikultades ekonomikas I la kaida del Imperio Ottomano muchos se aserkaron de sus kompatriotes Griegos i inmigraron.Unos se fueron a los Estados Unidos i otros a Palestina. Habrieron sinagogas en New York i Jerusalem. Despues un terzo se instaló en Tel-Aviv. Al empesijo de la Segunda Guerra habian 2000 Judios en IOANNINA.

En 25 Marzo 1944 los Nazistas Alemanes tomaron a los Judios de IOANNINA ,La nieve estaba kaiendo kuando los metieron en kamiones habiertos para yevarlos a una otra sivdad serka de ayi.Despues los metieron en treno i tomo 9 dias para yegar a Auschwitz.Hoy en el muro de la sinagoga hay 1832 nombres grabados de los ke mataron.Entre los muertos se topaban 500 kriaturas de menos de 13 anios.Solamente 112 sobrevivieron,69 se huieron i se eskondieron kon famiyas Christianas.Unos se fueron a las montanias para harvartsen al lado se la Resistensia Griega.Kuando se tornaron atras

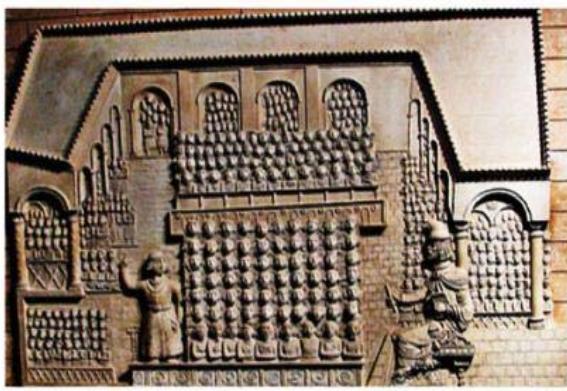
toparon sus kasas okupadas kon sus bienes ke eran robados.No era solamente este pueblo ke desaparesio,era la tradision tambien. La Tradision Orala depende muncho de la terzera generasion Todos los abuelos i las abuelas fueron matados subito.Una abuela ke sobrevivio era ZANET ke tenia 90 anios.Su nombre paso a la Seniora ke se okupa del Museo Judio.Los mansevos ke sobrevivieron no sabian mas de lo ke habian oido.Hay otros sitios como IOANNINA ke existen como CHALKIDA i VOLOS.La mayoria de los Romaniotes se topan en ATENAS.Tienen una sinagoga ayi ke fue konstruida en 1908 i se utiliza solamente en los dias santos.

Los ke se fueron a los Estados Unidos i a Israel vinieron a IOANNINA por la seremonia i para ver lo ke quedaba de sus famiyas.En la Gresia no hay lugar para Communidades Separadas de Judios i todo se hace segun el Ritual Sefardi. Kisas el Internet va ayudar a preservar la Tradision Romaniota.Se espera kon el esfuerzo ke se hace de poder sobrevivir en un mundo real. Ejos disen ke la tradision vive todavia i ke no se murio kompletamente.

Gad Nassi

Israel

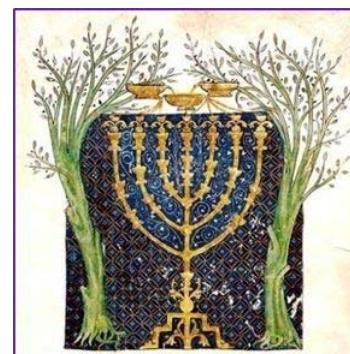
De Babel a Sefarad La Fin de Una Era

Rav Ashi, enseñando en la Akademia de Sura.Kortezia del Muzeo de la Diaspora, Tel Aviv

Despues de la destruksion del Segundo Templo, el centro de la vida djudia paso a Babilonia para los proksimos sesh siglos. Gaon es en ebreo, el titolo de los prezidentes de las doz akademias talmudikas, de Sura i Pumpedita, ke avian egzistido en

Babilonia. Fueron jeneralmente akseptados en la emprena era medievala, como los lideres espirituales de mundo djudio. Konosidas en plural como Gaonim o Geonim, estas personalidades tuvieron un rolo proeminente i desizivo en la transmision i la edukasion de la Tora i de la Ley Djudia. Ensenyaron el Talmud i desidieron sobre kestiones ke no eran rezolvadas de antes.

Biblia. Cervera, c. 1299

Kon la aparision de muevos sentros de estudios talmudikos i de eruditos eminentes en la Diaspora djudia, la dependensia en las doz akademias de Babel se iva amenguarde. De otra parte, los kalifes omeyades de Kordova, ande se avia desenvolupado una egzistensia djudia importante, no fueron prontos a aprobar los atadijos de los djudios kon estas akademias, bashed la soverenia de sus rivales, los abbasis.

La dekadensia del Kalifato de Bagdad, el emprovesimiento de la komunidad djudia de Babel, el desvelopamiento intelektual de la Diaspora kon las persekusiones de los dirijentes abbasis i seldjukes, el periodo de los Geonim ke avia turado kuaji 450 anyos se iva terminado aproksivamente en 1040.

El anyo 1000 es maz o menos un mayor punto de infleksion en la istoria djudia. Reprezanta la tranzision de la era de Babel a la edad de Espanya, la tranzision del Este al Oeste. Es tambien la tranzision del periodo de tiempo konosido como Geonim al periodo de tiempo konosido como Rishonim – "primeras otoridades" – ke inkluye los illustres eskolarios de la Tora de Espania, Fransya i Alemania, ke kontinuaron el desvelopamiento de la sivilizacion djudia.

En Babilonia no uvo asimilasion, porke los babileos fueron bazikamente zoroastros – paganos aparteniendo a un kreensia ke no tenia dinguna atraksion para los djudios. La komunidad djudia fue una komunidad otonoma, poderoza, rika i erudita. Ke rezistio a la influensa del mundo musulmano, ke deveria de sakudir sus fundamientos, ma no lo pudo.

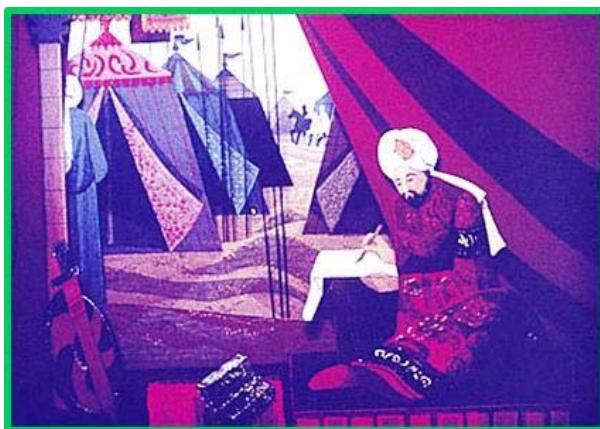

Los musulmanes en Babilonia tomaron muy seriozo el Islam. De otra parte, los djudios fueron siempre konsiderados como infideles. Lo ke no era el kavzo por los moros, ke bivian en la Afrika del Norte i en la Espanya. Aun ke fueron konvertidos al Islam, eran pragmatikos i no adaptaron su fanatismo. Kuando nesesitaron medikos, ombres de literatura o filizofos, no se opozaron a eskojerlos entre los djudios i a uzar de sus kompetensia i sus servisios.

Del siglo IX asta el siglo XI, los arabos traversaron el estrecho de Gibraltar, i invadieron la Peninsula de Andaluzia – uno de los mas ermozos i fertiles payizes, con un klimato kayente, i muy poco poblado en akeos tiempos.

Kon kuaji kada nave de moros ke akostava a Espanya, arivaron i djudios. Estos reprezentavan pratikamente todas las profesiones i todo modo de komersios. El prinsipal porto de Espanya en la mar

Mediterranea, Cadiz, fue serrado el dia de Shabat, kuaji fina los tiempos alkavos. La razon era ke kuaji todos los kapitanes de barkas i komersantes eran djudios. Porlo tanto, esto se troko en una tradision, i durante kuaji sesh siglos, el porto kontinuo a ser serrado los diyas de Shabat.

En kada komunidad musulmana avia tambien djudios. Todas las grandes sivdades de Espanya, tenian komunidades i institusiones djudias, entre estas, rabinos illustros i akademias. Los djudios eran tambien apresiados como medikos, i se okupavan de todo modo de profesiones, como shastres, sapateros, artizanos de armas, i otras.

Servieron en la armada. El rabino Samuel haNagid fue un famozo jeneral en la armada mora. Tenia atadijos kon las altas esferos de los sultanes moros. Dominava el arabo, era un peto notable i un diplomato influente. HaNagid no era solo el capo de la komunidad djudia, ma ansi ke de la Espanya musulmana. Fue un djudyo devuado, ke uzo su poder para enforteser la komunidad djudia i la nominasion de los djudios a postos altos, en asigurando ke no aygan leyes de diskrimasion kontra los djudios. De mizmo, organizo kon el sultan ke deve de ser doz dias de repozo, el Viernes i el Shabat.

Este periodo de tiempo, empesando kon Samuel HaNagid se konose en la istoria djudia en tanto ke la Edad de Oro. No se avia nunka visto de antes una epoka tan favorable de egzilo, de punto de vista materiala i espirituala. Esta epoka egzistio durante tres siglos, empesando al dereder del anyo 1000 fin'a el anyo 1300, data de la rekonkista de la Espanya por los kristianos.

Albert Contente mos Konta

New York / USA

El Diya de las Ventozas

EL DIA DE VENTOZAS

Me akodro kuando uno de los chikos estavan hazinos despues de la vijita i de las recomendaciones de el Dr. Zibil, viniya la ora de las Ventozas.

Si komo los chikos ya savian

kualo les iva akonteser, los gritos ke echavan se destruiya el mundo.

No aviya remedyo de esconder u fuyir, kon fuersa lo echavan a la kama al hazino i la grandmama ya viniya con una tavla (Tray en Inglez) yena de ventozas i una kandela ensendida dandoselas a la

madre de la kriyatira para ke enpeze a plantarselas en la espalda de la kriyatira.

La ventoza se tomava en la mano se eskupiya aryentro para ke se apege un pedasiko de algodon, i este algodon se kemava kon la kandela i immediatamente se aboltada la ventoza i sen plantava en la espalda.

A laz veces el algodoniko kemandeo, kayiya ensima la espalda i kemava el kuero, i era de sentir los gritos de la kriyatira kuando se kemava el kuero.

Sino u sej ventozas se plantava en la espalda de la chika. Estas ventozas se apegavan en el kuero, despues de unos kuantos puntos, se kitavan i seee pasava karrros de tentura diot, i el ijiko se kuvijava kon dos kolchas para ke sude i ke le pase la hazinura ke se yelo.

Oy en diya ralamente se siente de esta metod, ma puedeser en la Kina (China) ande uzan Homopatic Medicina puedeser pratikan las ventozas.

Coya Delevi

Istanbul

El teksto anonim ke vash a meldar me fue embiyado por un lektor. No se si es una conseja verdadera o imajinarya. Tresladi del turko, estas linyas de emosyon ke kontan de boka de un ijo:

El mas PRESYOZO AMOR de muestra vida (la Madre)

Kada anyo kaji, en diferentes publikasyones en Judeo-Espanyol, no manki de eskrivir unas, kuantas linyas sovre muestras madres, sovre todas las madres. I oganyo tambien, aserkando el “Diyu de la Madre” kije no mankar a este uzo.

Naturalmente kada madre es unika para sus ijos. No se puede enyegar ke ser madre es sinonimo de “**Devuamiento**”. Ay syertas madres ke izyeron la “**Abnegasyon**” sus manera de bivir, asta sakrifikarsen, komo el akto sublimo de una madre antes 3-4 anyos en Bingöl, sivdad al Este de

Turkiya. Una madre manseva ke, vyendo un terorista pronto para lansar una bomba, se echo delantre sus dos kriaturas, ekspozandose a una muerte terrivle...

Ser Madre... Otruna vizyon ke me keto plantada en mi memorya, afilu ke paso muchos anyos. Myentres el Ayuno de Ramadan, una manseva, en el zifo de la madrugada, vestida de un “jeans”, anorak i kasketa, probablemente para darse una aparensha maskulina i lo mas enteresante, un davul enkolgado al ombro. Malgrado el friyo, malgrado los perikolos de la eskuridad, esta batyendo el davul para espertar los muzulmanos ke devan ampesar un nuevo diya de ayuno. Ansi esta madre espera ganar unas, kuantas liras de bahshish...

Agora keridos lektores, el teksto ke resivi de un lektor:

“La idea de mi mujer de salir yo kon una otra, me sorprendio kuando me disho una noche: “*Ya se ke la keres muncho. Le deves apartar tyempo i a eya.*” Naturalmente, en primero protesti en dizyendo a mi mujer ke eya sola es mi grande amor. A la fin, entendi ke se tratava de mi kerida Madre, bivda

desde 19 anyos... Ansi, despues de 22 anyos de vida konjugal, mi mujer reusho a topar el kамиno de konservar biva la senteya de muestro amor...

En el bulush de la vida, de mi lavoro, de las esperansas de mis tres ijos, es verdad ke aviya bastante negligido mi madre. La bushki kon la instigasyon de mi mujer, para envitarla alguna noche a komer afuera i al sinema. Kedo enkantada al grado de demandarme kon kuryozita, si alguna koza no estava kaminando bueno! Mi madre era de estas personas ke supsonan un malor de un telefon en oras de echar i detras, una invitasyon non abitualia!!! La kalmi en dizyendole mi dezero de pasar unas kuantas oras kon eya. Intrigada me demando: “Solamente tu i yo??!! i despues de un momento de refleksyon acheto.

Fui a tomarla, ya estaba asperando pronta en la puerta, bien vestida i bien kuafada. Remarki su nyervozidad igual ke la miya. Me arresivyo kon una sonriza en su fizionomiya luminoza como un andjelo: “Les dishe a mis amigas ke va salir kon mi ijo. Deven estar despasensyozas de sintir lo ke les va kontar!!”. Entrimos al restorante, eya kon un ayre, una grasya de reyna. Le meldi el “menu”, eya no

pudiendo atinar las letras chikas. Sospirando kon una ekspresyon nostaljika me disho: “Kuando eras chiko era yo ke te meldava el menu...”

Tuvimos un ermozo moabet myentres i despues la komida avlando del pasado i de las kozas muevas de la vida. Komo ke keriyamos ratrapar los anyos pyedridos... Avlimos tanto ke no mos apersivimos aflu de la ora del sinema ke ya aviya pasado. En deshandola a su kaza me disho ke keriya salir otruna vez kon mi, a kondisyon de ser yo su invitado. Dechidimos de toparmos en serka.

En kaza mi mujer me estava asperando, kuryoza ma no keryendo pareser como tala! Le konti como paso muestra nochada... Una nochada muncho mas ermoza de lo ke pudiya esperar. Pasaron unos, kuantos diyas... Mi madre tuvo una seryoza kriza kardiaka i la pyedrimos. Aviya akontesido tan supito, ke no tuve entervalo, dinguna shans de azer alguna koza para eya.

Paso un syerto tyempo. El restorante onde aviyamos komido, me mando una faktura “pagada” djuntos una kurta letra eskrita de la mano de mi defunta madre: “Kerido ijo, pagi de avans esta

faktura porke estava yo syen por syen sigura ke no iva poder alkansar al rendez-vous ke dechidimos los dos. Portanto, aranji un “dine” de dos personas. Kero esta vez ke estes kon tu mujer. No te vas a poder nunka imajinar lo ke sinyifiko las oras ke pasimos tu i yo... Te kero muncho...”

Keridos lektores, estas linyas estan konfirmando la importansa de dizir “te kero bien”, de apartar tyempo a las personas de muestra vida ke lo meresen. Porke en vida, nada es mas importante ke la famiya. Daremos a eya el kudyo i el tyempo ke es su derecho. No pensaremos ke tenemos el lukso de atrazar esto para un “otro momento”, un momento ke puede ayegar muy tadre...

Viviane Behar

Los Boyos de mi Madre

Kuando mis padres se kasaron en São Paulo (Brasil), por los anyos 40, mi madre, ke era de Estambol, azia borekas a kada Shabat, ma mi padre (de Izmir), siempre le demandava ke iziera boyos. Ma eya le dizia ke no savia azer porke en Estambol ya merkavan la masa pronta. Asta ke un dia konosio una izmirliya, Rika Barki, de bendichas manos, ke l'ambezo a mi madre a azer los boyos.

En el empesijo eya azia solo en Shabat, despues una ves al mes, asta ke al fin, solo en fiestas i en Roshashana, porke esto no era kolay i le tomava muncho tiempo. Ma a mozotros i a todos ke komian, se chupavan los dedos de tan savrosos ke eran!

Kuando yo me ize manseva, le ayudava a mi madre a azer estos boyos, ma a mi solo me gustava komerlos pishin salidos del orno.

Ma despues de mi boda, vine a bivir en Rio de Janeiro, esto ya fue por los anyos 70, i yo estava prenyada ma siempre avlava kon mi madre por telefono i un dia le dishe ke me estava dezzeando l'alma komer boyos, i eya, zavali, no savia como azer para mandarmelos, asta ke mi ermano disho ke iva vinir a Rio por su echo.

Entones mi madre, dale ke dale, tomo la masa, i al otro dia ya apronto los boyos, los metio en una kasha de regalo muy linda, i le dio a mi ermano ke me la trushera. Ma le disho ke kalia de no menealar muncho ni meterla en la validja. I el no tuvo otro modo de traerla sino en la mano i kon todo kudiado ke no se aboltara de aka i de aya, asigun le disho mi madre.

I ansina fue. Ma en este tiempo, estavamos en el governo militar i en los aeroportos avia muchos polises, i kuando mi ermano basho del avion, kon la valija pescada en una mano, i la kasha en la otra, vino un polis ke lo vido de este modo i pishin lo yamo :

- Senior, kualo es esto ke yeava en la mano?

I mi ermano le respondio:

- Boyos

- Kualo ?

- Boyos, le disho otra ves mi ermano.

Por seguro ke el polis no savia lo ke era "boyos", ma para no azerse del bovo, disho :

- Ah ! boyos, puede pasar.

I mi ermano vino a mi kaza i kuando mos konto esto, mos pishimos de la riza !

Fueron los mijores boyos ke komi en mi vida. Tenian savor de yoros, rizas i muncho eskariniyo!

- Puvlikado orijinalmente en El Djudio (revista del Centro Hebraico Riograndense, Porto Alegre, Brasil), marzo 2014.
 - Viviane Behar nasio en São Paulo, ija de padre izmirli i madre estambuli. Es koordinadora del "Grupo Angeles y Malahines de Cultura Sefaradi", de Rio de Janeiro (Brasil).

Edmond i sus Emisyones

Edmond Cohen / Paris

Shavuot

Shavuot, es una fyesta ande no ay muncho uzos i kostumbres de los kuales avlar. No ay Shofar como en Rosh Ashana, no ay masa como en Pesah, no ay suka como en Sukoth, menorah como en Hanuka, ets. Es una fyesta relijiyosa i nada mas. I yo, ke no so haham, no tengo muncho de kontar sovre Shavuot, i por esto es ke no lo ize asta oy.

Ama afillu si yo no so el mas kapache para azerlo, vo aprovar de darvos unas kuantas luzes sovre esta fyesta..

En primero, kale empesar por el empesijo : de ande mos vyene esta fyesta, ke kaye kada anyo el 6 del mes de sivan, i tambyen el 7 afuera de erets Israel. Nunka kaye un Martes, un Djueves o un Shabat. Es, kon Sukot i Pesah, una de las tres fyestas de pelegrinaje, (shelosha regalim) i es tambyen, a

parte de shabat, una de las sinko fyestas de konvokasyon de santidad (mikra kodesh).

Esto todo mos vyene del Tanah. Empesaremos por Shemot (Exode) kapitulo 23, pasuk 16 :

« I la fyesta de la segada (la moisson), las premisyas de tus travajos ke uvyeres sembrado en el kampo ».

Es el pasuk 17, ke vyene despues, ke mos dizeo:

« tres veces en el anyo, se aparesera todo macho tuyu delantre del Sinyor Adonai. »

En el kapitulo 34, pasuk 22, se puede meldar:

« I la fyesta de las semanas te aras, de las premisyas de la segada del trigo ».

Despues de Shemot, ay Vayikra (Lévitique). Kapitulo 23, pesukim 15 a 22 :

« I kontares a vozotros dezde el diya despues del Shabath, dezde el diya de vuestro traer la gavelya de la mesidura (l'omer du balancement), syete shabatot, kumplidos seran. Asta el diya despues del

shabat seteno, kontaresh sinkuenta diyas. Entoneses alyegaresh prezente nuevo a Adonaï. De vuestras moradas traeresh dos panes de mesidura. De dos diezmos de semula seran. Levdos seran kochos, premisyas a Adonaï. I alyegaresh kon el pan syete karneros sanos, de edad de un anyo, i un toro echo de vaka i dos barvezes (béliers); seran alsasyon a Adonaï, kon su prezente i sus templasyones (leurs libations), ofrenda kemada de guezmo resivible a Adonaï. I aliegaresh un kavrito de las kavras por sakrifisyo por pekado, i dos karneros de edad de un anyo por sakrifisyo de pases. I el sacerdote los mesira kon el pan de las premisyas por mesidura delante de Adonaï, kon los dos karneros; santos seran a Adonaï, para el sacerdote. I apregonaresh (vous proclamerez) en este mizmo diya, lyamadura santa vos sera. No agash ninguna ovra de servisyo. Sera fuero de syempre (une règle éternelle) en todas vuestras moradas por vuestras jenerasyones. I kuando segaresh la segada (quand vous moissonnerez la moisson) de vuestra tyerra, no akaves el rinkon de tu kampo en tu segar, ni akojes las espinas (les glanes) kayidas de tu segada: para el meskino i para el pelegrino (pour le pauvre et pour l'étranger) las desharas. Yo Adonaï vuestro Dyo ».

Despues de Vayikra, ay Bamidbar (Nombres), kapitulo 28, pesukim 26 a 31:

« *I en el diya de las premisyas, kuando alyegaresh prezente nuevo a Adonaï, al kavo de vuestras semanas, tendresh lyamadura santa. No agash ninguna ovra de servisyo. I alyegaresh alsasyon por guezmo resivible a Adonaï, dos toros ijos de vaka, un barvez, syete karneros de edad de un anyo. I su prezente de semula embuelta en azete, tres diezmos por kada toro, dos diezmos por kada barvez, un diezmo por kada karnero de los syete karneros. Un kavrito de las kavras para azer ekspiasyon por vozotros. Esto aresh afuera de la alsasyon kontinua, i su prezente, i sus templasyones (leurs libations). Sanos vos seran ».*

I enfin despues de esto keda Devarim (Deutéronome) kapitulo 16 pesukim 9 a 12:

« *Syete semanas kontaras a ti: de empesar oz en la myes (dès que la fauille attaquera la moisson sur pied) empesaras por kontar syete semanas. I faras paskua de las semanas (tu feras une fête des semaines) a Adonaï tu Dyo, de abondo de voluntad de tu mano ke dyeres, como te bendishere Adonaï tu*

Dyo. I alegrarteas delante de Adonaï tu Dyo, i tu ijo i tu ija, i tu syervo i tu syerva, i el Levita ke en tus villas, i el peregrino, i el uerfano i la bivda, ke entre ti, en el lugar ke eskojera Adonaï tu Dyo, por aposentar su nombre ayi. I membrarteas ke syervo fuiste en Egypto, i guardaras i aras a los fueros estos (ces règles) ».

Lo ke vos eskrivi aki era puro ladino, un poco yuch de todo entender, ama kale saver ke mismo en frances no es tan klaro.

Kreo ke ya vos meldi todo lo ke el Tanah mos dize sovre la fyesta de Shavuot. Vitesh ke el tanah da tres nombres diferentes a la misma fyesta: hag a katsir (fyesta de la segada, fête de la moisson) hag ashavuot (fyesta de las semanas, fête des semaines) yom a bikurim (diya de las premisyas, jour des prémisses). Ama kual ke sea su nombre, ya vitesh ke para el tanah esta fyesta es una fyesta agrikola, i solo agrikola. Es la fyesta ande se aze la segada del trigo i se ofresen al Dyo las premisyas del trigo i otros presentes animales.

Es tambyen la fyesta ande s'eskapa la komputasyon del Omer, i kon eya la fyesta de Pesah. Es una

serradura, lo ke el Talmud yama atseret. Por esto el Talmud yama tambyen atseret la fyesta de Shavuot.

Djusto un byervo sovre el diya despues de Shabat. En el teksto de Vayikra ke vos meldi, se dike ke kale empesar de kontar el omer desde el diya despues de Shabat. I ansina es ke aziyan los Saduseanos i lo ke azen dainda oy los karaitos, de tal manera ke para eyos Shavuot kaje syempre diya de alhad, lo ke aze kon el shabat de antes dos diyas de fyesta uno detras de otro. Ama no es lo ke dechizaron los hahamim del Talmud. Asigun eyos, el byervo shabat kyere solo dizir Yom Tov, diya de fyesta, i aki es Pesah.

Kon esto todo mos kedamos kon una fyesta agrikola, ama como ya lo savesh todos, esta fyesta de Shavuot no es solo para los djudyos una fyesta agrikola. Es tambyen la fyesta ke konta Racine en el empesijo de Athalie :

« *Oui je viens dans son temple adorer l'Eternel
Je viens selon l'usage antique et solennel
Célébrer avec vous la fameuse journée
Où sur le Mont Sina la Loi nous fut donnée. »*

*(Si, vengo en su templo alavar al Senyor,
Vengo asigun el uzo antiguo i ritual
Fyestar kon vozotros el famozo diya
Ande sovre el Monte Sinaï la ley mos fue dada)*

I es vedra ke para el Talmud la fyesta de Shavuot es tambyen yamada Hag Matan Tora, la fyesta ande el Dyo mos dyo la tora. Asigun los hahamim del Talmud, la fyesta de Shavuot mos akodra el diya ande el puevlo de Israel akojido al pye del monte de Sinaï resivyo los diez mandamyentos de la Tora.

Avro una paranteza para akodrarvos ke kuando Racine mos avla de « *la célèbre journée où sur le Mont Sina la loi nous fut donnée* » (el famozo diya ande la ley mos fue dada), es vedra ke el Dyo, kuando avlo a todo el puevlo de Israel, se teniya **sovre** el Monte de Sinaï. Ama el puevlo entero de Israel ke lo oiya i ke la resivyo, el se topava **al pye** del Monte, i no **sovre** el. Aki serro la paranteza.

De la misma manera, no kale kreervos ke si Shavuot se fyesta sinkuenta diyas despues de Pesah, esto kyere dizir ke el Matan tora, el famozo diya, como dize Racine, se tuvo sinkuenta diyas despues de Pesah i de la salida de Ayifton. Kreer esto seriya un

yerro, syendo ke el primer pasuk del kapitulo 19 de Shemot mos dize ke los ijos de Israel ayegaron al dizierto de Sinaï tres mezes despues de la salida de Ayifto. Tres mezes, mos aze mas o menos noventa diyas, i no sinkuenta.

A mi me parese ke lo ke kijeron amostrar los hahamim en fyestando el matan tora el diya de Shavuot, es ke si ay un tal atadijo entre Pesah i Shavuot, ke se ve kon la komputasyon del omer, kon el faktor ke la fyesta de Shavuot kaye un diya ke se refiere a Pesah (sinkuenta diyas despues Pesah) este atadijo es para amostrar ke la fyesta de Pesah no es completa sin Shavuot ke la syerra. I esta serradura, atseret, no se aze solo por razones agrikolas, asigun los hahamim. Es para amostrar ke la salida de Ayifton tuvo su razon en la akzeptasyon de la Tora. Los syervos ebreos no fueron liberados en Pesah solo para ser ijos foros, fueron liberados para poder despues resivir la Tora. Es solo kon el matan Tora fyestado en Shavuot ke la salida de Ayifton fyestada por Pesah tyene su pleno kumplimyento.

I como la Tora es koza de kadal diya, por esto es, asigun los hahamim, ke no ay mandamyentos

espesiales para Shavuot como shofar o matsa. Es tambyen porke en la tora no ay un mandamyento solo, todos los mandamyentos son en la tora.

Esto dicho, si es vedra ke no ay mandamyentos especiales para Shavuot, es vedra tambyen ke egzisten unos kuantos uzos para esta fyesta, de los cuales vo kyero avlar agora.

Un uzo es de adornar las kazas i el kal kon flores, en rekodro de ke el dizierto se enfloresyo kuando la Tora mos fue dada.

Otro uzo es de meldar en el kal la megila de Ruth. Esto es, asigun muestros hahamim, para amostrar ke la tora no fue dada solo para los ijos de Israel : kada uno i uno ke no es de los muestros i ke kyere resivir la tora lo puede si lo demanda, como lo izo Ruth la Moabita, ke disho a Naomi su suegra: « *Tu pueblo sera mi pueblo, tu Dyo sera mi Dyo* ». I no kale olvidar ke es de la desendensya de esta mujer Moabita ke salyo el rey David nasido i muerto en Shavuot asigun la tradisyon, i ke salira el Mashiah.... ke s'esta dainda azyendo un poco asperar.

Otro uzo tambyen es, para los djudyos sufus, de estudiyar durante la noche entera de Shavuot la Tora i el Talmud. Se meldan el primer i el ultimo pesukim de kada perasha del anyo, i tambyen el primer pasuk de kada otro livro del tanah, ansi ke los primeros pedasos de los 63 livros de la Mishna.

Otro uzo tambyen en diya de Shavuot es de komer komida de leche. Deke este uzo ? Se dan sej razones :

1º)

Resiviendo el diya del matan Tora las leyes sovre la komida de la karne kasher, los ijos de Israel no eran prontos este mizmo diya para aparejar karne kasher, i por esto komyeron solo komidas de leche.

2º)

La Tora es komparada al leche (i al myel) en el Kantar de los kantares : en vedra, esto tambyen, ya lo savej, es la interpretasyon de los hahamim ; el texto dize solo : « *el myel i la leche estan basho tu aluenga* » avlando a una mujer. Ama los hahamim meldan esto como si aviya eskrito ke la Tora es como leche i myel.

3º)

La valor numerika del byervo ebreo halav, leche, es 40 como los 40 diyas ke paso Moshe Rabenu en el Monte Sinaï para resivir la Tora.

4º)

En el mismo pasuk 26 del kapitulo 34 de Shemot se puede meldar : « *El prinsipy de las premisyas de tu tyerra traeras a la kaza de Adonaï tu Dyo. No kozeras el kavrito kon la leche de su madre* ». La primera parte del pasuk es *hag abikurim*, Shavuot fyesta de las premisyas, i djusto depues vyene la interdiksyon de kozer karne kon leche. Los hahamim ven un atadijo entre las dos partes del mismo pasuk.

5º)

El monte Sinaï se yama tambyen Har Gavnunim, la montanya de las altas simas, lo ke aze pensar a otro byervo ebreo ke asemeja a gavnun, es gvina, kezo, de valor numerika 70, como las setenta karas de la ley.

6º)

Es el sez de Sivan, ke es el diya de Shavuot, ke Moshe Rabenu, dainda bebiko, fue metido en un sestiko i topado por la ija del Paro, rey de Ayifton. I

ke leche bevvo, el ke teniya de quadrar su boka pura, syendo ke iva despues avlar kon el Dyo? La leche de su madre Yoheved.

Komer kozas de leche en diya de Shavuot se justifika por estas todas razones ke vos dishe. Syendo ke las filikas son kozas de leche, yo kombidado ande mi ermuera, inyeta de haham, komi filikas noche de Shavuot, i tambyen gato de kezo al kavo del pranso.

Vos desho deseando de toparmos al proksimo DIYALoG si kyere el Dyo !

Prof.Dr. Moshe Liba

Soldados, Traversa el Prut!

*El jeneral-mareshal
governador-diktator de Romania
se konsidero todo poderozo
komo kada diktator en la istoria,
ordeno a sus soldados:
"Traversa el Prut!"
El rio se transformo en frontier
entre la tierras ke kedaron en su poder
en Moldavia la grande,
i el Norte de Bukovina, Besarabia,
ke fueron entregadas a la Rusia Kolorada.
El jeneral se konsidero igual
a Julius Cesar, el imperador romano
ke avia traversado el Rubicon
en su camino a Roma.
El tambien ordeno de matar a los djudios,
de asasinar, de expulsar, de destruir todo
i esto fue lo ke izieron, kon dilijensia, los soldados
segun el modelo de los almanes,
i de esta manera los sigieron los abitantes lokales*

*en todos los distriktos ke yevavan
el nombre de Transnistria.
Todo se transformo
en kampos para lavoros forsados, en getos
i los konvoyos de los ekspulsados entro un rio i el
otro,
porke los "los ijos de la Ley"
segun fueron denominados los djudios,
"se avian alegrado un anyo atras kon la yegada de
los rusos"
i la prensa, exaltando al publiko en sus titulares:
"Sentensa de muerte a los djudios
no una vez sino ke tres veces!"
De esta manera fueron destruidas las lokalidades
djudias
en las sivdades, sivdadikas i kazales
i tambien fueron matados los expulsados
ke yegaron ay ,sin dinguna salvacion
no uvo ken los proteje i no uvo ken los salve.
Pasaron tres anyos asta ke
la armada rusa torno kon toda su fuersa -
ma asta entones fue eksterminado
el puevlo en muertes ekstranyas
i de los sienes de miles
kedaron solamente foyas komunes
tombas de ermanos.*

Jacques Cory

Mi Korason Esta en el Este i mi Nasionalidad Esta en la fin del Oeste

Los djidios sefardis ke kedaron fideles a sus patrimonio espanyol i a la lingua del ladino van a resivir la nasionalidad espanyola

El payis entero esta emosionado de la notisia ke los djidios sefardis van a resivir la nasionalidad espanyola i ke de esta manera la Espanya va korijar la indjustisia istorika kavsada a nuestros antepasados ante mas de kinyentos anyos. Ma la mayoria de los sefardis kedaron fideles a la kultura espanyola i distingeron klaramente entre las sentensias del governo i de la iglesia i el amor para la kultura i el patrimonio. Asta mi djenerasion todos avlabamos el ladino, kantavamos las romansas, meldavamos los livros, la poesia i las orasiones en nuestra lingua maternal en eskritura Rashi i oy en dia en eskritura latina. Munchos

koma mi mismo nos embezimos el castellano moderno, ma entendiamos mejor el espanyol antiguo de Cervantes en Don Kishot o de Lope de Vega.

Me akordo perfektamente la emosion emborrachadera kuando durante mis estudios en la Universidad Ebrea de Jerusalem suvi a la libreria del instituto Ben Tsvi i maldi la adaptasion moderna de Josef Caraso al Romeo i Julia. De este tiempo asta agora, kuando yo meldo al dia de oy para mi plazer al Altneuland de Herzl en ladino en eskritura Rashi ke fue publikado en Saloniki aze sien anyos, yo maldi dozenas de livros, dramas, livros de poezia, kontes y livros religiosos, tambien de autores modernos como Yosef Avraam Papo i Moshe Haelion. El patrimonio es vivo i existe i mismo yego al konsenso kon el Bustan Sefardi de Ytshak Navon.

Tenemos un nukleo fuerte ke embeza i aze bushkidas de la lingua en las universidades, en los grupos de kaza i internet kon miles de personas. Recientemente yo tuve la iniciativa, partisipi a la traduksion kon Ladinokomunita i a la redaksion de la Deklarasion Universal de Diritos Umanos de la

Organizacion de las Naciones Unidas en ladino, kuando vi ke fue trasladada en 400 linguas, inkluido en linguas indianas deskonosidas, i solo no en nuestra lingua maternal. Komo el ladino es una lingua rika pude deskojer entre un ladino mas espanyol, turko o ebreo, i kada version es lejitima. Ensina se dice en ladino – shans, mazal i ventura, i keremos dezir la misma koza – mazal.

Kuando fuy vicepresidente de Elbit i desvelopimos una komputadora ke puede emprimir simultamente en dos linguas, tuve la idea de regalarla a nuestro presidente Ytshak Navon, el primo presidente sefardi de Israel. El fue enkantado kuando vyo ke se imprimava la romansa konosida "En el vergel de la reina" en ebreo i ladino. En la resepcion enkontri a Moshe Shaul, el direktor legendario de Kol Israel en ladino, ke me demando a avlar a la radio para nuestros oyentes sefardis sovre la komputadora, como kamina, i puede ser ke fue la primera vez en la istoria de nuestra lingua ke alguno dyo una konferensia sovre el High Tech kon exprekiones modernas.

No esperimos a resivir la nasionalidad para vijitar a Espanya, a los barrios judios, a las sinagogas ke aynda existen, a azer negosios, kuando nos

sentimos en kaza, kon la mentalita, la lingua, los proverbios, las kantigas i los bailes, no manko ke en Israel. Lo mas emosionante fue para mi la deskubierta de la sinagoga antigua de Coria, la sivdad donde probablemente vivieron mis antepasados, ke es lokada al lado de la frontera portugueza.

El dia del 9 de oktubre viaji kon mi mujer Ruthy a Coria adonde fuimos resivido por el arkeologo Juan Pedro Moreno. Moreno me mostro tres possibles lugares de la sinagoga ma deskarti los dos primeros (DNA, intuision o mazal?) Kuando arivimos al terser lugar, me disho Moreno que ayi avia un problema porke la ansiana ke vivia ayí no asheptava avrir a ninguno. En subito, la ansiana (la seniora Castaniera, nombre ke adoptaron muchos maranos), ke se asemejava exaktamente a mi madre, salio de su kaza. Le dishe ke vengo de Israel, me yamo Cory i ke la oriijina de mi familia es de Coria. Keremos averiguar donde esta la sinagoga i la pedimos ke nos permita entrar en su kasa. Eya sonrio i nos invitó a entrar.

Moreno estaba asombrado. Kuando entrimos, vi ke la kasa estava konstruïda exaktamente como la sinagoga de Castelo de Vide ke vimos antes en

Portugal. Bashimos al sótano i nos mostro antiguos livros ma el mas antiguo era de 1500, despues ke los djidios fueron expulsados de Espanya en 1492, porke probablamente los djidios ke pasaron la frontera al Portugal tomaron kon eyos los livros ebreos i desharon a esta familia para tener kuidado de la sinagoga asta ke ivan aboltar. La seniora Castaniera disho a Moreno ke estava de akuerdo a ke se agan exkavasiones en su kasa para investigar los vestigios de la sinagoga. Ma, despues ke se murio, la sinagoga se vendio a alguno ke destruyo la kaza.

El governo espanyol izo el akto formal para restituirnos la nasionalidad ke mos tomaron en 1492. Ma a pesar de los anyos, la distansia i las diferensias, Espanya fue siempre en nuestro korason. No vamos aboltar en masas a Espanya como los ijos ke se aboltan a kaza. Ma no tengo duda ke despues de resivir la nasionalidad se va enforteser muncho las relasiones kulturales, ekonomikas i turistikas, i puede ser ke se van a ameliorar las relasiones entre los gobiernos de Espanya i de Israel. Vamos a devenir embasadores de buena voluntad para la patria ke perdimos, sin renunsiar naturalmente a la nasionalidad de los

payises donde viven los sefarditas – Israel, Fransia, Gresia, Turkya o los Estados Unidos, porke en estos payises dechidimos de vivir.

Este es el artikulo, ma kero anyadir algo personal sovre la ekspresion "shans, mazal i ventura", ke no es solo en turko, ebreo i espanyol, ma tambien en todas las otras linguas ke azen parte del ladino – el frances, ingle, italiano, portugues, katalan, i son todas en ladino en el dikcionario de Perez i Pimienta, lo ke prueva ke lingua rika es nuestra lingua maternal.

I como me embezi esta ekspresion? Mi madre me dizia ke "mozotros los povres no tenemos mazal ma eyos los rikos korrompidos tienen shans, mazal i ventura..." i mi papa anyadava ke eyos, los poderozos, algunos de sus direktores, los politikos israelies i los antesimitas en el mundo son tambien "perros, mazal bashos i gursuzes"...

Suenyo

Gracia Albuhaire

PARA KE NO SE OLVIDE

Kompozision I redakcion: Viktoria Atanasova
Ordenador: Leon Benatov
Kachas: Albert Benatov
Fotos: Dime Krastev, Moni Franses, Sami Kohen

Asentada en la guerta
meldi un interesante livriko.
“La istoria de una djudia”
ke fuyo de Sefarad.

La noche me dormi pensando
como la vida se troko,
ma el suenyo – la istoria repeto:

- Azete kristiana
si no te vo matar!
Disho una boz brutal
- fin tres vo kontar.

Mi madre merko un azniko,
me asuvio enriva.
El kamino avagar, soliko,
muchas noches i dias....

Enduna una boz alta
del suenyo me sperto:
- *Presto de la kama salta,
para la skola tiempo no kedo!*

Verdad o bavajadas sonye?
Kaminando para la skola –pense.
Mi madre en djudeo espanyol me avlo,
en espanyol era el livriko ke meldi.

Tu sos tan ermoza,
otro aspera agora!
Tu vales mas de todo el oro.

No arankes tus vestidos !
No te mueras de amor !
No la asperes vente anyos,
es muncho tiempo de onor.

No deshes las lagrimas
de tus ojos ke korran agora
tu kara blanka ke kemen !
Solo por kriatura kavesa aboka !

Tu sos tan ermoza,
otro aspera agora!
Tu vales mas de todo el oro.

Konsejo de Madre

Ija buena, henoza,
tu amor no va venir,
no la asperes,
leshos va partir.

The Bedouin Zionist Who Keeps Israel Safe

Meeting Proud Muslim Nomad
Who Guards Israel's Border

By Tuvia Tenenbaum

Published March 19, 2014, issue of March 21, 2014.

**DE LA
PRENSA
MONDIAL**

For days on end I have spent my time with countless Bedouins in the Negev, brought there by various NGO activists who wanted me to see how badly the Bedouins are treated by the Israeli Jews, and now I feel it's time I meet a Bedouin who loves to represent himself, and his people, without any NGO helpers by his side.

So, I go north to meet Lt. Col. Magdi Mazarib, commander of the IDF's trackers unit — a unit made up of Arabs who stand guard at Israel's borders, risking their lives to protect Jews from Arab infiltrators. It sounds like a fairytale to me and I want to see if these people actually exist. Welcome to Magdi's kingdom.

Magdi sits in his army camp's office, a huge smile on his face. Young Bedouins, all IDF soldiers, seem to drink every word coming out of his lips with much desire and the utmost respect.

This Magdi is a character, no doubt. As I walk in I see him using a rosary and I ask him if he's Christian. "Would you like to have the rosary?" he replies, and hands it to me. Holding it in my hands I realize that this is a misbaha, an Islamic rosary, which has numerous beads for the 99 names of Allah.

I enjoy the feel of the rosary in my hands and we go on talking.

Are the Bedouins loyal to the state of Israel? I ask him.

"I'm an Arab, a proud Arab, a Muslim, a Sunni. And I am an Israeli too. These terms don't contradict." I tell him that when I lived in this country, over 30 years ago, I never met a Bedouin who said, "I am Palestinian." But that changed, didn't it? Almost all of the Bedouins I meet these days define themselves as Palestinians.

Magdi does not seem impressed with my discovery: "A woman is loyal only to one man, not to two," he tells me.

I tell Magdi that I talked with Bedouins in the Negev and they said to me, "The Jews are controlling us and we don't want the Jews."

"Which villages in the Negev did you go to?"

Many: Al-Sira, Al-Araqeeb, Abu Kweider —

"Let me tell you something, let me tell you what Abu Kweider is."

But before he explains Abu Kweider to me, he gives me a little lesson:

"We are Bedouins, we are not Druze." Bedouin villages are made of tribes, he tells me, and the village called Abu Kweider is no exception.

Who are the Abu Kweiders?

"A family that's originally from Gaza. If you want to know my opinion: They are not Bedouin!"

Good to know. And who is Magdi? "I am not a Zionist like the settlers are," he tells me. "I am an Israeli. I respect the state, I even respect the Israeli anthem. When the Israeli football team succeeds I'm happy and I want them to get into the World Cup. I love Maccabi Tel Aviv very much."

"Why then are you not a Zionist?"

"I never studied Zionism in much depth, and so I can't say that I'm a Zionist. I was never raised to be a Zionist. To be a Zionist you have to study it, you have to study Ze'ev Jabotinsky."

Magdi is a Bedouin, of course, who started his career in the IDF as a tracker, just like his father, and many others in his family. He rose in the ranks to become the chief commander of the trackers, but soon he will quit his job and move on to a university to study communication, to translate his army success into civilian success. Yet, unlike some Israeli Jews, his dream of success is inside Israel, not in Europe or America.

"It is our great luck — and I'm not trying to use flattery here, believe you me — that it so happened

that we and the Jews are living together here," he says. "It is our generation's great fortune — my family, my parents and that of my grandparents' — to be together with the Jews and live in Israel. Look around us, look at the Middle East, a region that has recently gone back 500 years. Israel is the only reasonable, healthy country in this region. This is a fact. The state of Israel is good for the Muslims, for the Christians and for the Jews. By the way: The Jews have not come here, to this place, for no reason. When you dig deep in the earth of this land, you see evidence of the Jews who have been living here many years ago. The Jews of our time, who came here from Europe, have their roots in this land. One thousand years ago there was a synagogue here, and 2,000 years ago there was a synagogue there. All in this land. The root of the Jews is here. And that's why they came here last century. The Jews did not go to Turkey and said: 'We demand Turkey for ourselves.' They came here, to this country, to their ancient home."

Magdi might not call himself "Zionist," but he is the biggest Zionist I've ever met.

We drink some good Arab coffee, prepared by his

soldiers, and abruptly he shares a personal story with me. "My wife's mother," he tells me, "is a Polish Jew."

The Bedouin soldiers laugh as they imagine the Polish Jewish lady in a Bedouin tent.

"Do you speak Yiddish?" I ask him.

Another burst of laughter.

But Magdi keeps a serious face. "My wife's grandmother," he says, "is a Holocaust survivor."

This is the last thing I expected to hear from Sheikh Magdi.

I came here to hear about trackers but he speaks Holocaust unto me. And before the conversation shifts into stories about Auschwitz and Lodz, I quickly change the topic.

"Why are the Bedouins trackers?" I ask. "Do you have better noses?"

"It has nothing to do with the nose or the eye. To be a tracker you need to have a suspicious nature, and the Bedouins are suspicious people. We are

people who, by our tradition, have experienced blood revenges and honor killings, and when we see a strange car stopping next to our home, all the fuses in our heads light up and we immediately ask: Who is that man and why is here? Immediately we walk over to the man and say: 'Can I help you?' This quality, this suspicious nature, is what I need at the (Israeli) border; that's the soldier I want to have!"

I ask Magdi if he could take me to his place of work, the Lebanese border.

We get into his army jeep and he drives. The landscape is gorgeous, tainted only by a fence that we drive along. Israel is on one side of the fence, Lebanon on the other. I spot yellow flags on the Lebanese side. No, they are not the flags of Lebanon but of Hezbollah. It is amazing to see: The army facing Israel at the border is Hezbollah, not the Lebanese army.

"Could you take me to the part of the border, right next to where the Lebanese and Hezbollah are?" I ask him.

Magdi obliges.

He drives me to the nearest point of the border into Lebanese territory, where we get off.

"Look at the top of the hill facing us. What do you see?" he asks.

Houses.

"Do any of the houses remind you of something?"

The one with the dome —

"Right. That's a replica of the Al-Aqsa mosque. They built it to tease the Jews."

Next to us I see a black structure that resembles a map of Palestine, covered with paper-printed pictures of different people, probably shahids (martyrs), and below them is a message written in awfully bad Hebrew: "Sure we return."

I ask Magdi if he would mind lending me his assault rifle, just for a little bit. I want to know if Magdi trusts me, and how much.

Magdi, the chief of the Suspicious People, hands me his rifle — with the bullets in it.

This is against the rules, and every soldier knows it. But Magdi has no rules — except his trust or suspicion.

To complete my little game I put his hat on my head. Then I hold his rifle, pointing it in whichever direction, and Magdi looks at me, smiling.

Magdi, you see, doesn't need NGO activists to translate him. His smile is the biggest translator I have ever seen.

I hand him back his rifle and his hat but keep the rosary tight in my pocket. If I ever doubt that Arabs and Jews can live together, the rosary will be there to assure me.

Tuvia Tenenbom, author of "I Sleep in Hitler's Room" is working on his next book "Alone Among Jews."

Read more: <http://forward.com/articles/194355/the-bedouin-zionist-who-keeps-israel-safe/?p=all#ixzz2yYsKtKiP>

Record 1,3 Million Passengers Travel Through Ben-Gurion Airport During Passover

JNS.org – A record 1.3 million passengers passed through Israel's Ben-Gurion International Airport on more than 8,200 flights during the Passover holiday, a 30-percent increase from 2013.

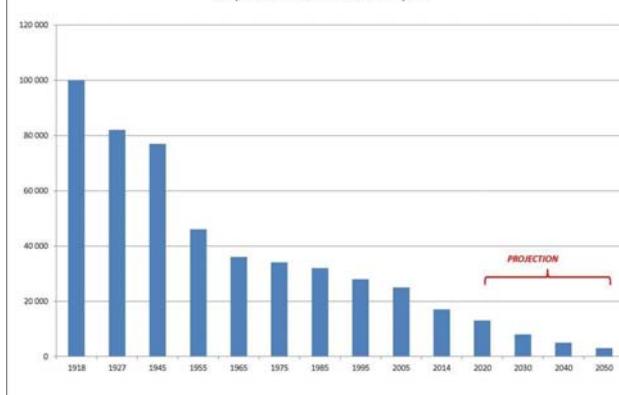
Turkey was the top destination, with 107,464 passengers traveling there from Israel. The U.S. came in second, with 82,538 visitors from Israel, followed by Italy (68,007), Germany (67,587), and France (65,590).

Shmuel Zakai, the director of the airport, said the increase in the number of travelers to Europe was due to the implementation of the “Open Skies” agreement signed by Israel with the European Union (EU), which allows for more flights and cheaper prices between the Jewish state and EU countries.

Turquie, Israël et Les Juifs Etat Des Lieux

Michel Alfandari

Population des Juifs en Turquie

1. Avant l'arrivée d'Erdoğan: des intérêts convergents

On connaît tous cette citation attribuée à Golda Meir : « Moïse nous a amenés dans le seul coin du Moyen-Orient où il n'y a pas une goutte de pétrole ». Elle avait raison. Pourtant depuis que l'on a

découvert de très importants gisements de gaz naturel au large des côtes d'Israël en 2010, les choses ont bien changé. Et justement ce gaz naturel israélien est susceptible de devenir un facteur déterminant dans les relations entre la Turquie et Israël.

Dans une première partie je dresserai un état des lieux des relations entre les deux pays. Puis dans la seconde partie j'aborderai la question de la communauté juive.

Dans les relations récentes entre Israël et la Turquie, il y a un « avant la flottille pour Gaza » et un « après la flottille pour Gaza ». Je parlerai surtout du « après », mais je souhaite quand même rappeler quelques points clés de l'« avant ».

On peut distinguer deux périodes: de 1949¹ à 2002 et de 2002 à 2010 (2002 est l'année où le parti AKP de l'actuel Premier ministre Recep Tayyip Erdoğan est arrivé au pouvoir). Dans la première période, même s'il y a des hauts et des bas (souvent fonction des conflits entre Israël et les pays arabes),

¹ La Turquie est le premier pays à majorité musulmane à avoir reconnu Israël, en 1949

il n'y a jamais de rupture des relations, malgré les pressions arabes². La Turquie est bien ancrée dans le camp occidental, membre de l'OTAN, alliée importante des Etats-Unis et les relations avec Israël sont tirées par des intérêts convergents.

Deux événements notables dans cette période illustrent bien les deux domaines d'intérêts convergents : août 1958, un accord secret est signé à Ankara entre Ben Gourion et son homologue turc pour une coopération entre le Mossad et le service des renseignements turc. Cet accord, intégrant également les iraniens jusqu'en 1979, prévoyait l'échange d'information (notamment sur la Syrie et l'Iraq et à partir de 1993 sur l'Iran) et la formation des Turcs à l'espionnage par Israël. Septembre 1995, un accord militaire est signé permettant l'entraînement de pilotes israéliens dans l'espace aérien turc et l'échange des observations recueillies par les vols de reconnaissance sur la frontière turco-syrienne. Les bonnes relations avec Israël permettront à la Turquie d'avoir le soutien précieux des organismes de lobbying pro-israéliens aux Etats-Unis.

² Efraim Inbar, *The Resilience of Israeli-Turkish Relations*, p. 591 : http://www.biu.ac.il/SOC/besa/efraim_inbar/Oct2005.pdf

2. Les débuts de l'ère Erdogan : ambivalence d'abord, hostilité ensuite

A partir de 2002 l'on commence à observer des tendances distinctes au niveau civil et au niveau militaire. Au niveau civil – mis à part les aspects commerciaux dont je parlerai plus tard – nouvellement élu, Erdogan promet de continuer à développer les relations avec Israël. Pourtant, il commence assez vite à adopter un langage très critique, voire hostile, envers Israël, qui va aller crescendo. Il qualifie de « terrorisme d'état » l'assassinat en 2004 du Sheikh Yassin. Il reçoit en 2006 à Ankara un leader du Hamas, à la suite des élections palestiniennes. Il affirme qu'Israël est « la principale menace pour la paix au Proche-Orient » suite à l'opération *Plomb durci* sur Gaza en 2008. Et enfin, il accuse Israël, en la personne du Président Shimon Pérès, de « savoir comment tuer » lors du Forum Economique Mondial à Davos en janvier 2009.

Pourtant au niveau militaire les échanges continuent « normalement » – tout comme les échanges ministériels, d'ailleurs : au début des années 2000, l'*Israel Aircraft Industries* signe son

plus gros contrat, pour le renouvellement de la flotte turque d'avions de chasse. En septembre 2007, l'attaque aérienne d'Israël contre une installation militaire en Syrie passe par l'espace aérien turc sans aucun problème.

3. L'épisode de la « flottille pour Gaza » : on atteint le point le plus bas

Arrive ensuite l'épisode de la flottille. Fin mai 2010, une flottille de plusieurs bateaux, dont le Mavi Marmara, part de Turquie pour tenter de briser le blocus de Gaza. Lors de l'arraisonnement du Mavi Marmara par les commandos israéliens neuf activistes islamistes turcs sont tués. Ankara expulse l'ambassadeur israélien et retire le sien d'Israël. Les relations diplomatiques sont rétrogradées au niveau de second secrétaire. La Turquie présente trois revendications avant de restaurer les relations : des excuses, le paiement de réparations aux familles des morts et la levée du blocus (qui pourtant est reconnu parfaitement légitime par l'ONU). Israël rejette ces revendications, exprime ses regrets pour les morts et affirme que les soldats ont agi en état de légitime défense. A partir de 2011 les contrats de Défense militaire qui s'élèvent à plusieurs milliards de dollars sont suspendus et

enfin le gouvernement turc poursuit en justice les israéliens qui ont dirigé ou participé à l'opération.

Entre 2011 et 2013 Erdogan exploite à l'excès cette crise avec Israël et cultive cette image de leader d'un pays musulman « qui a su tenir tête à Israël ». Cela le rendra très populaire auprès des populations arabes musulmanes.

4. Une situation qui agace les Etats-Unis : reprise des contacts

Cette situation agace les Etats-Unis qui ne souhaitent pas voir deux de leurs principaux alliés créer de l'instabilité dans une région qui n'en a vraiment pas besoin. Ainsi, en mars 2013, lors de la visite en Israël du Président Obama, Netanyahu présentera, par téléphone, les excuses d'Israël à son homologue turc pour la mort des neuf Turcs. Je cite le communiqué israélien "Le Premier ministre Netanyahu a exprimé ses excuses au peuple turc pour toute erreur qui a pu conduire à la perte de vies et a accepté de mettre en œuvre l'accord d'indemnisation". Ces excuses constituaient, du point de vue israélien, un pas énorme – et controversé à l'intérieur – et en tout cas elles étaient censées être suivies de l'annulation par la

Turquie de toute poursuite judiciaire, en cours ou à venir, contre des israéliens. Mais finalement cela n'a pas été le cas et on n'a donc pas vu d'amélioration des relations.

Les négociations reprennent finalement en décembre 2013. A partir de février 2014 la presse israélienne et la presse turque révèlent les chiffres d'indemnisation en cours de négociation : la Turquie aurait demandé 30 millions de dollars, Israël en aurait proposé 15 et finalement le chiffre de 20 ou 23 millions aurait été arrêté³. Le 9 février, le Ministre des affaires étrangères turc Ahmet Davutoğlu annonce à la télévision que « les deux parties n'ont jamais été si proches d'un accord »⁴. De plus, il reconnaît, sans le dire, que le blocus israélien est de fait levé, l'Egypte ayant fermé sa frontière avec Gaza. A partir de ce moment, on peut penser que l'affaire est quasiment conclue. Pourtant, 48 heures après cette annonce, Erdogan contredit son ministre en annonçant que la normalisation des relations nécessite toujours la

levée complète du blocus de Gaza⁵. Du coup, on apprend dans la presse israélienne que finalement Netanyahu n'a pas non plus accepté l'accord.

Toute cette « valse-hésitation » est avant tout liée aux considérations de politique intérieure des deux côtés, mais plus particulièrement du côté turc. En effet, Erdogan se prépare à trois échéances électorales importantes : les municipales du 30 mars (qu'il vient de remporter), les présidentielles d'août prochain et les législatives de 2015. La stigmatisation d'Israël ayant toujours été un fonds de commerce électoral payant, soit il considérait une normalisation des relations comme un risque politique qu'il ne voulait pas prendre avant le 30 mars, soit il comptait présenter un éventuel accord avec Israël avant le 30 mars comme une victoire. Toujours est-il que de son côté Israël n'était évidemment pas disposé à faire un cadeau à Erdogan en faisant davantage de concessions et il n'y a donc pas eu d'accord politique avant cette date.

Ceci dit, on sait que les diplomates des deux parties

³ http://www.lexpress.fr/actualite/monde/proche-moyen-orient/flottille-pour-gaza-israel-offrirait-20-millions-de-dollars-a-la-turquie_1319728.html

⁴ <http://www.turkeytribune.com/turkey-tribune/davutoglu-says-turkish-israeli-relationship-nears-normalization-tulin-daloglu.html>

⁵ <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2014/02/no-turkey-israel-reconciliation.html#>

continuent à travailler et il apparaît probable qu'elles ne vont pas attendre trop longtemps après les élections⁶. D'ailleurs on pouvait lire récemment dans la presse que David Meïdan, représentant de Netanyahu en matière d'énergie et de sécurité et ancien n° 2 du Mossad – et un acteur majeur de la libération de Gilad Shalit – était en visite secrète à Ankara le 24 mars pour discuter de la normalisation des relations après les élections municipales⁷.

En tout état de cause, de l'avis quasi-unanime des observateurs, les deux parties auraient tout à gagner à normaliser leurs relations, ne serait-ce que pour rompre leur isolement diplomatique. Citons quatre raisons en ce qui concerne la Turquie :

1. Les relations de la Turquie avec l'Egypte et la Syrie, mais aussi avec l'Iraq et l'Iran, se sont nettement détériorées depuis que la Turquie a abandonné sa politique traditionnelle de neutralité

au profit d'une politique sectaire pro-sunnite (soutien des Frères Musulmans et de Morsi en Egypte, du Hamas à Gaza et de l'opposition sunnite en Syrie). Cet isolement de la Turquie vient d'être exacerbé à la suite de son exclusion, avec le Qatar, du Haut Conseil des Affaires Islamiques qui s'est tenu fin mars au Caire. En effet, l'Arabie Saoudite se positionne, avec l'aide des Etats-Unis, comme soutenant une opposition « modérée » en Syrie alors que la Turquie et le Qatar sont affichés comme soutenant l'opposition extrémiste⁸. (Le véritable conflit sous-jacent étant le conflit « sunnito-sunnite » entre le Wahhabisme islamique pratiqué par les Saoudiens et la « démocratie » islamique pratiquée par les Turcs.)

2. Le refus de la Turquie de participer aux manœuvres régionales de l'OTAN auxquelles Israël participe l'a isolée sur le plan militaire également.
3. Le pays a besoin de meilleures relations avec les Etats-Unis et surtout avec le Congrès américain à cause de l'épineuse question arménienne⁹.

⁶ <http://www.todayszaman.com/news-339378-turkey-israel-thaw-possible-only-after-elections-say-analysts.html>

⁷ <http://www.i24news.tv/fr/actu/international/moyen-orient/140327-israel-laissera-la-turquie-batir-un-hopital-a-gaza> et http://www.radikal.com.tr/turkiye/israil_turkiye_iliskilerinde_yumusama_iniyali-1183390

⁸ Turkey sidelined by its Arab Spring policies : <http://www.al-monitor.com/pulse/politics/2014/03/turkey-arab-spring-syria-policies-sidelined.html#>

⁹ Pour une discussion du rôle des représentants de la communauté juive de Turquie, d'Israël et des organismes de lobbying pro-Israël aux Etats-Unis

4. La Turquie dépend désormais du port de Haïfa pour ses exportations vers la région, depuis que les routes traversant ses frontières avec l'Iraq et la Syrie ne sont plus sécurisées.

5. Débouchés pour l'exportation du gaz israélien : un potentiel "gagnant – gagnant" ?

Une raison prépondérante pour s'entendre est sans doute la question du gaz naturel israélien, dont je parlais en introduction. Voyons d'abord quelles sont les données factuelles sur le terrain. J'en nommerai cinq.

1. La découverte en 2010 du gisement offshore Léviathan est la plus vaste découverte en exploration de l'histoire d'Israël. Selon les estimations, les réserves seraient suffisantes pour approvisionner Israël en gaz pendant 70 ans, sans compter le pétrole qui se trouverait en-dessous des strates de gaz¹⁰. A noter que le gaz c'est 40% de la consommation énergétique d'Israël et qu'il constitue un moyen de génération d'énergie bien moins polluant que le pétrole et le charbon.

quant à la question arménienne, voir Laurent-Olivier Mallet, *La Turquie, les Turcs et les Juifs*, Editions Isis, Istanbul, 2008. p. 415 à 429

¹⁰ Le bassin du Levant et Israël – une nouvelle donne géopolitique ? <http://www.voltairenet.org/article174058>

2. Israël a décidé en juin 2013 de réservé un peu moins de la moitié du gaz de Léviathan à l'exportation¹¹. Dès lors, se pose la question de savoir à qui exporter le gaz et par quel chemin.

3. Les gros besoins en gaz naturel¹² se situent en Europe, en Turquie et en Asie (particulièrement en Extrême-Orient). Pour l'exportation vers l'Extrême-Orient, deux débouchés maritimes seraient envisageables, mais nécessitant de liquéfier le gaz : canal de Suez ou le port d'Eilat, tous les deux problématiques. Le premier à cause de l'instabilité politique en Egypte, le deuxième à cause de la difficulté de transformer Eilat, qui vit du tourisme, en une plateforme d'exportation de gaz. Il reste donc la Turquie et les pays de l'Union européenne. Ceux-ci ont besoin de réduire leur dépendance vis-à-vis du gaz russe, a fortiori depuis la crise en Ukraine. La Turquie, dont les besoins en énergie augmentent de 4 à 5% par an, souhaite également réduire sa forte dépendance à la Russie qui lui

¹¹ Gisements de gaz israéliens : le début d'une révolution : <http://siliconwadi.fr/8191/le-gaz-en-israel> et Les dividendes pour la paix du gaz israélien : http://www.lemonde.fr/idees/article/2013/08/07/les-dividendes-pour-la-paix-du-gaz-israeliens_3458664_3232.html

¹² Mis à part l'Autorité Palestinienne et la Jordanie avec lesquels Israël a déjà signé début 2014 des contrats d'exportation de gaz naturel

fournit 60% de son gaz. De plus, elle achète le gaz russe à 442 dollars les 1000 m³ alors que le gaz israélien serait aux alentours de 350 dollars, soit 21% moins cher¹³.

La Turquie souhaite également devenir un acteur important du transport d'énergie vers l'Europe. Suite à un accord signé en décembre 2013, la Turquie disposera à partir de 2018 de gazoducs la reliant à l'Europe pour transporter du gaz de l'Azerbaïdjan – via la Géorgie et la Turquie – vers la Grèce, la Bulgarie, l'Albanie et l'Italie, créant ainsi une alternative intéressante au gaz russe et au gaz iranien¹⁴.

4. Pour Israël, le moyen le moins coûteux est la construction d'un gazoduc sous-marin reliant Léviathan à la côte sud de la Turquie, qui serait relié ensuite aux gazoducs prévus d'alimenter l'Europe. Le coût de ce gazoduc serait aux alentours de 3 milliards de dollars, à comparer avec

l'autre moyen d'entrée vers les marchés européens, à savoir la construction d'une usine de liquéfaction en Chypre, qui coûterait entre 10 et 12 milliards de dollars¹⁵.

Nous savons que des contacts ont déjà eu lieu entre le consortium exploitant les gisements en Israël (Noble Energy, Delek Drilling et Avner Oil, principalement) et plusieurs multinationales turques. Aux dernières nouvelles, le consortium serait déjà en train d'examiner les offres des sociétés turques reçues en réponse à l'appel d'offres (incluant la construction du gazoduc)¹⁶.

5. Si un gazoduc vers la Turquie doit être construit, il passera obligatoirement par la zone économique exclusive de Chypre, le passage par les eaux territoriales du Liban et de la Syrie étant, on s'en doute, très problématique. Or Chypre est une île divisée en deux parties, grecque au sud, turque au

¹³ Israel gazi 2017'de Türkiye'ye geliyor (Le gaz israélien arrive en Turquie en 2017) : <http://haber.gazetevatan.com/israel-gazi-2017de-turkiyeye-geliyor/610737/2/Ekonomi>

¹⁴ Gas Politics After Ukraine : <http://www.foreignaffairs.com/print/137540> et <http://fr.euronews.com/2013/12/17/le-gaz-de-shah-deniz-ii-l'accord-d-investissement-ouvre-la-voie-des-livraisons-/>

¹⁵ Chypre: la paix en échange de l'exploitation du gaz en Méditerranée ?: http://www.rtbf.be/info/economie/detail_chypre-la-paix-en-échange-de-l-exploitation-du-gaz-en-méditerranée?id=8203693 et israel, gaz'a geliyor (Israël, ça gaze) : <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/25831745.asp>

¹⁶ 10 bids for Leviathan export tender to Turkey : <http://www.globes.co.il/en/article-10-bids-for-leviathan-export-tender-to-turkey-1000926526>

nord, depuis l'intervention turque au nord de l'île en 1974 (en réaction à un coup d'état visant à rattacher l'île à la Grèce). Aucun accord entre Israël et Chypre n'est possible sans que les parties grecque et turque ne se mettent d'accord. C'est justement pour cette raison qu'en février 2014 des pourparlers ont été relancés en vue d'une réunification des deux parties de l'île, grâce à une pression forte des américains.

Maintenant passons à l'analyse de ces données factuelles.

Israël se trouve dans un rapport de force favorable car elle seule possède d'importantes réserves avérées.

Sur le plan économique, un accord d'Israël avec la Turquie et avec Chypre, suivi éventuellement de contrats avec les pays européens, apparaît comme un scénario « gagnant – gagnant » pour Israël et pour la Turquie, ainsi que pour Chypre qui a besoin d'argent pour rembourser ses dettes vis-à-vis de l'Union européenne. Gagnant également pour les pays de l'Union européenne qui diversifieraient leur approvisionnement tout en le payant moins cher. Gagnant aussi pour les Etats-Unis qui ont

tout intérêt à ce que ses alliés dans la région s'entendent à fortiori à un moment où les tensions avec la Russie augmentent.

On voit bien que tout cela dépend d'un accord entre les Grecs et les Turcs chypriotes. Un tel accord présenterait l'avantage supplémentaire de désamorcer les tensions entre deux membres de l'OTAN que sont la Turquie et la Grèce mais aussi les tensions entre l'Union européenne et la Turquie.

Cela dit, quand il s'agit du Proche-Orient il ne faut jamais exclure les scénarios moins réjouissants. On peut imaginer un échec des pourparlers chypriotes ; des incidents sur les frontières maritimes contestées entre Israël et le Liban ; une course aux armements qui déstabiliserait les équilibres existants (en effet, alors que la flotte israélienne monte en puissance pour protéger les réserves, les Turcs auraient commandé en décembre 2013 aux Espagnols la construction d'un porte-avions pour un milliard de dollars)¹⁷. Les risques sont bien présents.

¹⁷ Turkey's new carrier alters eastern Mediterranean security and energy calculus : <http://www.ipost.com/Opinion/Op-Ed-Contributors/Turkeys-new-carrier-alters-eastern-Mediterranean-energy-and-security-calculus-340352>

La question est donc de savoir si le pragmatisme des intérêts économiques réciproques va prévaloir, malgré le manque de confiance politique qui se situe surtout au niveau des leaders (en effet, le courant n'est jamais vraiment passé entre Netanyahu et Erdogan). On a le droit d'être optimiste, d'autant qu'un nouvel élément qui devrait lui aussi pousser à la *realpolitik* est récemment apparu, cette fois-ci dans le domaine sécuritaire : le danger terroriste djihadiste en Syrie qui menace de plus en plus aussi bien la Turquie qu'Israël.

Notons enfin que selon un récent sondage 73,8% de la population israélienne estime qu'au vu de la situation au Moyen-Orient, il est important d'améliorer les relations avec la Turquie¹⁸.

6. Pendant la crise, qu'en est-il du commerce et du tourisme ?

A noter que le commerce entre les deux pays, mis à part les contrats militaires et le tourisme, n'a pas

été affecté par la situation de crise de ces dernières années. Il a même progressé. En effet, alors que le volume d'échange entre les deux pays était de 3,5 milliards de dollars pour l'année 2010, il est passé à 5,1 milliards de dollars en 2013. La Turquie serait, à fin 2013, le 6ème partenaire commercial d'Israël¹⁹.

Quant au tourisme, après avoir été significativement affecté par l'épisode de la flottille – alors que plus de 500 000 touristes israéliens (soit 1 israélien sur 13) s'étaient rendus en Turquie en 2008, ils n'étaient plus que 84 000 en 2012 – la tendance a commencé à s'inverser à partir de mi-2013, même si on est encore loin des chiffres d'avant 2010²⁰. Dernièrement, les syndicats israéliens ont annoncé qu'ils mettaient fin à leur boycott du tourisme en Turquie – il faut savoir que les syndicats en Israël subventionnent et promeuvent le tourisme – et selon la presse israélienne les réservations pour Pessah en Turquie auraient augmenté de 100% par rapport à l'an dernier²¹. La Turkish Airlines est le deuxième

¹⁸ Sondage réalisé les 30 et 31 mars 2014 par le Centre Evens de l'Université de Tel-Aviv. 39,6% ont répondu 'Très important', '34,2% 'Modérément important', 13% 'Pas si important que ça' et 10,1% 'Pas important du tout', 3,1% 'Ne sait pas'.

¹⁹ La Turquie pourrait redevenir la destination favorite des touristes israéliens : <http://www.israel-infos.net/article.php?id=10075>

²⁰ <http://www.israel-infos.net/article.php?id=10075> et <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4413532,00.html>

²¹ <http://www.haaretz.com/news/national/.premium-1.581713>

transporteur à l'aéroport de Ben-Gourion après El-Al. Enfin, on a récemment appris qu'El-Al reprendrait ses vols vers la Turquie dès cet été, après les avoir interrompus il y a six ans pour des questions de sécurité²².

7. Et la communauté juive dans tout ça ?

Si on devait retenir une seule chose, c'est qu'il reste à ce jour environ 17 000 Juifs en Turquie (alors qu'ils étaient plus de 100 000 à la fin de la Première Guerre mondiale²³) et que les projections démographiques montrent que la communauté va malheureusement disparaître d'ici 30 à 40 ans.

Les Juifs de Turquie sont à 95% les descendants des Juifs espagnols expulsés en 1492. Les 5% restants sont des Ashkénazes descendants des Juifs s'étant enfuis d'Allemagne au XVIIème siècle et de Pologne, d'Autriche-Hongrie et de Russie au XIXème siècle, ainsi qu'un très petit nombre de Karaïtes.

Une caractéristique invariante des Juifs de Turquie depuis la période ottomane est qu'ils sont toujours

²² <http://www.jpost.com/National-News/Israeli-airlines-to-resume-flights-to-Turkey-after-six-year-hiatus-335391>

²³ Laurent-Olivier Mallet, *La Turquie, les Turcs et les Juifs*, Editions Isis, Istanbul, 2008. p. 535

restés à la fois discrets et dociles vis-à-vis du pouvoir, beaucoup plus que les Grecs et les Arméniens (les deux autres principales communautés non-musulmanes). Ceci s'explique par le fait que contrairement aux Grecs et Arméniens qui pouvaient compter, éventuellement, sur le soutien des puissances occidentales chrétiennes, les Juifs n'avaient souvent personne sur qui compter. En tout cas, globalement, ils ont été plus protégés par le pouvoir que les Chrétiens.

En effet, les deux grandes tragédies en Turquie ont été subies : 1. par les Arméniens en 1915, dans les toutes dernières années de l'Empire ottoman (entre 600 000 et 1 500 000 tués lors de déportations massives et de massacres) et 2. par les Grecs en 1923 (1 300 000 contraints de partir en Grèce, dans le cadre de l'échange de populations décidée entre la Grèce et la Turquie).

D'autres tragédies de moindre ampleur ont, elles, touché également les Juifs. Il s'agit premièrement des « incidents de Thrace » de 1934 : une série d'incidents commençant avec le boycott des commerces tenus par des Juifs, suivis de menaces physiques, d'agressions, de viols et du meurtre d'un

rabbin. Ces incidents ont déclenché la fuite vers Istanbul de plusieurs milliers de Juifs (3 000 selon la version officielle, plus de 10 000 selon toute vraisemblance), abandonnant tous leurs biens²⁴.

Deuxièmement : de 1942 à 1943 un impôt sur la fortune hautement discriminatoire (le *Varlık Vergisi*) d'un taux 10 fois plus élevé pour les non musulmans que pour les musulmans. Il y aura une vingtaine de morts et quelques suicides parmi ceux envoyés dans des camps de travail parce qu'ils n'avaient pas pu payer²⁵.

Troisièmement : les événements des 6 et 7 septembre 1955 : dans un contexte de fortes tensions avec la Grèce à cause de Chypre, une horde de casseurs organisée par des services secrets de l'Etat a saccagé à Istanbul des lieux de culte, des écoles, des milliers de commerces mais aussi des habitations appartenant aux Grecs – les premiers visés – ainsi qu'aux Juifs et aux Arméniens, faisant

une quinzaine de morts et plus de 500 blessés²⁶. Cet événement marquera le début de la fin d'Istanbul en tant que ville cosmopolite et multiconfessionnelle.

En réalité, derrière les deux premiers actes il y avait une volonté et une politique d'Etat de « turquifier », par l'expropriation, la richesse économique du pays détenue principalement par les minorités non musulmanes. Cette politique s'est servie, concernant les Juifs, des propagandes antisémites « classiques », importées – ou au moins inspirées – d'Europe et en particulier d'Allemagne dont on sait qu'elle a exercé dans les années 30 et 40 une influence considérable sur certaines élites turques nationalistes.

Cependant la Turquie avait réussi à rester neutre lors de la Seconde Guerre mondiale malgré les pressions allemandes et elle avait permis le passage en transit de Juifs, principalement Bulgares et Roumains, qui voulaient s'enfuir vers la Palestine.

Par ailleurs, durant l'Occupation en France, des diplomates turcs basés à Paris et à Marseille ont

²⁴ Rifat Bali, *The 1934 Thrace events*, interview dans *European Journal of Turkish Studies*, n° 7 : <http://www.eits.org/document2903.html> et Avner Levi, *Türkiye Cumhuriyeti'nde Yahudiler* (Les Juifs de la République de Turquie), İletişim, Istanbul, 1996

²⁵ Ayhan Aktar, *Varlık Vergisi ve Türkleştirme Politikaları* (L'impôt sur la fortune et les politiques de turquification), İletişim, Istanbul, 2000

²⁶ Dilek Güven, *6-7 Eylül Olayları* (Les événements des 6 - 7 septembre 1955), İletişim, Istanbul, 2006

sauvé la vie d'un certain nombre de Juifs de Turquie qui avaient émigré en France dans les années 30. Une récente étude²⁷ a démontré qu'il s'agissait d'initiatives personnelles et non d'une politique officielle et que le chiffre réel est probablement plus proche de 600 personnes sauvées que du chiffre de plusieurs milliers cités par certaines sources turques. La même étude montre que la Turquie n'a pas été meilleure que plusieurs autres pays quant à l'accueil de réfugiés juifs : elle n'aurait accueilli qu'un peu plus d'un millième des réfugiés.

8. La moitié de la communauté qui est restée après 1948

Au total, au fil du temps, une bonne moitié des Juifs de Turquie sont partis après 1948 en Israël et aujourd'hui on estime à environ 100 000 les Juifs d'origine turque qui y vivent.

Pour les Juifs qui sont restés en Turquie, à partir de la fin des années 50, les actes anti-minorités organisés ou tolérés par l'Etat ne se sont plus

reproduits. Le pays était entré dans une nouvelle période²⁸, beaucoup plus « calme » en tout cas en ce qui concerne les minorités non musulmanes.

Pourtant à partir des années 70, un nouvel acteur entre dans le paysage politique, à savoir l'Islam politique dont le fondateur était un certain Necmettin Erbakan. Ce mouvement, appelé « Milli Görüş » (Vision Nationale) a adopté un discours résolument anti-occidental, anti-européen, antisioniste et antisémite. Le parti AKP d'Erdogan, au pouvoir depuis 2002, est issu d'une scission « moderniste » du parti d'Erbakan. Les propos racistes que l'on entend parfois chez certains dirigeants de l'AKP, répercusés et amplifiés par les médias proches du pouvoir, trouvent leurs origines dans cet antisémitisme islamiste, différent de celui des années 30 – 40 importé d'Europe.

Concernant les principaux actes antisémites de cette période, on dénombre deux attentats terroristes et deux meurtres. Lors du premier attentat, en 1986, deux terroristes de l'Organisation Abou Nidal tuent 21 Juifs lors du Shabbat à la grande synagogue de Neve-Shalom. En novembre

²⁷ Corry Guttstadt, *Turkey, the Jews, and the Holocaust*, Cambridge University Press, 2013 et <http://www.salom.com.tr/newsdetails.asp?id=88997>

²⁸ Adhésion à l'ONU et début de la période multi partie, notamment

2003, plusieurs attentats synchronisés d'Al-Qaida contre deux synagogues, le consulat anglais et la banque HSBC font 31 victimes dont 6 Juifs. Un industriel juif, Üzeyir Garih, est assassiné en 2001 (probablement un fait divers plutôt qu'un meurtre antisémite) et un dentiste juif, Yasef Yahia, est assassiné en 2003.

Concernant les propos antisémites, c'est surtout à partir de 2008 que les critiques d'Erdogan ou de son entourage contre Israël se sont transformées en critiques du « lobby juif » ou de la « diaspora juive ».

Ainsi, des propos ouvertement antisémites ont commencé à se glisser dans les médias proches du gouvernement, sans aucune réaction de la part de celui-ci. Cet état de fait a permis de répandre des sentiments anti-juifs dans la partie de la population turque peu éduquée et notoirement peu critique par rapport à « l'autorité ». Selon le *Pew Research Center*, les avis défavorables envers les Juifs en Turquie passaient ainsi de 49% en 2004 à 76% en 2008²⁹.

Il existe une association³⁰ qui s'est donné comme mission de surveiller et de dénoncer tous les propos racistes et discriminatoires dans les médias. Cette association publie régulièrement des rapports très détaillés avec des constats précis, catégorie par catégorie, en citant nommément l'organe de presse et l'auteur des propos.

Selon les deux derniers rapports, les Juifs figurent juste derrière les Arméniens dans la liste des communautés ciblées par les propos racistes³¹.

Cette association se limite cependant à la presse écrite et elle a un impact faible. Il n'existe pas en Turquie d'organisme fort qui combat le racisme, l'antisémitisme et la xénophobie. Une loi qui était attendue depuis longtemps pour mieux combattre le racisme et la discrimination a finalement été adoptée début mars mais elle s'est avérée très en-deçà des attentes³².

³⁰ <http://nefretsoylemi.org/>

³¹ http://nefretsoylemi.org/rapor/Eylul-Aralik2013_nefretsoylemi_ayrimciylem_raporu.pdf, p.9 et Mehveş Evin, dans le quotidien Milliyet : *Müslüman olmayana nefret arttı* (*La haine de non-musulmans a augmenté*) : <http://www.milliyet.com.tr/musluman-olmayana-nefret-artti/gundem/ydetay/1870029/default.htm>

³² <http://www.salom.com.tr/newsdetails.asp?id=90229> et <http://marksist.org/yazarlar/roni-margulies/14224-bugunkimdennefretnedelim>

²⁹ <http://www.pewglobal.org/2008/09/17/chapter-1-views-of-religious-groups/>

9. Pronostics pour la communauté juive de Turquie, aujourd’hui et demain

Il reste que les Juifs de Turquie et leurs représentants sont généralement réticents à porter plainte en cas d’attaques racistes dans les médias et l’on ne peut pas dire non plus que les procureurs de la République fassent leur travail sur ce sujet.

En revanche, on observe des initiatives récentes qu’on n’aurait pas pu imaginer il y a quelques années : notamment, il n’est plus tabou de parler des massacres de 1915 et a fortiori des événements anti-minorités des années 30 à 50. Ainsi, des ouvrages, des colloques, des débats et des expositions foisonnent sur ces sujets.

En 2012, le film *Shoah* de Lanzmann a été diffusé sur une chaîne nationale de télévision, à l’initiative du Projet Aladin³³. En octobre 2013, un groupe de 25 universitaires turcs a participé à un séminaire de formation organisé à Istanbul par le Projet Aladin,

³³ Le Projet Aladin (<http://projetaladin.org/>) est une initiative lancée en 2009 par la Fondation pour la Mémoire de la Shoah, mettant à la disposition de pays musulmans des informations historiques fiables sur la Shoah et sur la culture juive

visant à former des spécialistes de l’enseignement de la Shoah dans les universités turques, une première dans le monde musulman³⁴. Enfin, le 27 janvier dernier il y a eu une commémoration à Istanbul lors de la Journée Internationale de l’Holocauste. En clair, il existe depuis peu un mouvement mémoriel tiré par la société civile qui se fait entendre de plus en plus.

Il faut également noter le passage d’une loi en 2012 qui a permis la restitution des biens communautaires – confisqués par l’Etat à partir des années 20 – même s’il s’agit d’une restitution partielle³⁵.

Dès lors, est-il encore possible de parler « d’espoir d’amélioration » alors que la disparition graduelle de la communauté est inévitable à terme ? On peut en tout cas essayer.

On peut distinguer une amélioration « minimum indispensable » et une amélioration

³⁴ <http://www.projetaladin.org/fr/s%C3%A9minaire-international-sur-lenseignement-de-la-shoah-1.html>

³⁵ <http://turquieeuropeenne.eu/turquie-un-grand-pas-pour-les-droits-des-non.html>

« souhaitable ». Le minimum indispensable serait que les propos antisionistes et antisémites des dirigeants cessent. Cela passera obligatoirement par le départ d’Erdoğan. Or Erdoğan ne quittera pas le pouvoir si vite, comme le démontrent d’ailleurs les résultats des élections municipales du 30 mars. Et même après le départ d’Erdoğan, il est probable que les préjugés et la haine mettent du temps à se résorber.

Autrement dit, même le « minimum indispensable » n’est pas gagné. (Toutefois, une amélioration des relations avec Israël aurait un certain impact positif.)

Quant à l’amélioration « souhaitable » elle paraît plutôt utopique. En effet, elle consisterait à ce que les Juifs turcs, ainsi que les autres minorités, jouissent d’une véritable liberté et égalité, d’une citoyenneté entière comme on l’entend en Europe, dans les faits, et non seulement « sur le papier »³⁶. Or il s’avère justement que les critères de

Copenhague d’accession à l’Union européenne garantissent ces libertés et égalités.

Mais on voit bien depuis quelques années qu’une perspective d’accession de la Turquie à l’Union européenne est hautement improbable dans un avenir prévisible (ce qui ne réjouit pas du tout les Juifs turcs). Il ne resterait donc que les dynamiques internes au pays.

Concernant les dynamiques internes il existe, schématiquement, une vision optimiste et une vision pessimiste. Selon la vision optimiste³⁷, les grandes manifestations de juin 2013 place Taksim à Istanbul constituent une mise en garde citoyenne du pouvoir, apparemment libérée des anciens réflexes paternalistes et militaristes du front laïque, une première dans l’histoire de la République turque. Si ce mouvement réussit à se libérer définitivement de ses références nationalistes et assimilationnistes (par rapport aux minorités) – et s’il arrive à s’organiser en mouvement politique – il serait en mesure de représenter une alternative politique sérieuse à l’AKP d’Erdoğan.

³⁶ Même si le Traité de Lausanne de 1923 garantit aux ressortissants turcs non-musulmans le libre accès aux emplois publics, de nombreux hauts postes leur sont de fait fermés, notamment dans la diplomatie, la magistrature et l’armée

³⁷

Oya
<http://www.courrierinternational.com/article/2014/03/05/turquie-enfin-une-troisieme-voie>

Selon la vision pessimiste, Atatürk a, certes, institué une citoyenneté turque censée englober tous les habitants du pays, quelque soit leur religion ou leur ethnie mais en réalité cela était trop demander et il n'a eu ni le pouvoir ni le temps de changer en profondeur la société turque (Atatürk est mort à 57 ans).

Si bien que pour les successeurs d'Atatürk et pour une grande partie de la société l'identité « turque » est restée fortement associée à l'identité « musulmane »³⁸ et les Juifs turcs ont été considérés comme des « invités » censés rester éternellement reconnaissants aux Turcs pour les avoir accueillis en 1492.

Toujours selon la vision pessimiste³⁹, plus fondamentalement il n'y a pas eu de « Renaissance » ni de « siècle des Lumières » en Turquie (qui est, certes, une république relativement jeune) ni dans l'Islam (qui n'a, certes, « que » 1 400 ans), qui aurait pu lui permettre de se

rapprocher de l'humanisme, de l'émancipation de l'individu et des valeurs universelles de liberté et d'égalité. Ainsi, il resterait un long chemin à parcourir pour la société turque.

Dans tous les cas de figure, ce sera trop peu et trop tard pour les Juifs de Turquie.

Michel Alfandari

Avril 2014

³⁸

Harold

Rhode :

<http://www.sephardichorizons.org/Volume4/Issue1/turkey.html>

³⁹ Jack Salom, *Difficile transition vers la modernité : le cas de la Turquie* (conférence du 23 mars 2013 à l'INALCO à Paris)

Jülyet Hazan

Sanat için Harcanmayan Hayat
Boşa Geçmiş Demektir

Birkaç yıl önce onunla sohbet ederken çok heyecan verici bir seramik çalışmasından söz etmişti bana. Yaptığı seramik çalışmalarıyla tanıyoruzdu zaten onu. Aradan geçen zamanda, hayat koştururmamasının arasında, kendine yepen bir dünya kurmuş, gerçek bir seramik sanatçısı olmuş olmuş. Seramik çalışmalarına ilk başladığında, bazı yapıtları hayranlıkla izleyip onu yapabilmenin imkânsız olduğunu düşünüyormuş. Zamanla farkına varmış ki bir sanat yaplığını ortaya çıkarabilmek için önce anlamak gerekiyor. Bunun için de bilgi gereklidir. İnsan bilmediği bir şeyi anlayamıyor. O da işe bunun eğitimini almakla başlamış. O artık kendi kadın duyarlığını çamuru seslenerek seramik nesneler aracılığıyla kendini ifade eden, çamuru sanatının dili yapmış bir sanatçı. Çamur onun derinlerinde yatan özü, beni; kısaca çamur onu özetleyen bir nesne. Tahmin etmiş olmalısınız, sözünü ettiğim kişi Jülyet Hazan.

Seramik yapmaya nasıl başladın?

Ben Resim ve Heykel Müzesinde iki sene desen ve resim üzerine kurslara katılarak 1996'da seramik çalışmalarımı başlamış oldum diyebilirim. Şöyle ki, ben bu dersleri takip ederken müzenin yan bölümündeki atölyede yapılan seramik çalışmaları dikkatimi çekmişti. 1998'de seramik çalışmaya

yöneldim. İki sene sonunda seramikte yeterlilik sertifikamı aldım. 2000 yılında Yıldız Şima hocanın yönettiği Şima Art Atölyesine geçtim. On sene onunla çalıştım.

İzmir Rotary Kulübü Altın Testi Seramik Yarışması, seramikte sanatsal etkinliği tanıtıcı, sanatsal gücü gerçekleştirici ve sanatçıları teşvik edici düşüncesi temel amaç alarak düzenlenen bir yarışmadır. Ben 2004 ve 2008 yıllarında katıldığım bu yarışmalardan ödüle layık görüldüm.

2013-2014 yılları arasında Tüzün Kızılcan Seramik Atölyesi'ne geçtim. Farklı teknikleri, farklı hocaların rehberliği altında öğrenmemi amaçladım. Son olarak 2014 yılında yine İzmir Rotary Kulübü'nün Türkiye ve dış ülkeleri de kapsayan seramik yarışmasında "Geride Kalanlar" adlı çalışmamla özel ödül aldım.

Ailen seni destekledi mi?

Eşimin hem maddi hem manevi desteği olmasa ben şu andaki konumumda olmazdım. Eşim bana hep "Toplum yararına harcanmayan bir hayat, boş geçmiş demektir" sözünü tekrar eder durur. Ben de diyorum ki "Sanat için harcanmayan bir hayat boş geçmiş demektir."

Bir eseri meydan getirmek için hangi yöntemler uygulanır?

İlk önce hayal gücümle başlarım. Ne yapacağımı öyle karar veririm. Sonra çamurla haşır neşir olurum; adeta bu malzeme ile boğuşurum. Ulaşmak istediğim forma erişmek için çabalıyorum. Bu esnada çok hayal kırıklığı da yaşarım. Şöyle ki, fırına vermiş olduğum bir çalışmanın hiç beklememiş bir şekilde kırılmış, patlamış olarak çıktığı çok olmuştur. Böyle olaylar beni hiç

yıldırmadı. Aksine beni daha fazla motive etti; yaptığım işe daha sıkı sarıldım. Hatanın nereden kaynaklandığını bulmak ve sorunu çözmenin de bu işin bir parçasını oluşturduğunu zamanla anladım.

Sanat kurgusal bir şey. İnsandan çıkma; ilk beyinde olan bir düşünce veya bir kavramın sonradan bir insan eliyle şekil almasıyla yaratılma sürecinden söz edelim biraz. Bu konuda neler söylemek istersin?

Bir düşünce ya da duygunun belirmeye başladığı andan itibaren, aklında sorular geziniyor. Ne? Nasıl? Neden? Bu soruların cevapları beni yavaş yavaş sonuca doğru götürüyor. Önce hayal ettiğimi

çiziyorum. Sonra teknik olarak düşünüyorum. Sonraki aşama, çamurla işe başlama ve istediğim duyguyu düşünceyi aktarma safhası. Son sözü çamur söylüyor.

Seramikle uğraşmak hayatı bakışını nasıl değiştirdi?

Bu uğraş beni çok araştırmacı yaptı; ufkumu genişletti. Bir anda çok geniş bir sanatçı kitlesinin arasında buldum kendimi. Onların eserlerini görmek, çalışmalarını izlemek, sanat bakış açımı genişletti. Diyebilirim ki başka sanatçıların işleri benim kışkırtıcı gücüm olmuştur.

Ödül aldığın bu son proje üzerine konuşalım istiyorum. Bu proje nasıl oluştu?

İsrail'e gittiğimde Yad Vashem Müzesi'ni gezerken özel kataloglar dağıtılmıyordu. Rastlantı eseri onlardan biri elimle geçti. O katalogda bir valiz resmi vardı. Bu valizi görür görmez aynısını seramik üzerine çalışmaya karar vermiştim. Ta ki İzmir Rotary Yarışması açıklanana kadar. O an bu isteğimi gerçekleştirmek için uygun bir zaman olduğunu düşündüm. İşe önce küçük bavulları, el çantaları ve keman kutusu gibi, hep yanımıza aldığım objeleri dökmekle başladım. Yeterli olmayacağına görünce yarışma jürisinin verdiği ölçüler içinde büyük valizi yaptım. Tabii ki, ara ara hocamın da görüş ve katkılariyla projede ilerledim. Son aşamaya geldiğimde, heyecanımı tahmin edebilirsiniz. Umutsuzluk, stres, sıkıntı... Hepsi birbirine karşıtı. Yetişmemeye endişesi de cabası oldu. Ve nihayet, son gün, son dakika, proje teslimini yapan son kişi ben oldum. Ondan sonra da yarışma sonuçlarının bekleyişi başladı.

Bu sene yarışmaya Letonya, Mısır, Slovakya'dan da katılım oldu. 240 katılımcıdan, 130 kişilik elemeyi geçtik. 32 kişi de ödülüne layık görüldük.

Seramik denince akla, bir nesnenin sanatçı tarafından kendi yorumu getirmesi gelir. Oysa sen bu çalışmada valiz imgesinden yola çıkararak Holocaust'a bir gönderme yapıyorsun. Böylece nesne ile izleyicinin yorumuna açık bir enstalasyon gerçekleştiriyorsun. Bu fikir nasıl oluştu?

Bu yarışmanın koşullarından biri form çalışması olabildiği gibi, enstalasyon (yerleştirme) çalışması da olabiliyordu. Ben tercihimi izleyiciyi alışkanlıklarından sarsan ve uyandıran, ona sorular sorduran bir enstalasyondan yana kullandım. Valizin yürek burkan imgesiyle Holocaust'a göndermede bulunmak istedim.

1996 yılından itibaren aldığım sanat eğitimi sanatın işlevine farklı bir biçimde bakmamı sağladı. "Geride Kalanlar" adını verdiğim çalışmamla izleyiciyi eyleme katarak sanatı insan yaşamının ayrılmaz bir parçasına dönüştürmeyi tasarladım. İstedim ki izleyici de benimle beraber o günleri hatırlasın, çekilen acıları paylaşın ve bir parça da insan olmayı sorgulاسın.

Hayatın her anı bir açıdan özeldir, ama bazı olaylar belirleyicidir, dünyaya bakışımızı, dünyanın bize bakışını değiştirir. Jülyet Hazan'ın seramik üzerine yoğunlaştiği çalışmaları onu sanatın işlevine farklı bir biçimde bakmasını, daha kavramsal yaklaşmasını sağlamış. Dileriz bu sanat yolculuğu onu hiç terk etmesin, sanatın elle tutulmaz sırrı, kendi varoluşunun özüne dönüşsün.

Bu söyleşi için bize zaman ayırdığı için Jülyet Hazan'a teşekkür ederiz.

Derinlik

DIYALoG

KÖŞE YAZILARI

Sabır

Kendisini karşılayan sekretere; Nazif Beyle görüşmek istediğini söyledi. Bunun üzerine sekreter birden ciddileşti: "Nazif Bey mi?" dedi.

"Evet, Nazif Bey!" diye cevap alınca, hüzünlü bir ses tonıyla, "Nazif Bey sizlere ömür efendim, onu kaybedeli dört yıl oldu." dedi.

Hiç beklemediği bu haberle bir acı saplandı yüreğine. "Ya, öyle mi...?" diyebildi sadece.

Hicranlı bir suskulukla bir müddet öylece kalakaldı. Gözlerine hücum eden yaşalar yanaklarından süzülüp göğsüne damladı.

Kendisini toparlayıp, "Onun adına görüşebileceğim bir yakını var mı acaba?" diye sordu.

"Evet var, oğlu Selim Bey...."

Titrek bir sesle, "Öyleyse Selim Beyle görüşebilir miyim?" dedi.

Görevli hanım, insanda saygı uyandıran bu kibar beyefendiye, "Selim Bey oldukça mesgul bir insan, randevusuz görüşmek pek mümkün olmuyor, ama ben yine de kendisine bir haber vereyim." dedi ve telefona yöneldi..

Sonra, "Kim diyelim efendim?" diye sordu.

"Kendimi ona ben tanıtmak istiyorum kızım." cevabı üzerine sekreter dahili telefonu çevirdi.

Daha sonra mütebbessim bir cehreyle, "Selim Bey sizinle görüşmeyi kabul etti, lütfen beni takip edin." dedi.

Beraber merdivenden çıktılar. İnce bir zevkle döşenmiş geniş bir salondan geçip büyük bir kapının önünde durdular, sekreter kapıyı açarak, "Buyurun!" dedi.

O da içeri girdi. Kendisini ayakta bekleyen vakur ve mütebbessim gence doğru hızlı adımlarla yürüdü, elini uzatarak, "Merhaba, ben Prof. Dr. Mehmet Baydemir." dedi.

"Bendeniz de Selim Cebeci... Lütfen buyurun, oturun." dedi, genç iş adamı.

Mehmet Bey, kendisine gösterilen yere oturur oturmaz;

"Yirmi üç yıl, tam yirmi üç yıl... Vaktiyle bana burs verip okumama vesile olan insanın elini öpmek için bu âni bekledim." dedi ve dudakları titredi, gözleri doldu. "Ama o büyük insanın elini öpmek nasip değilmiş, bunun için ne kadar üzgünüm anlatamam."

Yaşarmış gözlerini kuruladıktan sonra Selim Beye döndü: "Fakat en azından o büyük insanın mahdumunun elini sıkıktan da bahtiyarım."

Misafirin bu sözleri üzerine Selim Bey yerinden fırladı, kulaklarına inanamıyordu. Kelimelerinin her biri birer hayretnidâsı gibi dizildi cümlelerine; "Mehmet Baydemir demiştiniz değil mi, Tosyalı Mehmet Baydemir mi?"

Profesör, delikanlığının bu heyecanlı haline bir anlam veremeyerek başıyla "Evet" dedi.

Bunun üzerine Selim Beyin gözleri sevinçle parladi. "Babamla sizi uzun yıllar aradık; ama bulamadık." dedi.

Profesörün yanına gelerek iki eliyle elini tuttu, candan bir dost gibi sıktı ve "Sizi karşıma Allah çikardı." dedi.

Bu sözler profesörü çok şaşırtmıştı "Uzun yıllar beni mi aradınız? Peki ama neden?" dedi.

Selim Bey gülen gözlerle profesöre bakarak, "Bizdeki emanetinizi vermek için..." deyince, profesörün şaşkınlığı iyiden iyiye arttı.

"Emanet mi?" dedi.

Selim Bey cevap vermeden yerine geçip telefonu çevirdi. Karşısındaki "Gelebilir misiniz?" deyip telefonu kapattı.

Mehmet Bey, şaşkınlıkla Selim Bey'e bakarken kapı çalındı, odaya iyi giyimli bir bey girdi. Selim Bey ona yanına gelmesini işaret etti, sonra kulağına bir şeyle fisıldadı. Gelen kişi bir şey söylemeden geldiği kapıya yöneldi. O çıkışken Selim Bey, misafiriyle tatlı bir sohbeteye başladı. Sohbetleri koyulaştıktan sonra, cehrelerindeki şaşkınlık, yerini

birbirlerine hasret kırk yıllık ahbabların yeniden buluşmalarındaki sevinç, samimiyet ve güvene bırakmıştı.

Mehmet Bey yurt dışındaki tahsilinden, araştırmalarından ve yirmi üç yıl boyunca her yıl büyük memleket hasretinden bahsetti. Sonra Nazif Bey'in duvardaki portresini göstererek;

"Bu günlerimi şu büyük insana borçluyum." dedi. "Bana yalnızca maddî destek vermedi, mânânen de beni hiç yalnız bırakmadı. Yurt dışında tahsil görürken yanlışa her yeltendigimde hayalen yanında hazır oldu. "Sana bunun için burs vermedim." diyerek bana istikamet verdi. Ona her namazında dua ediyorum." dedi ve gözlerini Nazif Bey'in duvardaki fotoğrafına mihladi.

Sonra gözleri portrenin altındaki ilk anda mânâ veremediği diğer tabloya kaydı. Son derece sık bir çerçevelerin içinde, bazı yerleri yamalı ve tamir görmüş oldukça eski bir çift çorap duruyordu.

Biraz daha dikkatli baktığında çerçevede bazı cümlelerin de sıralandığını fark etti.

"Bir müddet zeytin yiyeceğiz, sonra..."

Selim Bey, kendisine bir soru sorduğu için başına ona çevirdi, fakat akı tabloda kalmıştı.

Selim Beye cevap verirken tabloya bir daha baktı. İkinci cümle de birinci cümle gibi üç nokta ile bitiyordu:

"Bir müddet sabredeceğiz, sonra..."

İyice meraklanmıştı. Bu ilk görüşmeleri olmasaydı, yanına gidip tabloyu iyice inceleyecekti, fakat bu uygun düşmez, düşüncesiyle yalnızca sohbet arasında göz ucuyla meraklısı gidermeye çalışıyordu.

Ancak her seferinde biraz daha artan bir meraklı içinde kalmıyordu.

Üçüncü cümlede;

"Bir müddet yürüyeceğiz, sonra..." diye yazıyor ve altta böyle birkaç cümle daha sıralanıyordu.

Artık akı hep tablodaydı.

Sonunda dayanamayıp, "Selim Bey meraklımı mazur görün. Şu tabloya bir mânâ veremedim." dedi.

Selim Bey kendisine has bir gülüş ile misafirine baktı, derin bir nefes alarak "Malumunuz, babam varlıklı bir insandı. Oldukça iyi bir hayatımız vardı. Sonra ne olduysa her şeyimizi kaybettik. O zenginlikten geriye hiçbir şey kalmadı. Köşkümüzdeki hizmetçiler de gitti. Yemekleri artık annem yapıyordu. Hatırlıyorum da bir sabah, kahvaltıya sadece zeytin koyabilmişti.

O zengin kahvaltılarımıza bedel, yalnızca zeytin...

Şaşkınlık içinde, "Başka bir şey yok mu?" diye sormuştum. Bu soru karşısında annemin hüngür hüngür ağlayışı gözümün önünden hiç gitmiyor.

Annemin ağlayışına mukabil babam, "Bir müddet zeytin yiyeceğiz, sonra..." dedi ve durdu, güçlü baktılarını üzerimizde gezirdi, "Alışacağız." dedi.

Ve iştahla bir zeytin alıp ağızına attı. Birkaç gün sonra haciz memurları gelip köşkümüzü de elimizden aldılar. Kenar bir mahallede küçük, eski bir eve taşındık. Doğru dürüst bir eşyamız da kalmamıştı.

Annem bezgin bir sesle, "Bu evde hiçbir şey yok! Burada nasıl yaşayacağız." diye haykırdı.

Bunun üzerine babam:

"Bir müddet sabredeceğiz, sonra alışacağız." dedi.

Gittiğim özel okuldandan ayrılmış, bir devlet okuluna yazılmıştım. Sabahleyin okula servisle gitmeyi umarken, babam elimden tuttu, "Bu ilk günün, okula beraber gideceğiz." dedi. Yürümeye başladık. Okul oldukça uzak gelmişti bana, yorulup geride kaldığımı hatırlıyorum.

Babam kim bilir hangi düşüncelere dalmıştı. Geride kaldığımı fark etmemişi. Biraz sonra fark edince bana döndü.

İşyan dolu bakışlarımı yüzünde gezdirdim. Bir an bana ızdırapla baktıktan sonra, yanına geldi. Bir şey söylemesine fırsat vermeden, kızgın aynı zamanda nazlı bir tavırla, "Yoruldum." dedim.

Babam oldukça sakin bir şekilde:

"Bir müddet yürüyeceğiz, sonra alışacağız." dedi.

Babam her sabah erkenden çıkyor, geç saatlerde ancak dönüyordu. Döndüğünde ise küçük odaya çekiliyor, bazen saatlerce orada kalıyordu. Çoğu zaman buradan gözyaşları içerisinde çıktılığını

görüyorlardı. Bir gün, merakma yenilip babamın küçük odasına girdim. Yerde bir seccade, seccadenin üzerinde de bir tesbih vardı. Duvarda ise Arapça bir ibarenin altında şu yazı vardı: "Tanrı borcunu ödemeye niyetinde olanın kefilidir."

Babamın dediği gibi oldu, zor da olsa zamanla alıştık. Bu hal birkaç yıl sürdü.

Bir gün babam eve çok farklı bir yüz ifadesiyle geldi. Ağlamaklı bir yüz ifadesi vardı. Her birimize bir paket getirmiştir.

Köşkten ayrıldığımız günden beri ilk defa paketlerle eve geliyordu. Bizi bir araya topladı.

"Bugün, benim için ne mânâya geliyor biliyor musunuz?" dedi, kelimeleri boğazına düğümlendi, gözlerine yaşlar hücum etti. Sözlerini kesmek zorunda kaldı. Her birimize hediyelerimizi teker teker verdi ve bizi ayrı ayrı kucaklayıp yanaklarımızdan öptü, kendisi de bir koltuğa oturdu.

Cebinden gazeteye sarılı bir şey çıkardı. O sırada da ağlıyordu. Hepimiz şaşkınlık içinde babama bakiyorduk.

Gazeteyi açtı, içinden bir çift yeni çorap çıkardı. Bu gözyaşlarıyla, bir çift çorabın alâkasını kurmaya çalışırken babam, beklememişim bir şey yaptı.

Çorabı burnuna götürdü, kokladı, kokladı. Arkasından hiçkârarak ağlamaya başladı.

Hepimiz şok olmuşduk, tek kelime bile söylemeden bekledik. Babam nihayet kendisini topladı ve "Bir zaman önce, büyük bir borcun altına girmiştüm. Borcumu ödeme niyetiyle yeniden çalışmaya başladığım zaman kendi kendime, "Bütün kazancım, borçlarımı ödeyinceye kadar alacaklılarının hakkıdır. Onların hakkını vermeden ayağıma bir çorap almak bile bana haram olsun." demiştim. Bugün ise, Allah'ın yardımıyla, borcumu

bitirdim. Artık kimseye tek kuruş borcum kalmadı." dedi.

Sonra gözyaşları içinde ayağındaki çorapları çıkarıp yeni çoraplarını giydi.

Ben de o eski çorapları hem aziz bir baba yadigarı, hem de bir ibret nişanesi olarak sakladım.

Bu çoraplar her gün bana, "Paralarını ödeyinceye kadar bütün kazancım alacaklılarının hakkıdır." diyor.

Selim Beyin bakışları bilinmez âlemlere dalarken o, nemlenen gözlerini kuruladı, sonra dönüp duvardaki siyah-beyaz fotoğrafa hayran hayran baktı.

"Babanız sandığınızda da büyüğümüş Selim Bey. Ben olsaydım öyle müreffeh bir hayattan sonra anlattığınız gibi bir darlıkta, herhalde çıldırırdım." Selim Bey'e döndü ve "Siz ne yapardınız?" diye sordu.

Selim Bey kendisine has tebessümü ile; "Bir müddet zeytin yerdim, sonra..." dedi ve gülümsemi.

O sırada kapı çalındı, biraz önceki beyefendi elinde

bir kutuya içeriye girdi. Kutuyu Selim Bey'in masasına bırakıp çıktı.

Selim Bey yerinden kalkıp kutuyu alarak Mehmet Bey'e uzattı.

"Buyurun, yıllarca size vermek istediğimiz emanetiniz." dedi.

Mehmet Bey bilinmez duygular içerisinde kutuyu açtı. İçinden kadife bir kese çıktı. Keseyi açıp içini kutuya boşalttığında merakı iyiden iyiye arttı.

Keseden birkaç tane cumhuriyet altını ile bir not çıkmıştı. Mehmet Bey hazzasiyetle katlanmış kâğıdı açıp okumaya başladı.

Sevgili Mehmet Bey oğlum,

Bazen istediğimizi yaparız, çoğu zaman da mecbur olduğumuzu...

Tahsil hayatınız boyunca size burs vermeye taahhüt etmiştim. Ancak eğitimiminizin son altı ayında size burs verme imkânını bulamadım.

Bir müddet sonra imkânlarımı yeniden

kavuştum; lâkin bu sefer de size ulaşamadım. Dolayısıyla size borçlandım ve borçlu kaldım.

Eğer böyle bir borcu gözyası ve izdirapla ödemek mümkün olsaydı, ben bu borcu fazlaıyla ödemmiş olurdum. Zira sevgili oğlum, bu altı aylık zaman diliminde bursunu verememenin istirabıyla kaç gece ağladım. Her neyse, bursunuzu tarihlerindeki değeriyle altına çevirdim. Bu altınlar sizindir. Bunlar elinize ulaştığında, borçlarımın tamamını ödemmiş olacağım.

**Sevgilerimle,
Nazif Cebeci**

Mehmet Bey neye uğradığını şaşırılmıştı. Bu büyük insanın yüceliği karşısında bir çocuk gibi yalnızca ağlıyor, ağlıyordu. Selim Bey de bir hayli duygunanmıştı. Onun da yanaklarından yaşalar sürüyüordu.

Bir ara yaşlı gözlerle babasının siyah-beyaz portresine baktı. Kendisine yıllarca hüzenle bakan gözleri, bu sefer sevinçle bakıyor gibiydi.

Uzak Yakın

SELİM AMADO / Israel

Yahudi Kalmak

Pesah Bayramının uyandırdığı bazı entereasan çağrımlar var. Sara Yohevet Rigler, "Jewish Identity: You are in or Out" başlıklı makalesinde bu çağrımları ele almış.(1)

Bilgelerimiz İbranilerin Mısır'daki esaretten kurtuluşlarından önce putlaraaptığını, ahlak kurallarına uymayan sefih bir hayat yaşadıklarını anlattıktan sonra, niçin böyle insanların esaretten ve kücültücü bir hayattan kurtulmağa layık görüldüklerini sorup cevabını veriyorlar. Deniz yarıyor, Yahudiler geçip kurtulurken arkalarından kovalayan Mısır kuvvetleri kapanan denizde boğulup perişan oluyorlar. Niçin?

Mısır İbranileri, putlaraaptılar ama üç önemli vasıflarından vazgeçmediler: İbrani adları, İbrani dili, ve onlara mahsus İbrani elbiselerini korudular.

Yani İbrani kimliklerinden vazgeçmediler. Midraş, Mısırlı meleğin Tanrıya şikayette bulunup iki milletten birini kurtarıp diğerini yoketmesini protesto etiği anlatıyor. Tanrıının cevabı şu: "İbraniler Avraham, Yitshak ve Yaakov'un torunları, onları kurtaran Zehut Avot – Babalarının hakkı'dır."

Kolay anlaşılması için bir benzetme: Dedeniz vasiyetinde size bir milyon dolarlık bir miras bırakabilir. Eğer siz dedenizin torunu olduğunuzu bu verasete hakkınızı gösteren belgelerle avukatınıza başvurup bu mirasa sahip çıkmazsanız, o servete elbet erişemezsınız.

Yani Yahudilik denen bu zenginlik – asırlarca milletler arasında kaybolmamak, en büyük medeniyetleri ve en kuvvetli imparatorları aşabilerek bugünlere gelebilmek, bugün de sayıca çok az olmamıza rağmen dünyanın en başarılı bir millet olarak yaşamağa devam edebilmek - "Zehut Avot" ile mümkün olabilmıştır. Kendinizi aktif bir Yahudi olarak saptamazsanız, elbet bu mirasa sahip çıkmazsınız. Yani bu zenginlik elinizden kayar gider, kaybolup gidersiniz.

Neslimizde Yahudi anadan doğmuş birçok Yahudi, bu kimliklerinden vazgeçmiş durumdalar. "Biz dünya vatandaşyız" diyerek kendilerini geleneksel Yahudi düşmanlarıyla aynı safta buluyorlar.

Birkaç yıl önce ABD'de yapılan bir ankette 35 yaş altındaki Yahudilerin %50'sinin, İsrail Devleti ortadan kalkarsa bunu "kişisel bir trajedi" olarak görmeyecekleri gerçeği ortaya çıktı. Anket sonuçları alarm çanı tesiri yaptı. BDS (Boycott, Disinvestment, Sanctions), yani Boykot, Yatırımların geri çekilmesi, Yaptırımlar yoluyla İsrail devletini ekonomik bakımdan çökertme hareketine bu tip Yahudilerin de katıldığı görülmekte. Bu durumla mücadele sadece bilinçlendirme ve eğitimle olabilecek.

Yahudi kalmak veya kalmamak alternatifleri Yahudi dünyası için 19. asırın başlarında Avrupa'da Getto duvarlarının düşmesiyle problem oldu. 19. ve 20. asırlarda pek çok Yahudi köklerinden ayrılmaya karar verdi. 19. asır devamında en kültürlü ve zengin Varşova Yahudilerinin yarısı Hıristyanlaşmıştır. 1867 ile 1918 yılları arasında Avusturya-Macaristan Yahudilerinden 20000 kişi, kendilerini rahatsız eden "Yahudi" sosyal stigmasından kurtulmak için Hıristyan oldu.

Bunlardan en önemli isim, meşhur Viyana Operasının orchestra şefi olabilmek için 1897'de Katolik olan Gustav Mahler'dir.

Doğu Avrupa'dan Amerika'ya giderken birçok Yahudi mülteci çantalarındaki tefilin ve dua araçlarını New York limanı sularına atarak Amerikanlaşmakta azimli olduklarını gösterdiler, adlarını değiştirdiler. Mısır İbranilerinin yaptığına tersini yaptılar. "Hester Street" filmini görenler Lower East Side mahallesinde bir dans salonu sahnesinde (Burada Yiddish konuşulmaz) yazılı bir harita olduğunu hatırlarlar.

Bir de diaspora'da bazı Yahudilerin, oturdukları şehirlerdeki Yahudi cemaat ve organizasyonlarından uzak durduklarına görmekteyiz. Muhitlerini Yahudilerden uzak kalarak tesbit etmeği tercih edenler var. HaRamBam (Maimonides), Yahudi hukukunda şöyle der: "Yahudi toplumundan izole yaşayan bir Yahudi, dininin bütün emirlerini yerine getirse dahi (heretic-kafir) sayılır (Kofer Baikar). Bunun anlamı şudur: kendini Yahudi ve cemaat mensubu olarak tanımlamak, tüm emirlerden önce gelmesi gereken temel bir değerdir.

Bir Başka Deyişle

NİSİM SIGURA / İzmir

Hoşgörü ve Tolerans Arasındaki İnce Çizgi

Değerli okurlar,

Geçenlerde 'Tolerans ve hoşgörü arasındaki ince fark nedir?' Diye bir soru düştü zihnime.. Günlük hayatı, katlanamayacağımız durumlar dahi yaşasak kimi zaman sevdigimiz ve değer verdigimiz insanlara karşı koyacağımız tavrı hoşgörülü olmak yolunda tercih ediyoruz nedense.. Ancak yine de yapılanların yanlış olduğunu bizim doğrularımızla örtüşmediğini en uygun dille nazikçe ifade etmeye gayret ederiz. Oysa tolerans daha az duygusal bir eylemdir. Hoşgöründe olduğu gibi geniş bir değerlendirme alanına yayılmaz. Onun belli bir skalası vardır.

"Artı - eksı % beş gibi bir tolerans aralığını kabullenmek" buna güzel bir örnek teşkil eder.

(1)<http://www.aish.com/jw/s/Jewish-Identity-Are-You-In-or-Out.html>

Şahsen çalıştığım işimde, satın alma veya diğer lojistik hizmetlerini yerine getirirken vermiş olduğum malzeme tedarik zamanı ile ilgili temin süreçlerinde bu artı- eksı tolerans payını dikkate alacak ifade ve bilgilendirmelerde bulunurum. Ama nedense hiçbir düzen bu zamanın artı yönde olmasını pek istemez. Negatif yönde ifadesi daha tercih edilendir. Orneğin; talep edilen malzemenin beş iş gününde teslim edileceğini ifade ettiğimde eksı yönde tolerans değerinin işleme girerek dördüncü günün sonlarına doğru gelmesidir esas istenen. Haliyle hoşgörü ile "tamam bu verdığınız süreyi bekleyeceğim" diyenler çok nadirdir. Bu kurulu düzenin uygulayabileceği bekli de hoşgörüden ziyade artı yönde bir toleranstır...

Biz genelde hoşgörüyü ikili özel iletişimlerimizde uygularız diye düşünüyorum. Ya da ailemize karşı uygularız. Ailemizden talep ederiz, sevdiklerimizin bizi anlamasını ve daima aynı noktada buluşturmağımızı ama yinede aradaki bağın kuvvetine sığınarak genel geçer olmayan konularda onaylanmayı bekleriz. Hoşgörü, kabul edilemese de onay almaktır belki de... Başka bir deyişle, hoşgörü karşımızdaki insanı bizim istediğimiz gibi değil, olduğu gibi görme üstünlüğü olduğu gibi; iki

kusursuz insanın değil ,tam aksine iki kusurlu bireyin tüm kusurlarına rağmen birbirleriyle anlaşabilme olgunluğuna varışlarıdır bana göre..

Her bireyin yaşam içinde olaylara karşı dayanabilme sınırı vardır. Bunu doyma noktasını olarak isimlendirirsek, doyma noktasını aşan durumlarda kişilerin hoşgörü ile karşılaşamayacağı anlar oluşabilir. Belki de sınırları zorlayarak sevgi, ilgi ve benzeri değerlerle sağındığımız hoşgörü burada profesyonel bir hal alır yerini tolere etmeye dolayısıyla toleranslı davranışa bırakır. Buradan da anlaşılan toleranslı davranışın hoş görülmeli olmaya göre daha az sevilen bir durum olduğunu değiştirmek konuyu kapatmak adına, "tamam kabul" dersiniz...

Tolerans kısmen de olsa pes etmektir bir yerde. Meğer ne çok anlama gelebiliyormuş bu kavram.. Düşüncelerimi yazıya dökerken oluşturduğum satırlarım birbirini kovalarken ne çok şeyi tolere ettiğimi de görmeye başladım. Peki ya siz? İşinizde, yaşadığınız apartmanda, üzerinden geçtiğiniz yollarda, trafikte, her yerde, tahammül

etmek zorunda olduğunuz her olayda -ki hayat kabullerden ibarettir anlayışına sığınarak yaşıyorsanız-, tolere ettiğiniz hoşnut olmayan kişilerle muhatapsınızdır demektir.. Başka bir deyişle sevdiklerinize gösterdiğiniz gibi hoş görü anlayışı gösteremez sınırlarınızın aşılması dolayısıyla tolere ederek anı geçiştirmek durumunda kalırsınız.. Bu saptamaların ardından ben yine kendi anlayışma geri doneceğim izniniz olursa.

Eylemlerimizin esiri olmamak gerektiğini savunacağım. Çünkü mevcut yaşadığımız bu muazzam düzende kabul etmemiz gereken, "hoşgörü ve sevgiyle bakmayı" başardığımız her an tolere etmemizi gerektirecek bir saniyemiz bile olmasına gerek bırakmayacaktır.

Pek tabii matematiksel durumların dışındaki konularımız için geçerli bir bakış açısı böyle olsa gerek.. İşimizde ya da vereceğimiz sözleri ifade ederken tutmak adına kendi sınırlarımızı ve olasılıkları iyi hesaplayıp "artı- eksı tolerans paylarını" göz önünde bulundurmak gerekiyor.. "Konuşurken bile ağlamaya yerin kalsın" diye özlü bir söz vardır. Öyle de doğrudur ki...

Yani söylediğlerine dikkat et, iyi hesapla, kendinden geçip mübalağa yapmaya meyletme, gün gelir verdiğin sözleri tutamazsun. sonuçta mahcup duruma düşebilirsın denmek isteniyor.

Sonuç olarak tolerans hesap etmektir, akıl işidir. Hoş görü ise gönül gözüyle yapılan bir eylemdir. Ama yine de siz siz olun kimsenin sınırlarını aşmayın, hoş görüşüne sığınıp tolerans paylarınızın üzerine çıkmayın. Daha yaşanılması bir süreç için gözlerinizde çiçekler açın, daha gözlemci olun ve düşünerek hareket edin..Ve bunu yapabileceğinizi gördükçe yaşamınızın ve insan ilişkilerinizin çok daha sağlıklı ve hayatınızın da yaşanabilir bir hal alacağından emin olabilirsiniz..

Tercih sizindir...

Çağrışımalar

AVRAM VENTURA / İzmir

Yaşadığımız Çelişkiler

Bulunduğum bir toplulukta, çocukları üniversite adayları olan anne-babaların konuşmalarına kulak misafiri oldum. Benzer tartışmalara, istemeden de olsa yıllar önce ben de katılmıştım. Anımsıyorum, üniversite sınavı öncesi kızımla dolduracağı tercih formundaki seçenekler üstüne konuşuyorduk. Kuşkusuz, bizim de tartışma konumuz, her adayın kafasını kurcalayan sorulardı:

- Üniversiteler, bizi yaşama ne kadar hazırlıyor?..
- Başarılı olabilmek için tercih sıralamasını nasıl yapmalıyız?..
- Seçeceğimiz fakültenin olumlu ya da olumsuz yanları neler olabilir?..
- Fakülteyi bitirdikten sonra, kendi konumuzda bir çalışma alanı bulabilecek miyiz?..

Bu sınavlar, zaten herkes kadar bana da yeterince itici geliyor. Üniversiteyi yeni bitirmiş bir gencin, toplum içinde hangi koşullarda görev aldığı ya da

alması gerekiği konusu öncelikle tartışmaya açılması gerekirkelen, sınavlar üzerinde daha çok durmuyalım. Yukarıdaki sorulara olumlu yanıtlar vermek istememe karşın, duyduklarım ve yaşadıklarım nedeniyle bu konulara ister istemez kuşkuyla yaklaşıyorum. Çevremdeki çoğu insanın, mesleğinin dışındaki işlerle ilgilendiğini biliyorum. Bu nedenle kazanacağı okulun, yaşamındaki başarısını ne ölçüde etkileyeceğini kestirmek olanaksız. Sınava hazırlanma sürecinde, kendimce söylediğim gerekçeler yüzünden, o günlerde diğer veliler kadar heyecan duyamadım. Belirli seçenekler içerisinde, hangi fakülte olursa olsun, bana göre yeterliydi. Ötesi, öğrenim yılları içerisinde çocukların çabasına kalıyor. Yanlıyor olabilirim. Bu da benim görüşüm!

Genelde bir çelişkiyi yaşadığımızı sanıyorum: Ya istediğimiz mesleği seçtiğimizde, sınırlı bir gelirle geçinmek zorunda kalıyoruz!.. Ya da mesleğimizi zorunlu olarak yapıyoruz, ancak bu, sevdigimiz bir iş olmuyor!

Bu çelişkiler yalnızca çalışma alanımızla ilgili değil. Yaşantımız boyunca çelişkiler yakamızı hiç bırakmıyor: Belli ölçülerde düşlediğimiz bir sevgili

ya da eş, çok farklı biri olarak yanı başımızda yer alabiliyor... Çılgıncasına sevdigimiz bir insan, bizden nefret edebiliyor... Bir deniz kıyısında, küçük bir evde yaşamayı özlerken, onlarca kişiyle birlikte, bir apartman dairesinde oturabiliyoruz... Ressam olmak varken, belki bir fabrikada dökümhane işçisi olarak geçimimizi sağlamaya çalışıyor, ya yorgunluktan ya da sınırlı gelirimizden kaynaklanan olanaksızlıklar nedeniyle, elimize firçayı bile almayı unutuyoruz... Örnekler çoğaltılabılır.

Oktay Rıfat'ın şu kısa bir şiri, belki bütün söyleyeceklerimizin yerine geçebilir:

*"Hesap bilmem,/ Muhasebede memurum,/ En sevdigim yemek imambayıldı,/ Dokunur.
Bir kız tanırı: Çilli./ Ben onu severim, / O beni sevmez."*

Böyledir işte, kolay olmuyor sunu ile isteklerimizin buluşması! Kimi çelişkilerimizi ortaya koyması yönünden **Oktay Rıfat'ın** şiri yeterince açık.

Çoğu kez yaşantımız, kanılarımız ve sanılarımız doğrultusunda şekillenmektedir; düşünmeden,

tartışmadan, doğruya bulmaya çalışmadan... Gerçek olan şu ki, herkesin doğrusu, bir diğerinden oldukça farklı. Biz bu farklı doğrular içerisinde, ortak noktalarımızı bir bir saptayarak, birey ve topluluklarla olan ilişkilerimizi sürdürüyoruz. Hem de çelişkilerimiz ve yanılıqlarımızla!..

Yaşam boyu düşlemler kurarız:

Aşk... Mutluluk... Başarı... Varsılık... Güclülük...

Bu düşlemler kimi zaman bir coşku, kimi zaman bir tutku, kimi zaman da geçici bir duygusal kapımıza çalar; ancak tümü, yaşam mozaığının ayrı bir rengini ortaya koyuyor. Bir başka deyişle bu duygulardan arınmış bir yaşamı düşünmek olanaksız.

Aslında yaşamın kendisi bir düşlem!

Kararmışlığı, çok renkliliği, canlılığı, çelişkileriyle...

One Minute

AVRAM AJİ / İzmir

İzmir Aşkenazları

Geçenlerde İstanbullu bir arkadaşım olan Sami Feldman ile beraberdim. Sohbet esnasında “İstanbul’da İspanyol Vatandaşlığı konusunda neler oluyor diye sordum. “*Haberim yok ben Aşkenazım*” dedi. Bir an şaşırdım. İzmir’de bildiğim hiç Aşkenaz olmadığı için gözüme sanki bütün dünya Sefarad gibi gözüküyormuş meğer.

Yine İzmir’den İsrail’e göç etmiş kuzenim bir soy ağacı yaptığı ve anne tarafından köklerinin Arap coğrafyasına dayandığını söyledi.

Buna karşın çok iyi hatırlıyorum, kayınpederimin de en iyi arkadaşları Salzburglardı. Bu günlerde akılım kurcalayan konu “20. yüzyılda İzmir’de belirli bir Aşkenaz topluğuna ne olduğu”. Ne zaman ve ne sebeple İzmir'e geldiler? Hangi iş sektörlerinde çalışıyorlardı? Aşkenaz-Sefarad karışık evlilik hoş görüldüyör muydu? Neden yok oldular?

Anladığım kadarı ile İstanbul'da hala varlıklarını sürdürən Aşkenazların İzmir'deki varlıklar 1970'lerde son buldu.

Yaşça benden büyük İzmirli kuzenime gençliklerinde karşılaştığı Aşkenazları sorduğumda “La Lehliya” lakaplı bir genç bayandan bahsetti. Kuzenim bu konuda bilgi sahibi olabilecek olanlardan bilgi talep etti. Aldığımız yanıtlar şunlar.

Selim Amado : “İzmir'e gelip yerleşen Ashkenaz Yahudilerinden benim çocukluğuma kadar kalanlar vardı. Koerber, Ziffer, Zeidenberg aileleri. Bir de biraz geri zekali cir (Cako el lehli) vardı.”

Kuzenimin ve Selim Amado'nun bahsettiği “lehli” kelimesi Judeo Espanyol argosunda pis ve pasaklı anlamında kullanıldığı Galante'nin kitabımda yazıyorum.

Naim Gülcüz'ün aktardıkları ise şöyle :

“Aşkenaz Yahudilerinin İzmir'e geliş iki ayrı koldan olmuştur:

1) Kapitülasyon ayrıcalıklarından yararlanarak İzmir'e yerleşen, genelde Batı Avrupa kökenli şirketlerin sahip ve üst düzey yöneticileri;

2) 19. yüzyıl sonunda, özellikle 1892'lerden itibaren, Doğu Avrupa'daki pogromlardan kaçarak Osmanlı İmparatorluğu'na sığınan ve genelde terzilik veya kasketçilik gibi mesleklerle iştgil edenler.

Kentin artan Aşkenaz nüfusunun, Sefarad ve Aşkenaz dini ritüellerindeki bazı farkları sebep göstererek özerk bir cemaat kurma talepleri, cemaatin gelirini azaltacak bir girişim olarak görüldüğünden, İzmir Hahambaşılığı tarafından kabul edilmemiş ve Aşkenazların hareketlerine bazı kısıtlamalar getirilmiştir. Bunun üzerine, İzmir'in en büyük birahanesinin ve Kordon'daki ünlü Kramer otelinin sahibi olan Jona Arie Kramer, Lafia (Katip Çelebi Sokağı) daki gayrimenkullerinden birini sinagoga dönüştürmüştür ve bazı dükkânları da irat getirmesi için sinagoga bağışlamıştır. Avusturya uyruklu olan Kramer, bu ülke konsolosunun kapitülasyonlara dayanarak verdiği izinle, Keneset Yona adını verdiği sinagogu faaliyete geçirmiştir. Hahambaşılığın hukuki girişimleri ve yalnız Türk uyruklu Aşkenazlara ibadethane tahsisi ile gittikçe girişt bir durum arz eden ihtilaf sonucu ayrı bir sinagoga sahip olma konusunda müraacaatlari 1901 tarihli bir İrade ile kabul edilince özerk Aşkenaz Sinagogu kurulmuş oldu.

Bir yangın sonucu sinagogun, bir kısmı ve ona gelir sağlayan dükkanların tamamı yok olduğunda bir süre kapalı kalan sinagog, daha sonra Deutsche Orient Bank müdürü Maurice Körber tarafından tamir edilerek hizmete açılmıştır. Bu konuda belgeye rastlamamış olmamla beraber o günleri yaşamış kişilerin beyanlarından sinagogun Mezarlıkbaşı mevkisinde, halk arasında La Kaleja de los Tanyedores olarak anılan sokakta olduğu ve Körber'in tenor sesiyle hazanlığını yaptığı anlaşılmaktadır. Mali imkânsızlıklarla boğuşan sinagog yöneticileri sonuçta sinagog emlakını satarak sağlanan para ile İzmir Musevi Hastanesinde bir laboratuvar tesis etmiş, karşılığında da, Sefarad Şalom Sinagogu'nun ön bahçesindeki özerk mahalle ibadet olanağı tanınmıştır. Sinagoga devam eden Aşkenaz nüfusu azalınca sinagog kapanmış ve mekân bir dükkan'a dönüştürülmüştür.”

Naim Gülcüz'ün aktardığı La Caleja de los Tanyedores şu anda Mezarlıkbaşı'ndaki Agora harabelerinin başladığı yerde inşa edilen çok katlı otoparkın olduğu yer olsa gerek. Gençliğimizde (1960 'lı yıllarda) otoparkın bulunduğu yerde bir han vardı. Altında ise meşhur “*Çalgıcılar Kahvesi*”. Tüm İzmirli müzisyenler orada toplanıp

iş beklerlerdi. Han içerisinde konser zamanı amplifikatörler, gitarlar, mikrofonlar ve sair alet edevat kiraladığımız meşhur Cako var idi.

İnanması güç ama hala pazar günleri, kath otoparkın altında davulcular, zurnacılar ve klarnetçiler iş beklemekeler. Tahminen eski zamandan kalan bu alışkanlık kaybolmamış.

Sara Pardo'nun İzmir Yahudileri kitabında Aydınlılar Sinagogunu anlatırken bahçe kısmında şöyle diyor:

"Sol tarafta, iki pencere ve kapısı ile ayrı bir bina olduğu görülen beyaz bir duvarın üstünde "ASHKENAZ HAVRASI" yazısı yer alır. Eski Ashkenaz Havrası, 1919'da yandiği zaman, bu mekân, Ashkenaz cemaatine verildi ve oraya küçük bir havra inşa edildi. Giriş kapısı bahçeye açılmıştı. Sonradan bu duvar asıl Şalom binasıyla aynı şekilde boyanarak kapı ve pencereler gözükmeyecekti ve orada bir havra olduğu unutuldu. 2005 onarımında, cemaatin neredeyse tamamen unutmuş olduğu bu havra ortaya çıktı. Bu mekan bugün sokağa açılan bir dükkanıdır."

Sara Pardo, Aşkenazların İzmir'e gelişleri ile ilgili, Dov Cohen'in notlarından şunları aktarıyor:

"17. yy Listvanya ve Polonya pogromlarından ilk Aşkenaz Yahudi kafilesi İzmir'e geldi.

"1782 yılında Polonya (Lehistan) ihtilali sırasında 50 aile İzmir ve Selanik'e getirildi.

"1875 yılında Schwartzmaz, Engelbach, Hartzfeld, Lövinsohn, Goldenberg, Bernstein, Greenberg, Herman, Meyerson, Spierer, Kraemer, Ronberg, Deutch, Wiss, Wolfsom, Kurtzberg, Orenfeld soyadlarına rastlanıyor."

Bu soyadlarını taşıyanlar arasından, yakın zamana kadar varlıklarını sürdürmenin "Herman Tütün" ve "Spierer Freres" devasa şirketler ile ilintileri var mı diye merak etmeye başladım.

Altındağ Mezarlık fihristinde Robinson, Rodeschtein, Rosenbach, Vestayn, Viscovich, Wollitzer, Liebermann, Livovich, Honfel Hifin, Grimberg, Primus, Gutloff soyadlı kişiler dikkatimi çekti. Bunların gerçekten Aşkenaz olup olmadıklarını bilmiyorum. Ancak alışılmış Sefarad soyadları taşımadıkları kesin.

Araştırmaya devam...

Bulduğumuzu sizlerle paylaşacağım...

Yansımalar

RAŞEL RAKELLA ASAL / İzmir

Toplum İçinde Birlikte Varolmak

Geçenlerde kütüphanemi karıştırırken elime bir dergi geçti. Gözüm bir zamanlar okuyup işaretlediğim Fransız yazar Vercors'un "Düş" adlı hikâyesinin başlangıç paragrafına takıldı. Şöyle yazıyordu Vercors:

"Böylesine bir rahatsızlık duymuşluğunuza yok mudur hiç? Hani mutlu günlerde güneşe, sıcak kumların üzerine uzanmışsınızdır; ya da sert bir Burgonya şarabı ile bir şeyler atıştıryorsunuzdur; ya da mis gibi bir fincan halis kahvenin keyfine dalıp canlı bir konuşmaya kaptırırsınızdır kendinizi; işte tam o sırada, bütün bu küçük sevinçlerin o kadar doğal olmadığını düşünürsünüz. Hindistan'da ya da başka bir yerde koleradan ölenleri düşünmek zorunda olduğunuzu duyarsınız. Orta Çin'de açıktan kirılan köylerde insanları; Japonların öldürdüğü ya da sonunda bir

lokomotifin ocağında ölümle göndermek için işkence ettiği başkalarını..."

Böyle soruları kendine yöneltmeyen yoktur. Kuşkusuz toplumsal olayların, çalkantıların hepimizin üzerinde etkisi oluyor. Yanlışlığa, haksızlığa, kötüüğe karşı gerekeni yapmak... Doğrudan, iyiden yana çıkmak... Bunlar insanı görevlerimiz. Hele çelişkilerin keskinleştiği, haksızlığın adaleti gölgelediği bu günlerde... İster istemez, hepimiz kendimize "Ne yapıyorum? Bu sancılı dünyanın oluşumu içinde, toplumuma, insanlığa nasıl bir katkim oluyor? Toplumumun bende oluşturduğu, benden istediği şey nedir? Bir birey olarak benden istenen şeyi nasıl yerine getirebilirim?

İçinde yaşadığımız toplumun üzerinde esen firtinaya yakalanmış olmamızdan daha doğal ne olabilir? Hepimiz çağımızın tanıklarız. Bir birey olarak kendimizi ait olduğumuz toplumla bütünleme, onlara hizmet etme yükümlülüğü ile onlarla kendimizi zenginleştirme isteği duyuyoruz. Bir birey olarak biliriz ki, bizi biçimlendiren içinde yaşadığımız toplumdur. Ama zamanı ve yeri gelince kendimizin de katkılarıyla ait olduğumuz

toplumu geliştirdiğimiz, değiştirdiğimiz faaliyetler geliştiririz.

Ben bu bağlamda size davranışlarıyla hayranlık uyandıran, yaşamlarını yardımseverlige adayan kişileri onurlandırmak ve bu kişileri toplumun bilgisine sunan ve bunu bir geleneğe dönüştüren İstanbul Fakirleri Koruma Derneği'ni iki senede bir dağıttığı ödüllerden söz etmek istiyorum.

26 Mart 2014 Çarşamba akşamı "Elcus Marcus" Erdem ve Hayırseverlik ödülleri dağıtım töreninde bulunma keyfini yaşadım. Bu ödül törenine ilk kez katılıyordum. Böyle bir dayanışma örneği gurur vericiydi. İçtenlikle hizmet etmeyi kendilerine görev bilen ve bu töreni tertipleyen Seyfi İşman ve ekibinin sergiledikleri yapıcı, toplumu kucaklayıcı ve birleştirici davranışlarından etkilenmemek mümkün değildi.

Son derece başarılı bir şekilde düzenlenen töreni hayli kalabalık bir topluluk izledi. Her biri kendi alanında etkin olan ödül sahipleri alkış sesleri arasında kürsüye çıktı. Heyecanlı ve çok duygusal geçen bu ödül törenini yaşamış olmak çok özel bir duyguya oldu benim için. Hele üç ödülün İzmirlilere

verilmesi bir İzmirli olarak kabardım da kabardım. Benim için en güzel, en anlamlısı annem Fortüne Asal'a verilen ödül oldu. 1972 yılında anneannem Raşel Sabanoğlu'nun vefatının ardından İzmir Yahudilerinin Yaşlılar Yurdunun Kadınlar Kolu Başkanlığı'ni devralmış, bu görevi 2012'ye kadar, 40 yıl yürütmüştü.

Doğrusu o geceye kadar **Elküs-Marcus Ödülleri** hakkında hiçbir bilgiye sahip olmamanın utancını taşımadım değil. O akşam bu ödüllerin yaklaşık loo senedir verildiğini öğreniyordum. Ödül ismini 1916 yılında henüz 16 yaşındayken hayatını kaybeden, ABD Büyükelçisi'nin kızı Jane Selma Elküs'tan alıyor. Ödül çalışmaları ve olumlu davranışlarıyla, ailesine, çevresine ve topluma örnek olan bir bayana veriliyor.

Müzik Ödülü sahibi Linet Saul'du. Bu ödül yüz iki yaşına kadar yaşamış, müziksever ve hayırsever Yaşar Paker'in adını yaşatmak amacıyla veriliyor. Linet Saul Türkiye'de barok müziğini dönem enstrümanları ile yorumlayan İzmir Barok Grubu'nun da bir üyesi. Türkiye'deki birçok konserinin yanı sıra İtalya ve Almanya'da da önemli barok müzik orkestraları ile konserler verdi; Sefarad şarkılarını da repertuarına kattı; Uruguay,

Venezuela, İstanbul ve İzmir'de çeşitli festivallere katıldı. Linet Saul geçtiğimiz aylarda doçentlik unvanına hak kazandı.

2012 yılında ani bir rahatsızlık nedeniyle aramızdan ayrılan Alp Alkaş'ın adına verilen **girişimcilik ödülün** bu yılki sahibi İzmirli Yomi Castro oldu.

İş hayatında genç yaşta önemli başarılara imza atan, alışveriş merkezleri ve perakende danışmanlığı konusunda uzmanlaşan Alp Alkaş güleryüzlüğü, yardımsever kişiliği ve çalışkanlığıyla çevresi tarafından büyük takdir toplayan biriydi. Yomi'nin konuşmasını dinlerken omuzlarım kabardı, bir tür coşkunluk yaşadım. Biz izleyicilere girişimciliğin ne olduğuna dair o kadar isabetli tespitler yaptı ki! Örneğin bir ev hanımının ev hayatındaki yerinin veya bir ailenin eğitim almak için çocuklarını yurt dışına göndermelerinin birer girişimcilik örneği olduğuna dair yaptığı vurgu hayatı içeren, yaşamla soluk alıp veren bir konuşmayıdı.

İlk yazılımını programladığı on bir yaşıdan bu yana bilişim teknolojileri ve internet girişimlerine kendisini adayan, internet teknolojileri, yapay zekâ

ve yazılım mühendisliği konularına ilişkin makaleleri birçok uluslararası akademik dergide yayınlanan Yomi Castro 2006 yılında kendi şirketini kurdu. Şirketi en başarılı girişimci şirketler arasında gösterilen Castro'nun kendisi de, dünyanın en saygın iş dünyası ve girişimcilik Derneği JCI tarafından, Türkiye'de "2009 yılının en başarılı genç girişimcisi" seçildi.

Gecenin diğer ödülleri ise şu kişilere verildi:

- **Josephine Marcus Hayırseverlik ödülünü** Alef, Limmud, Hamambaşılık gibi cemaatin birçok kurum ve binasında yaptığı çalışmalarla mimar Sibel Franko,

- 2003 yılında sadece Yahudi kimliğinden dolayı şaibeli bir cinayete kurban giden **Diş Hekimi Yasef Yahya'nın** adını yaşatmak amacıyla verilen ödülü tıp öğrencisi Emil Aliyev,

- **Kültür Ödülü** uzun yıllar fotoğrafçılık yapan ve sayısız yayına katkıda bulunan Şalom gazetesi yazarı Alberto Modiano ile son on yılı aşkın süredir yaptığı Yahudi tarihi, antisemitizm ve Holokost çalışmaları ile gerek ulusal gerek uluslararası camiasında tanınan Metin Delevi aldı.

Görev ve gelenekleriyle birbirineimsiki bağlanan bu insanlarla hep birlikte ortak bir geleceği inşa ediyoruz. Kucak açıp, el ele verip ileriye gideceğimizi gösteren kişilerin getireceği sosyal katkının yarattığı o sevgi aurası, dayanışma kültürü tarifsiz bir zenginlik. Bu bağlamda bu ödüllerin isim ailelerine, bu yaslı ailelere, buradan teşekkür etmek isterim. Sevdiklerinin ölüm acılarıyla yoğunmuş bu aileler önumüze ferah bir yol açıyorlar. Aciyi yenmek; bal eylemek kolay mı? Toplumla el ele yürek yüreğe vermiş bu acılı insanlar bize insan olmanın ne şerefli bir erdem olduğunu anlatıyorlar.

Toplum için çalışan gönüllüler güçlerini hayattan, gelenekten, düşten, düşünceden, sizden, benden, her yerden, her şeyden alırlar. Bir proje toplumun ihtiyacını yakaladığında bitmez, yeni başlar. Topluma hizmet etmenin amacı, toplumun ihtiyacını yakalayıp o toplumu iyiye, doğuya, daha yaşanılabilir bir dünyaya dönüştürmektir. Çünkü bilirler ki, tohum tohum olarak dondurulamaz. Tohum bitkiye, bitki de yeniden tohumla dönüşüm zorundadır. O nedenle, bu insanlar, öncelikle dönüştürmenin dilini yaşlısıyla, genciyle, yakalamak zorundadır.

Derneklerimiz cemaatimizin bir parçası. Yaşamlarımız ise cemaatimizin en önemli parçası. İkisi de birbirini etkileyip biçimlendirir ya da birbirine yol açarlar fakat birbirinden kesinlikle ayrılmazlar.

Derneklerde çeşitli alanlarda çalışarak emek veren gönüllülere hak ettikleri ayrıcalıkları, saygınlıkları veren bu ödül törenini izlerken içimin bir yerinde hiç susmayan bir ses “*bu benim tarihim, benim kimliğim, benim özüm olduğunu bildiğim o ses*” bana söyle sesleniyordu:

“İnsanı insan, içinde yaşanan toplumu da insanca kılan ölçütlerle ulaştıran, cemaatimi uygar toplumlar ailesine katan bu yardımsever insanlara binlerce teşekkür et. İyi ki yaşamımıza ve yaşadığımız topluma anlam katmak isteyen girişimci insanlarımız var!”

Sağ olun!

Açı

DAVID ENRIQUEZ / İzmir

Holokost ve Yahudiliğin Çilesi

Holokost, dünyanın günümüze dek gördüğü gelmiş geçmiş en büyük ırkçı soykırımdır. İşin acı tarafı da böylesi bir soykırımanın, döneminin kültürü zengin ve eğitim seviyesi en yüksek, Avrupa'nın en medenî ülkesi sayılabilcek bir ülkede yer almış olduğunu. Böylesi bir ortamda böylesine çarpık bir ırkçılığın zemin bulabilmesi ise tamamen din şartlandırmayan bilincaltına yerlestirdiği önyargılı kalıplar sayesinde olabilmıştır.

Bu kısa saptama sonrası kısa bir soru akla gelmektedir: zengin bir kültür ve ileri bir eğitim ortamında bile korunabile önyargılara dayalı bu tür bir olayın tekrarlamaması için ne yapılmalıdır? Sanırım bu soruya yine en kısa yanıt: toplumları oluşturan farklı unsurlar arasında hoşgörü, tolerans

ve karşılıklı anlayışa dayalı bir bilincin hâkim kılınabilmesi. Bu da ancak tarihi süreç içerisinde yaşanmış tecrübelерden çıkartılacak dersleri doğru kavramak, okumak ve bunları düzeltmek yönündeki samimi arzudur.

Holokost, görülmemiş boyutta etnik ırkçı bir temizliğin en yakın bir örneğini oluşturmuştur. Unutulmaması ve gerekli derslerin çıkartılabilmesi için dünyanın birçok ülkesinde bu trajedinin hatırlanması ve gerekli derslerin alınmasına yönelik bir “Uluslararası Holokost Kurbanlarını Anma Günü” (27 Ocak) tesis edilmiştir.

Hiç şüphesiz, Holokost kâbusunun birinci dereceden kurbanı olan Diaspora Yahudi toplumunun bireyleri olarak bu soykırımdan çıkarılacak dersleri anlatmakta bizlere büyük görevler düşmektedir. Konumumuz itibarıyle, herkesten önce ve onde, sistematik soykırımlara ve aşağılanmalara maruz kalmış bir toplum olarak her tür soykırıma ve ötekileştirilmeye karşı durarak bu konuda sesimizi en onde ve en yüksek şekilde çıkartabilmeliyiz.

Bu amaçla, yılda bir yapılan ‘Holokost Kurbanlarını

Anma Günü' bu konuda dünyaya mesaj vermek açısından önemli bir vesile olmaktadır. Ancak, bu alandaki çalışmaları sadece söz konusu bu anma günü ile sınırlı tutmamak, etnik farklılıkların elden geldiğince bertaraf edilmesi, hoşgörünün hâkim kılınarak dünya üzerindeki önyargıları ve ırkçı zihniyeti yok etmek için sürekli bir mücadele içinde bulunmak gereklidir. Bunu yaparken, bu ırkçı soykırımdan alınması gereklili derslerin evrensel boyuta taşınması ve yaygınlaştırılması önemlidir.

Bu konuda dikkat edilmesi gereken en önemli husus doğrudan tarafı ve mağduru olduğumuz bu trajediyi kişiselleştirmekten öte taşıyarak, onu oluşturan nedenleri iyice araştırmak, bunlara vurgu yapmak ve düzeltilmeleri yönünde katkılarda bulunmaktır. Ancak böylesi bir yaklaşım ile geçmiş yaşanmışlıklarımıza bir anlam katabilir, “**bir daha asla**” sloganını yalnız Yahudiler için değil, tüm insanlık için hayatı geçirilmesi gereklili bir özdeyim haline dönüştürülmesine yardımcı olabiliriz.

Böylesi bir dönüşüm ise hiç şüphesiz, Yahudiler dâhil, tüm toplumları önyargılı etnik kiyimlardan

koruyacak en önemli kazanımlardan biri olacaktır. Aksi halde 1930'lu yıllarda Avrupa'nın göbeğinde başlayan ve diğer ülkelerine yayılan insanlık ve çağlar dışı, çarpık ve sapık önyargılı bir düşünce ürünü olan *ırkçı etnik temizlik riskinin* gelecekte de karşımıza çıkmasına engel olunamayacaktır.

Dikkat çekmek istediğim bir başka husus ise ırkçı temizliğe vurgu yaparken özellikle İkinci Dünya savaşı sırasında yaşanmış Holokost'a özel yer verilmesinin biz Yahudilerle ilgili başka gerçekleri göz ardi ettiği, önemsiz kıldığıdır. Tüm dikkatin Holokost'a yöneltimesi, bir anlamda Holokost'un öncü habercileri olan, muhtelif Avrupa ülkelerinde yer bulmuş Yahudi kiyimlarını (pogromlar), sürgünlerini ve çekilmiş çilelerini ikinci plana itmektedir. Holokost öncesi, Yahudi düşmanlığına dayalı tüm bu yaşanmışlıklar göz ardi etmek onların boyutunu dezersiz kılmakta, onları geçmişin tozlu raflarında unutulmaya sevk etmektedir.

‘Holokost’ aslında, Yahudilik tarihi boyunca Yahudilere karşı sergilenmiş etnik ırkçılık ve ayırcılığının neden olduğu kiyimların ve

ıstırapların doruğa ulaşmış şeklidir. Öncesini dikkate almasak bile, en azından 15. Yüzyıl ortalarından itibaren İspanya'da yaşanmış baskılar, engizisyon ve kiyimlar, Rusya ve Doğu Avrupa ülkelerinde yaşanmış pogromlar ve tecritler en az bir Holokost kadar Yahudi tarihi ve çilesinin önemli birer mihenk taşları olmuşlardır. Bu dönemlerde Yahudilerin tamamen önyargılara dayalı bir zihniyetin sonucu olarak sürekli baskılarla maruz bırakılmaları, içinde yaşadıkları geniş toplumlardan soyutlanması ve küçük görülmelerinin yarattığı genetik evrim ve travma bile özünde bir soykırımdır.

Holokost sonrası Yahudilikte yer etmiş **“Bir daha asla”** sloganı, salt Yahudilere ve yine salt soykırıma özel bir slogan ve dilek olarak kalmamalıdır. Bu sloganı dünyanın neresinde olursa olsun, dayanağıne olursa olsun, her türlü ırkçı zihniyete karşı bir evrensel anlayışın sembolü haline getirmek öncelikle biz Yahudilere düşen bir görevdir. Aksi halde ne zaman ve nerede meydana gelebileceğini kestiremeyeceğimiz yeni soykırımı ve çileler, Yahudiler dâhil, tüm etnik veya azınlık toplumlarının üzerinde Demokles'in kılıcı gibi asılı

bekleyeceklereidir. Bunun önemini kesmek ise, sevgi, hoşgörü ve tolerans gibi değerlerin uygun eğitim yollarıyla insanlığa kazandırılabilmesi, etnik farklılıkların ötekileştirilmeden, kutuplaştırılmadan bir arada yaşamalarını sağlamakla mümkün olabilir.

Bu vesile ile tüm soykırımların kurbanlarının hatmasını anarken, soykırımların her türüne “Bir daha asla” !

Galatalı Küçük Bir Kız

COYA DELEVİ / İstanbul

Bir Tarihin Başlangıcı İSPANYA'da ilk İBRANİLER

İspanyol Senatör Dr. Ancel Pulido Fernandez, 19.Y.Y başlarında yayınladığı eserine “*El Pueblo Hispano-Ebreo, primera Baza Universel de la Espana*” (İspanya'nın ilk cihanşümü temeli: İspanyol- İbrani Ulusu) başlığını vermiştir. Bir diğer İspanyol, yazar Felipe Torroba de Quiros, “The Spanish Jews” adlı kitabında şöyle diyor: “*1492 de Yahudiler, 20 asırdan beri yaşıdıkları bu toprakları terk ediyorlardı...*”

Yukarda bahsi geçen kitapları, 20. Yüzyılda İspanya-Sefarad ilişkilerini konu alan araştırma yazımı hazırlarken okumuştum. Görüldüğü gibi, her iki yazar da İbrani'lerin İspanya'ya yerleşmelerinin asırlar öncesine dayandığı noktasında birleşiyor. Bu saptama, ister istemez beni bu konuya yöneltti. Son yıllarda oldukça yoğunluk kazanan, özellikle Sefarad Toplumu ile ilgili metinlerde odaklandığımız bir konu var: Yahudilerin 1492 de İspanya'dan ve daha sonra Portekiz'den kovulmaları... Ve doğal olarak bununla ilintili olarak, Marrano'lardan, dünyanın dört bir köşesine dağılan Yahudilerden v.s.. söz ettik. Son zamanlarda İspanya-Sefarad

ilişkilerinden de oldukça bahsedilir oldu. Nitekim, yukarıda sözünü ettiğim yazım da “20.yy. da İspanya-Sefarad İlişkileri (İddialar-Yorumlar)” başlığıyla yayınlandı.

Bu arada, önemli bir konuya, nedense gerektiği kadar düşünmediğimizi gözlemledim. Yanlıyor da olabilirim. Bildiğim kadarıyla, yayınlarımızda, İber Yarımadası'na gelip yerleşen “İlk İbraniler” den pek bahsedilmediği kanısındayım. Hangi koşullarda, ne zaman, nasıl, nerden geldiler?

Çok aramama rağmen konuya ilgili, araştırmacı L.Garcia Iglesias'ın “Los Judios en la Espana Antigua” (Antik İspanya'da Yahudiler) adlı çalışmasına ulaşmadım... Prof. Luis Suarez Fernandez ise, “Judios Espanoles en la Edad Media” (Orta Çağ döneminde İspanyol Yahudileri) kitabında: “İber Yarımadasında yerleşmiş Yahudilerle ilgili en eski dokümanlar, bizi Roma İmparatorluğu'na götürüyor” demektedir. Çeşitli kaynaklara göre, İbranilerin İber Yarımadasındaki varlıklarını Antik Çağlara dayanmakta. “The Spanish Jews” kitabından, bu ipotezi destekler mahiyette bir alıntı: “İbranilerin İber Yarımadasına gelişleri ile ilgili çeşitli teoriler var. Bazı kaynaklara göre, onların uzun süreden beri, İber'lilerle ticari ilişkiler

içinde oldukları belirtiliyor. Hatta İbranilerin, Nebuchadnezzar(*) döneminde gelmiş olmaları kuvvetle olası...”

Tarih metinleri, Roma Lejyonlarının M.O 206 da Kartaca'lıları yenilgiye uğrattıktan sonra İspanya'yı ele geçirdiklerini yazar. M.S V.yüzyılda Romulus Augustus'un bozguna uğramasıyla da, Batı Roma İmparatorluğu tarihin derinliklerine gömülür. İspanya'da Roma egemenliğinin başlangıcından itibaren, bu topraklarda önemli bir İbrani toplumu görülmekte. Genellikle, tarihçiler ortak bir noktada hemfikir olup, “İbranilerin İspanya'ya yoğun göç süreci, İmparator Hadrianüs'ün onları Yeruşalayim'den sürmesi ile başlamıştır. Bu sürgün, M.S 134'te, Simon Bar Kohba'nın önderlik ettiği ayaklanması karşılık bir cezayıdı” savını desteklemekte.

İbrani Ulusunun dağılmasının, yani Diaspora'nın M.S 70 yılında, 2ci Kutsal Mabet'in, Titüs'ün Lejyonları tarafından yıkılmasıyla başladığını ileri süren tarihçiler de var. Felipe T.B. de Quiros'a göre: “İbrani'ler Roma İspanya'sına geldiler... Asırlar sonra, yani 1492'de bir kez daha kovulacakları bu topraklara yerleştiler. Yahudi Ulusunun kaderi böyle yazılmıştı. Bar Kohba'nın ayaklanması

izleyen dönemde Yeruşalayim'de Romalılar, kadın, yaşlı, çocuk ayırımı yapmaksızın, korkunç katliamlar yaptılar. Sağ kalabilenler, dönüş yasağıyla Yeruşalayim'den sürüldüler...”

İspanya'ya yönelik yoğun “Exodus” sonucu, İbrani nüfusunun günden, güne artması üzerine “Roma Konseyi” bir takım kısıtlamalara gitme yolunu seçti. Öyle ki, Yahudilere, Hristiyanların yaşadığı bölgede oturma yasağı getirildi. Yahudi erkekler ancak Hristiyanlığa geçmeleri koşuluyla, bu dinden bir kızla evlenebilirdi ve bunların yanı, sıra dinle ilgili bir dizi yasaklar ve kısıtlamalar...

Vizigotlara yenilen Roma'nın İspanya'daki egemenliği M.S 476'da sona erdi. Cermen-Goth ırkının önemli bir kolu olan Vizigotlar, başlangıçta Yahudilere koruma güvencesi, hatta kızlarının Yahudi gençleriyle evlenmelerine dahi izin verdiler. Ama aslında durum pek oyle değildi. Yahudiler her zaman alt konumda kaldılar. Vizigot kralları onları Hristiyanlaşırma çabasına girdilerse de, İbrani'ler kesinlikle buna yanaşmadı.

Zaman içinde, “Toledo Konseyi”nin emriyle Yahudiler alenen “Alt sınıf” muamelesi görmeye başladılar. Var olan “Sinagog”ları tolere edildiye de, tadilatları ya da yenilerinin inşası yasaklandı.

Nedense, bu kısıtlamalara rağmen, Yahudileri tamamen kaybetmek “Vizigot Monarşî” sinin işine gelmiyordu. Çünkü temelde savaşçı bir Ulus olan Vizigotlar finans ve ticarette oldukça zayıftı. Bu yüzden, Yahudilerin, ekonomileri için yararlı olabileceklerini var sayıyorlardı.

711 yılında, Tarik Bin Ziyad, emrindeki Kuzey Afrika’lı “Berberi” lerle İspanya’yı istila ederek Vizigotların egemenliğine son verdi. Bazı kaynaklara göre: "...Ülke bir kaos yaşıyordu. Son Vizigot Kralının oğullarının bizzat kendileri, Müslümanlardan yardım istediler. Ziyad’ın kuvvetleri ise, ülkenin içlerine kadar girip, başkent Toledo’yu ele geçirdiler. Bu arada, Vizigot baskısından bunalan Yahudiler ve bir kısım Hristiyandan da destek gördüler".

Müslümanlar, kısa zamanda İspanya topraklarının yarısından fazlasını ele geçirdiler. De Quiros kitabında şöyle diyor: “*Bu süreçte, Yahudilerin Müslüman kuvvetlerle işbirliği ettilerinden kuşku yok. Vizigot egemenliği altında maruz kaldıkları baskilar göz önüne alındığında, bu durum pek doğaldı. İspanyol Yahudileri için oldukça parlak bir dönemin başladığı söylenebilir. 3 asırdan fazla süren bu dönemde, Judeo-Arabe Kültürü İspanya'da "Altın Devri"ni yaşadı.*

756'da, Abdurrahman I, İspanya'da “İslam Devleti” ni kurmuş olup, “Endülüs Emevi Devleti”nin 756–788 yılları arasındaki ilk hükümdarıdır. Bu devlet, Cordoba' da Halifeliğin öncüsü oldu. Yahudiler ülkenin birçok yerine yerleşip, refah içinde yaşadılar. Halife Abdurrahman II'nin 822–852 yılları arasındaki parlak sultanat dönemi de refah içinde geçmiş, sarayı adeta bir Kültür Merkezine dönüşmüştü. Burada büyük bir diplomat olan Hasdai Ben Şaprut'u, çok değerli fikir adamı, yazar, şairi v.s. (**) görüyoruz. Müslüman İspanya'nın kentleri içinde Lucena'nın da Yahudilerce önemi büyülüdü. Amador de los Rios'un dediği gibi: “*Lucena'daki Yahudi toplumu o kadar ünlüydü ki, Cordoba'daki Yahudileri bile gölgede bırakıyordu.*

XI. yüzyılın sonlarına doğru, Afrika Çöllerinin Müslüman savaşçılarından bir grup, İspanya'ya saldırdı. Bunlar aynı zamanda, nefret ettikleri Yahudileri de iki seçenek arasında bırakırlar: Ya İslami kabul edecekler, ya da hepsi kılıçtan geçirilecekti. Zor durumda Yahudilerin dini liderleri, Arapların reisi Yusuf'a hatırlı sayılır altın vererek bir süre için rahatlardılar. Özetlemek gerekirse, “The Spanish Jews” adlı eserinde De Quiros'un da belirttiği gibi, 720 yılından başlayarak, İspanya'nın nerdeyse tamamının

Araplar tarafından ele geçirildiği söylenebilir. XIII. yüzyılda Halifeliğin çözülmesine kadar, İspanya tüm devletlerce Müslüman bir ülke olarak alglandı.

Burada ayrıntıya girememeyeceğimiz bir dizi çarpışma ve savaş oldu (**). Aslında, XI. yüzyıldan itibaren Endülüs (La Andaluziya) çözülmeye başlamıştı. Bu süreç, aynı zamanda, “La Rekonkuista por los Kristianos”, yani İspanya'nın Hristiyanlar tarafından tekrar ele geçirilmesinin başlangıcı da oldu. Onlara karşı birleşen Müslüman gruplar yenilgiye uğradılar. Sonuç olarak, 1492'de Granada Emirliği haritadan silindi. Cordoba'daki Halifeliğin düşmesinden sonra, Andaluziya'daki Yahudi Toplumu Kastilya'ya yerleşmeyi tercih etti. Bazı tarihçilere göre, XI. ve XII. yüzyıllar bu Yahudilerin en parlak dönemi olmuştur. Fakat XIII. yüzyıldan başlayarak ayrıcalıkları azaldı. XV. yüzyılda Sevilla, Toledo ve Cordoba'da geniş çapta Yahudi katliamları oldu. Bir kısım Yahudi de ölümden kurtulmak için Hristiyanlığa geçmeyi seçti. Aynı dönemde Yahudilere “Getto” larda yaşama zorunluluğu da getirildi. Ve, “Engizisyon”la başlayan, ünlü “Edikto de Ekspulsyon” yani Kovulma Fermanı ile devam edip 1492'de İspanya'dan Sürgün edilmeleriyle noktalanan acı final..

Tarihçi ve araştırmacıların birleştiği bir saptamaya göre: “İbraniler İber Yarımadasına hangi dönem gelmiş olurlarsa olsunlar, gerçek olan bir olgu var. Onlar, değişik dönemlerde İspanya'da Yaşam'a, Kültüre, San'ata, Ticarete ve Ekonomiye olumlu katkılarda bulunmuşlar, Yönetim ve Diplomaside önemli mevkilere gelmişlerdir. Bunun yanı sıra, ünlü yazarlar, şairler, düşünürler yetiştirmiştir”.

Tarihte, Yahudi Ulusu kadar acı ve trajediler yaşamış başka bir ulus olmadığını ileri süren tarihçiler: “Antik çağlardan beri bu Ulus, kıtalar arası göçlerinde, daimi ve ezeli bir “EXODUS” yaşadı. Dünyanın dört bir yanına dağılmış, “Diaspora”da yaşamını sürdürmüş ya da vatan olarak benimsediği topraklarda asırlar boyunca acı kaderiyle savaşmıştır. Ancak, “Varlığını idame etme İğğidüsü”, ona asırlar boyunca karşılaştığı bunda felakete, acıya göğüs germe gücünü aşılamıştır...” diyorlar... ŞALOM- 2012

(*)- Nabukadnezar II- Babil'in Kalde Hanedanından gelen kralı... Askeri başarıları ve Yahudi Tarihinde oynadığı rolle tanınır. Hükümdarlığı döneminde Başkent Babil en parlak yıllarını yaşamıştır.

(**)-Bu metin, ayrıntılı bir belgesel olma iddiasını taşımıyor. Amacım, milattan önce başlayıp 1492'ye kadar uzanan tarihi bir süreci geniş bir perspektiften ele alıp, okura sunmaktır. C.D.

Washington'dan Mektup

ALTAN GABAY / Washington DC

Katarsis

Yunanca arınma anlamına gelen *katarsis* kelimesinin geniş anlamı Aristoteles'in *Poetika* adlı eserine dayanıyor. Edebiyat, felsefe ve tiyatro sanatının ilk örneği olarak bilinen bu eser M.O. 335 yılında yayımlanmış.

Orta Çağ Avrupasında unutulup karanlığa karışmış bu eserin Rönesans devrinde, ancak Arapça bir

tercümesi bulunabildiğinde, batı dünyasında tekrardan ilgi toplamaya başladığı görülüyor.

Rönesans Çağından yaklaşık iki yüzyıl evvel İspanya Altın Çağı Kordoba'sında yaşamış *Rabeynu Moše Ben Maymon (RamMBaM)* Aristo'yu Yahudi bir bağlamda araştırırken, aynı devirde, aynı yerde, aynı konuya Müslüman açıdan araştırmış *Abū l-Walīd Muḥammad bin Rušd (Averroes)* *Poetika'yı* Arapça'ya tercüme etmiş.

Psikolojide *katarsis* insanın acı, korku, gerginlik gibi duygulardan arınması anlamına geliyor, bir nevi ruh temizliği. Sigmund Freud psikanalizlerinde insanın kendi tarihi ile yüzleşmesi veya dini geleneklerde insanın hem kendisi, hem çevresi ile yüzleşip duygularını arındırmaya çalışması, oruç tutması, dua etmesi gibi bir durum. İnsanın kibirinden, bencilliğinden kaçınmaya çalışması, Ramazan, Yom Kipur, Pesah, Cuma, Şabat, Pazar, hafta sonlarında durup dinlenmeyi, eğlenmeyi istemesi,... Toplumsal geleneklerde çeşitli örnekleriyle görebileceğimiz bir yenilenme ihtiyacı, *katarsis* hep hayatın bir parçası.

1949 Hayfa doğumlu *Motti Lerner* İsrail'in onde gelen bir sanatçısı, yazdığı tiyatro eserleri Tel- Aviv, Berlin, New York, Johannesburg, Melbourne... gibi dünyanın belli başlı merkezlerinde sahnelenmiş, İsrail'de yazdığı televizyon ve filim senaryoları ile de tanınıyor.

Dünyada ilk olarak Washington, DC'de sahnelenen piyesi *The Admission (İtiraf)*, 20 yıldır üzerinde çalışmakta olduğu bir kurgu oyunu. İsrail'in 1948 bağımsızlık savaşı esnasında yaşanmış yürek sızlatıcı, sinirleri geren acı hatırlaların konu edinmiş olduğu kimseyin dikkatinden kaçmıyor, fakat tiyatronun amacı bir tarih araştırması yapmak değil. Piyeste karakterler bir yandan kendi travmaları ile yüzleşmeye çalışırlarken, diğer karakterlerin travmalarıyla karşılaşıklarında içlerinde artan korku, şüphe ve *yürekler acısı* duruma şahit oluyoruz.

İsrail'in bölgelerdeki ülkeler ile mevcut politik ihtilaflarının böyle bir oyunla istismar edilebileceği endişesi halen yaygın, nitekim bu oyun henüz İsrail'de sahneye konulamamış, bölgelerde bazı Yahudi kuruluşlar oyun DC Jewish Community Center'da (DCJCC) sahnelenirse, desteklerini kesecikleri

tehdidine bulundular. Sonunda DCJCC piyesi sadece birkaç hafta dekorsuz sahnelemeyi başardı ve gördükleri büyük ilgiyle birkaç hafta kapalı gişe oynadıktan sonra, aynı sanatçılar şimdi aynı piyesi şehrin bir başka tiyatrosunda sahnelemek için angajmana girmiş bulunuyorlar. İsrail'e döndüklerinde Tel-Aviv Cameri Tiyatrosu ile piyesin ful prodüksiyona geçmesi bekleniyor.

Konu bana bugünlerde Amerika'da çok konuşulan internetin Heartbleed (*Yürek acısı*) problemini hatırlattı. Problem internet iletişimlerinde güvenliği sağlamak için kullanılan sistemlerin birinde (Open SSL - Secure Socket Layer) evvelden ön görülememiş ufak bir açıktan (böcek) kaynaklanıyor.

İtiraf oyunu ile problem şöyle izah edilebilir. Aralarında kurdukları güvenlik protokolüne dayanarak bir bilgisayar (A) diğer bilgisayarla (B) iyi niyetle temas kurduğunda:

A- Merhaba, orada mısın? Parola "acil_susam" 10 hane

B- Tamam. Parola "acil_susam"

Fakat niyet bozuksa:

A – Merhaba, orada misin? Parola “acil_susam” 800 hane

B- Tamam. Parola “acil_susam%^anne-soyadı=Smith^^banka-hesap-no.:345679889719793()=(/&%mahkeme-kar/&+resim)(/&&%sec_password:532-888*666.....nakba....holokost.....tapu97r07r09r7tescil(numar a()=).....

Yani her nedense OpenSSL denilen güvenlik sisteminde (B) cevap verirken parolanın kaç haneli olduğunu kontrol etmeden cevap veriyor ve o anda hafızasında her ne kalmışsa boşaltabiliyor. Yani durumun güvenlik sınırları çerçevesinde bir bilgi değişim tokusu olmaktan çok hırsızlığa dönüşme potansiyeli büyük.

Problem ortaya çıkmışken şimdi uzmanların haneleri her iki tarafta doğru sayıp kontrol edecek tedbirleri alıp uygulamaya geçirmeleri pek o kadar zor değil. Fakat sisteme güven sarsılmışken, kim bilir başka hangi problemler gizli diye endişeler azalmıyor, hem bu açığın bilimum kötü niyetliler tarafından hali hazırda istismar edilmiş olma

ihtimali mevcut. Yani ortaya çıkarılmış bir yazılım hatasını düzeltmekle iş bitmiyor, açmış olabileceği tüm kötü niyetli yararlanabilirlik fırsatlarının gözden geçirilip yeni tedbirler alınması gerekiyor.

Hayatta olduğu gibi, internette de mutlak bir güvenlik sağlanabileceğine inanan pek yok, hatta banka hesapları gibi sıkı güvenlik gerektiren işlerini internette yapmaktan sakınanlar çok.

İnsanlar arası ilişkilerde de durum pek farklı değil, güvenmek istiyoruz ama kanıtlayabilme ihtiyacımız var, şüphelerden arınabilmek için dürüstçe yüzleşebilmek lazım.

Metince

METİN DELEVİ / İstanbul

Alliance Israelite Universelle (1.Bölüm)

29 Mart 2011 tarihinde, İzmir’de Alliance ile ilgili bir konferans verdim. Aradan 3 yıl geçmesine rağmen, İzmirli dostlarından konu hakkında sorular almaya devam ettim. Bundan cesaret alarak konuşma metnini tekrar bu platform üzerinde paylaşmak istedim. Metin uzunluğu nedeniyle iki kısma bölmek durumunda kaldım.

Alliance Israelite Universelle nedir? Konuşmama bununla başlayacağım.

150 yıldır faaliyet gösteren bu kurum günümüzde geniş toplum tarafından pek fazla tanınmıyor. 1860 yılında Adolphe Cremieux liderliğinde aydın ve idealist Yahudi gençlerin teşvikiyle kurulan bu öğretim kurumunun amacı Doğu'da yaşayan, öncelikle Yahudileri daha sonraları Yahudi olmayanları aydınlatma dönemini geçmiş Batı'nın çağdaş yaştısı ile tanıştırmaktı.

Bu amaç için öğretime yoğunlaşma tercih edilmişti. Cömert bağışlar sayesinde de geniş bir eğitim ağı gerçekleştirildi. Fas'tan Irak'a, Osmanlı Topraklarından Mısır'a Alliance merkezleri ve okulları kuruldu. Bu sayede binlerce kız ve erkek çocuk Fransızca tedrisatlı modern bir eğitimden faydalandılar.

Öğrenciler ayrıca sosyal yardımlardan, meslek eğitiminden, tıbbi olanaklardan faydalandılar. Ve yine bu sayede çok sayıda insan sosyal ve ekonomik anlamda sınıf atladılar.

Kurumun tarihini 3 dönemde inceleyeceğiz:

1. AIU kuruluş dönemi
2. AIU eğitim ağının genişlemesi
3. Osmanlı Topraklarında ve modern Türkiye'de AIU

Kuruluşunun nedenlerini anlamak için öncelikle 18 yy. sonu-19 yy. ortaları Fransa Yahudi toplumunun sosyal ve toplumsal konumuna bir göz atalım

1784 – Louis XVI Alsace Yahudilerinin seyahatleri esnasında ödedikleri vergiyi kaldırdı.

1787- Louis XVI Fransa Yahudilerinin sosyal ve ekonomik durumlarının düzeltilmesi için çalışma başlattı.

24 Ağustos 1789 – İnsan Hakları Beyannamesi ilanı

28 Ocak 1790 – Fransa'da yaşayan İspanya ve Portekiz Yahudileri ile Avignon Yahudilerine normal vatandaş statüsü tanındı.

27 Eylül 1791- Fransa topraklarında yaşayan tüm Yahudilere özgürlük ve eşit vatandaşlık hakları tanındı.

Şubat 1807 – Napoleon Bonaparte'ın talimatıyla 1800 yıl aradan sonra ilk kez olarak Büyük Yahudi Meclisi – Sanhedrin toplantı.

1808 – Bölgesel dini konularla ilgilenecek Yahudi laik meclisleri kurulmasına izin verildi.

1818 – More Judaico uygulaması dışında Yahudiler eksiksiz tüm vatandaşlık haklarından yararlanmaya başladılar.

1829 – Yahudi din okulları Yeşivaların açılmasına izin verildi.

1831 – Yahudi din adamlarının Hıristiyan din

adamları gibi devletten maaş almalrı kararlaştırıldı. Böylece Katolik-Protestan ve Yahudiler arasında uygulama farkları kalmadı.

Tanınan özgürlükler ve haklar sonrası, Fransa'daki Yahudi toplumu sosyal ve ekonomik açıdan gelişmeye başladı. O döneme kadar kendilerine yasaklanan meslekleri öğrenmeye ve bu mesleklerde çalışmaya başladılar. Endüstri, avukatlık, sanat, tıp ve ticaret gibi dallarda sivrilidiler. Resmi banka açmalarına izin verildi. Politika sahnesine çıktılar. Bu olumlu gelişmeler sonrası ufak yerleşim bölgelerinden büyük kentlere Yahudi göçü başladı. Büyük kentlerde Yahudi yoğunluğu arttı. Yahudi toplumunun genel refah seviyesi ve sosyal seviyeleri arttıkça eğitim ve kültüre talep arttı.

1840'lara gelindiğinde Fransız Yahudi toplumu Rothschild gibi bankacılar, Cremieux gibi politikacı ve hukukçular, Rachel Offenbach gibi sanatçılar çıkarttı.

Kendine özgü bir Yahudi dayanışma duygusu da Yahudi özgürlüşme çağına damgasını vurdu.

Fransız Yahudileri için Fransa dışındaki daha az gelişmiş, daha zor durumda olan dindarlarıyla ilgilenme dönemi başlayacaktı.

İlk temasları 1830'da işgal sonrası Cezayir'de yaşayan Yahudilerle oldu. Özellikle Adolphe Cremieux liderliğinde bir grup bu toplumla ilgilenmeye başladı.

İKİ ÖNEMLİ OLAY

1840 yılında Şam büyük bir antisemitik olayla çalkalanıyordu. Katolik Papaz Thomas ve hizmetkârı Ali en son Yahudi mahallesinde görüldükten sonra ortadan kaybolmuşlardı. Yahudilerin bu iki kişiyi öldürüp kanlarını hamursuz yapımı için kullandıkları söylentisi kısa sürede tüm Şam'a yayıldı. Birçok Yahudi işyeri talan edildi. Çok sayıda Yahudi sorgulandı, 7 cemaat lideri tutuklandı, öldürülenler ve yaralananlar oldu. 63 Yahudi çocuk rehin alındı. Saldırılar Şam dışına da taşmaya başladı. Söylentilere inanan Bölge Valisi ve Fransa Konsolosu Menton olayları körüklemeye devam ettiler. Olay uluslararası bir boyut kazanmaya başladı. Bu gelişmeler üzerine Adolphe Cremieux

ve Sir Moses Montefiore tutuklu Yahudileri savunmak ve olaylara müdahale etmek için bölgeye gittiler. Mısır'da Mehmet Ali Paşa'yı olayın iftira ve söylenti olduğuna ikna ettiler. Hatta Sir Montefiore Sultan Abdülmecid'i Osmanlı İmparatorluğu'nda kan iftirası suçlamalarının yayılmasının önüne geçmek için bir ferman yayımlamaya ikna etti. Ve sonuçta Ağustos 1840'da tüm Yahudi tutuklu ve rehiner serbest bırakıldı.

Bu arada belirtmek gerekmek ki ünlü Kamondo ailesi Montefiore'nin Sultan Abdülmecid'le görüşmelerinde yardımcı olmuş ve bu olayın akabinde dindarlarının eğitimine katkıda bulunmak üzere İstanbul'da laik ilk Yahudi okulunu açmıştı.

Diğer taraftan Cremieux ve Montefiore Ortadoğu'da yaşayan birçok Yahudi cemaati ile temasla geçmiş, ihtiyaçlarını dinlemiş ve Kahire'de kız ve erkek çocukların ayrı birer okul kurulmasına önyak olmuşlardır. Bunlar Ortadoğu'da batı dillerinin öğretildiği ve batılı bir müfredat programının uygulandığı ilk Yahudi okulları unvanına sahip olmuşlardır. Cremieux ve Montefiore'nin orta ve yakın doğudaki Yahudi

cemaatlerinde uygulamak istedikleri reformlar Fransa Yahudileri ile diğer bölgelerdeki Yahudiler arasındaki ilişkide bir başlangıç olarak görülebilir.

İkinci önemli olay ise İtalya'da ortaya çıkmıştır. Çok küçük yaşta, bir hizmetkâr tarafından gizlice vaftiz edilen Yahudi çocuk Edgar Levi Mortara, 6 yaşına geldiğinde Papa Pie IX'un gizli polisi tarafından kaçırılmış, Vatikan'da papaz olarak yetiştirmiştir, tüm ısrarlara rağmen ailesi ile hiç görüşürülmemiştir. Bu olay hizmetkârin itirafı sonrası ortaya çıkmış ve tüm Yahudi toplumunu ayağa kaldırmıştır. 1858'de ortaya çıkan bu olayda, Cremieux Mortara'yı kurtarmak ve ailesine iade etmek için çok uğraşmış ancak olumlu bir netice alamamıştır.

Artık geleneksel yollarla müdahalede bulunmanın etkili olamayacağı bir daha ispatlanmıştır. Fransa Yahudileri Fransa dışındaki Yahudileri desteklemek ve hatta korumak için başka yöntemler aramak zorundaydı. Cremieux'nün geliştirdiği öneri olan

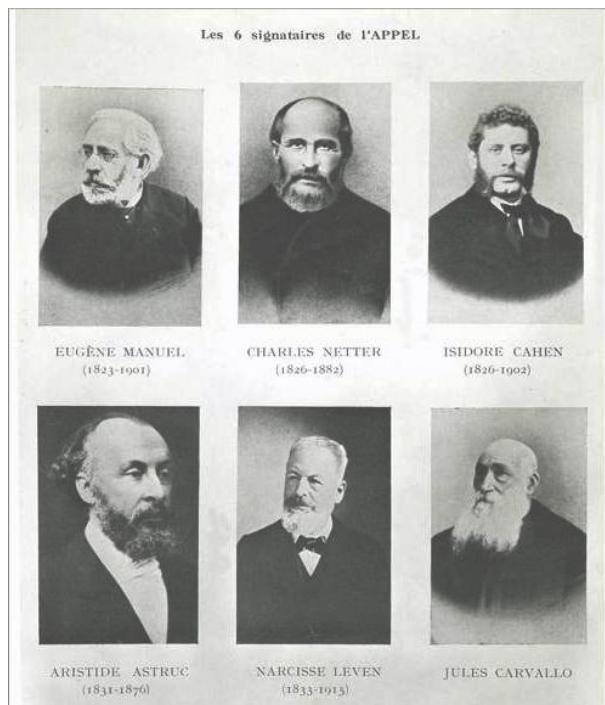
"evrensel bir dayanışma örgütünün" kurulması seçeneği ağırlık kazanmaya başladı. Isidore Cahen "Alliance Israelite Universelle" başlığıyla Archives gazetesinde yayınlanan makalesinde Alliance'in gelecekte yapması gereken çalışma önerilerini ortaya koydu ve yazısının başlığıyla da örgüte isim babalığı yapmış oldu.

17 Mayıs 1860'da 17 genç idealist Yahudi toplandı ve örgütün kuruluş sürecini yönetecek 6 kişilik küçük bir komisyon kuruldu;

Charles Netter
Isidore Cahen
Elie Aristide Astruc

Eugene Manuel
Narcisse Leven
Jules Carvallo

Hepsi de genç, hepsi varlıklı, hepsi aydın ve idealist 6 genç...

Bu listede çok önemli bir isim görülmemektedir: Adolphe Cremieux.

Alliance'in fikir babası, lokomotifi, Şam, Mortara olaylarına ilk müdahale eden, Cezayir Yahudilerinin savunuculuğunu üstlenen, Fransa'da

her türlü Yahudi davalarına müdahale olarak katılan Cremieux eşinin ve çocukların aniden Hristiyanlığa geçmesi nedeniyle tüm Yahudi kuruluşlarından uzak kalmak zorunda kalmıştı.

Ancak yoğun ısrarlar sonucu 1863’de Alliance’ın Başkanlığına getirilmiş ve ömrünün sonuna kadar bu görevde kalmıştı.

Temmuz 1860 da 6 kurucu üye doğudan batıya tüm Yahudi âlemine İngilizce, Almanca, Fransızca, İtalyanca, Arapça ve İbranice olmak üzere bir manifesto gönderdiler. Yahudi âleminin en ücra köselerine dek ulaştırılan bu manifesto, Yahudilerin özgürlüğünü yolundaki çabayı gösteriyor, bir saldırıyla yüz yüze gelindiğinde savunmaya geçirmesini ve Yahudi sıfatına atfedilen tüm olumsuzluklardan kurtulmak için tüm gücün tek bir noktada yoğunlaştırılması gerektiğini vurguluyordu. Dünyada bir tek Yahudilerin kendilerini savunacak veya sığınabilecekleri bir devleti yoktu. Alliance bu boşluğu doldurmaya soyunuyordu.

Bu manifestoda 3 önemli noktaya vurgu yapılmıştı:

1. Dayanışma
2. Özgürleşme
3. Yenileşme, modernleşme

Çağrıya tüm Avrupa ülkelerinden olumlu yanıtlar alındı. Yıllık 6 frank ödeyen herkes örgüté üye olabiliyordu. 1861’de 850 olan üye sayısı 1865’de 3900, 1870’de 13370, 1885’de 30.000’in üstüne çıktı. 1880’e gelindiğinde merkeze bağlı 349 yerel komite oluşmuştu. Başlangıcında Fransız ağırlıklı olan bu kuruluşun 1885’de Fransız üye sayısı %40 in altına düştü.

Avrupa dışındaki Yahudilerin “modernleştirilmesi” sorunu Alliance’ın kuruluşundan hemen sonra gündeme geldi. 1862 yapılan genel kurulda 1860 manifestosunda sözü edilen manevi kalkınma ve modernleşmenin ancak eğitim yoluyla sağlanabileceği karara bağlandı.

Bu kararın ilk uygulaması olarak Fransa dışında ilk eğitim merkezi Fas Tetouan’dadır açıldı.

Ancak bu dayanışmanın yalnızca eğitimle sınırlı kalamayacağı kısa sürede ortaya çıktı. Okul açtığı ülkelerde olumsuz sağlık şartlarıyla karşı karşıya

kalan Alliance yalnız eğitim vermenin yeterli olmadığını, yoksulluklara da çare bulunması gerektiğini gördü.

Diger Yahudi kuruluşlarının da maddi manevi desteğini alarak ihtiyaçlı öğrencilere yiyecek giyecek dağıtımını örgütledi, temel sağlık kontrollerini yaptı, sağlık bilgisi konusunda eğitim verdi, salgın hastalıklarla mücadeleye katıldı.

Alliance yetkilileri genel eğitimden dışında öğrencilere bir meslek öğretmeninin de çıkış yolu olabileceğini gördüklerinden okul açılan bölgelerde çeşitli konularda çıraklık eğitimi de verilmeye başlandı. Öğrenciler deneyimli zanaatkârlar yanına yerleştiriliyor, gelişimleri hem Alliance eğitimmenleri hem de cemaat kuruluşları tarafından denetleniyordu.

Diger el atılan bir konu da okulların açıldığı bölgelerdeki kadınların durumu. Yerel halk gibi Yahudi kadınları da toplumda çok önemsenmiyor, eğitimleri sağlanmıyor evlerinde erken bir yaşta evlenmeyi bekliyorlardı. Dönemin eğitim öncüsü olan Alliance genç kızların kaderini değiştirmek için yine eğitimden yararlandı.

1900’lü yıllara gelindiğinde Alliance’da ait 183 eğitim kurumunun 83’ü kızlara tahsis edilmişti. Bu okullar onlara hem klasik hem de mesleki eğitim sağlıyordu. Dikiş, nakış, ev yönetimi ve hatta ziraat gibi konularda eğitim sağlandı. Bu temel eğitimler sayesinde çok genç yaşta yaptırılan evliliklerin engellenmesi, çok eşliliğin kaldırılması gibi çok önemli sosyal değişimlere onayak olundu. Belli bir dönemden sonra Alliance, okullarda başarılı olan genç kızları ek bir eğitimden geçirerek öğretmen olmalarını sağladı. Kuzey Afrika ve Ortadoğu’da ilk önce Yahudi toplumunda daha sonra da yerel toplumlarda kadının özgürlüğü yolunda ilk adımlar atıldı.

Tetouan’da ilk Alliance okulunun 1862 yılında açılmasından 5 yıl sonra 1867’de Alliance kendi öğretmenlerini yetiştirmeye karar verdi. Başlangıçta Alliance öğretmenlerini genelde Alsace kökenli, Paris Yahudi okulu veya Yahudi din okulu mezunlarından seçiyordu. Ancak eğitim seviyesi ve yöntemleri sorunları yaşanmaya başlanınca bünye içinde eğitim ekipleri kurulması kararlaştırıldı. Bu amaçla 1867’de Ecole Normale Israelite Orientale ENIO kuruldu. Dört yıllık bir eğitim programından sonra her yıl ortalama 20 öğretmen mezun ederek

gerekli bölgelere gönderilmeye başlandı. Bu adaylar öğretmen olabilmek için hem klasik tıdrisat hem de Yahudi eğitimini kapsayan bir programı tamamlıyorlardı. Ders programı, Fransızca, matematik, tarih, coğrafya'nın yanı sıra Alliance okullarında öğretilmesi gereken, İbranice, Türkçe, Arapça, Ladino gibi dilleri de kapsıyordu. Kısa sürede bir döngü oluştu. Bu öğretmenler Doğu ülkelerinde çocukları eğitiyor, başarılı ve istekli mezunlar, ENIO'da eğitim görüyor, mezun olunca da değişik ülkelerde öğretmenlik yapmaya gidiyorlardı.

Eldeki belgelere göre Alliance öğretmen kadrosunun büyük bölümü Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Yahudilerden oluşmaktadır. Erkek öğretmenlerin %34.8'i bayan öğretmenlerin %48'i topraklarından çıkmıştır.

Tüm masrafları Alliance tarafından karşılanan bu öğretmen adayı öğrencilerden tek beklenen belirli bölgelere öğretmen olarak gitmeleriydi.

1896 ve 1903 yıllarında Alliance merkezi tarafından yayınlanan iki genelge kurumun eğitim politikasını kesin şekilde net bir şekilde ortaya koymaktadır. 1862 de Tetouan'da açılan ilk eğitim yuvasından

sonra 1885 yılına dek üç kıtada, Avrupa, Asya ve Afrika'da onlarca okul açıldı, I. Dünya savaşına dek 183 sayısına ulaşındı.

Gördüğümüz bu haritada bir tek Cezayir'in özel durumu bulunmakta. 1870 yılından beri, Cremieux genelgesi olarak bilinen karardan sonra Fransız uyruğuna geçmiş Cezayir Yahudilerinin devlet okullarında okumaya hakları vardı. Bu yüzden Alliance burada yalnızca dini eğitim ve meslek eğitimi veren okullar açtı.

Şimdi bazı ülkelerde Alliance sürecine bakabiliriz.

İz Düşümü

LINA FİLİBA / İstanbul

“Twitter’cı”laştıramadıklarımızdan misiniz?

2006 Mart ayında bir gün, New York University lisans öğrencisi Jack Dorsey ve arkadaşları oturup ellerine kağıt kalem alıp internet ortamında bir gruba SMS yollamak mümkün olabilir mi diye hayal kurmaya ve notlar almaya başladılar. Telefonlarından yollandıkları SMS mesajları ile çevrelerindeki kişilerle her daim iletişimde olan gençlere artık telefon hatları yetmemeye başlamıştı besbelli.

Jack ve arkadaşları yeni bir iletişim yöntemi oluşturmaya çalışırken, kuracıkları sosyal ağ yapısı içinde amaçlarına uygun 140 karakterlik mini mesajlar yollayabilecekleri, hafif, oradan buradan bahsedip şuna buna laf yetiştirebilecekleri bir ortam oluşturduklarını düşünmektedirler.

2006 Temmuzunda kuruluşundaki adı TWTTR olan bugünün bazı mercileri ile bazı otoriter

yönetimler açısından “kötü şöhretli” TWITTER olmuş oldu. Kurucuların adını kuş civiltilerinden aldıkları bu yeni oyuncakları, kullanıcılarının aynı kuşlar gibi “kısa öünsüz bilgi patlamaları” sayılan mesajcıklar yazıp herkesin okuyabileceği sanal arenaya atmasını sağlıyordu. Dorsey ve arkadaşlarının prensipleri, yazılan tüm mesajcıkların herkes tarafından okunabilir olmasıydı.

Twitter o dönemde kurucuları tarafından bile çok ciddiye alınmıyordu. Kullanıcıların bu aplikasyonu o anda ne yaptıkları hakkında paylaşımında bulunmak ve sosyal paylaşım için değerlendireceklerini düşünmekteydi. Twitter diğer sosyal medya aplikasyonlarından hiç birine benzemiyordu ve kurucularının da ilk zamanlarında tam olarak ne olduğunu keşfedemedikleri tamamen yeni bir model iletişim aracı ortaya çıkmıştı.

Twitter kısa bir sürede yaratıcılarını şaşırttı. Aplikasyonlarının son hızla bir bilgi ağı haline gelmeye başladığını gördüler. 2007 yılında günde ortalama 20.000 tweet atılmakta iken bir teknoloji fuarına katılıp Twitter programının tanıtımını

yapmaya karar verdiler. Konferans sırasında plazma ekranlara sunum ile ilgili Twitter mesajları yansittılar ve konferans katılımcılarının bir anda eyleme geçmeleri ve cep telefonlarına sarılıp gördüklerini hemen “tweet etmeleri” ile bir anda günde 60.000 tweet seviyesine çıktılar. Amerikan basını ve Newsweek Dergisi bu konferans sayesinde Twitter fenomenini keşfetmişti.

Dergideki yazıyı dikkatle okuduğumu çok iyi hatırlıyorum. O dönemde sıkı bir Facebook kullanıcısı olarak üniversiteli gençlerin oyun alanı olan Facebook'u “kirletmeye başlayan” yetişkinlerden bıriydim. Sosyal medya bana çok hitap ediyormasına rağmen Twitter, mavi kuşlu logosu ile bana çok “tüy sıklet” bir oyuncak gibi gelmişti. Hollywood aktörlerinin kahvaltılarında ne yediklerini yazdıkları, aralarındaki dedikodu ve çekişmeleri ve her çeşit “sabun köpüğü” mesajlardan bana ne deyip Twitter'dan uzak durmuştum. Ama sadece iki sene dayanabildim.

Bu süre içinde Twitter tüm dünya ülkeleri üzerinde yaygınlaşmış ve kabuk değiştirmiştir.

Bugün ise internet ortamında en çok ziyaret edilen ilk 10 programdan biri. 2012 yılında 500 milyon

kayıtlı üyesi günde 340 milyon tweet atmaktaydı. Artık “internetin SMS”i olarak kendini ispat etmişti. Eylül 2013'te ise Twitter kullanıcıları sayısının 1 milyar olduğu yayındı.

Çok güncel bir analiz olmasa da, Amerikan toplumunun “tweet”leri incelediğinde;

- %40 Anlamsız gevezelik
- %38 konuşma, sohbet
- %9 Paylaşmaya değer bilgi
- %6 Kendi reklamı
- %4 İstenmeyen mesajlar
- %4 Haberler kapsadığı görülmüş.

Günümüzde yapılmış daha geniş kapsamlı ve daha yeni tweet incelemesi bulamadım maalesef. Fakat çok da önemli değil, zaten Twitter'a üye olduğumuzda doğrudan bu kaçındığımız parazitin içine düşmüyoruz.

Çağımız bireysellik çağlığı, yaşamsal veya daha ikincil konularda kararlarımıza bizim için anlamlı olan kişisel tercihlerimizden yana kullanmak istiyoruz. Herkesin yaptığı, okuduğu dinlediği kendisini ilgilendirir. Bizim kendimize ait tercihlerimiz ve

meraklımız var ve onların peşine düşmek istiyoruz. Bireyselligimiz bizi yalnız fertler haline getirmiyor, tam tersine ortak paydalarımız olan, ortak paylaşımımızı birlikte yaşamak istediğimiz dostlar ile birlikte küçük topluluklar oluşturabiliyoruz.

Bu toplulukları Twitter ortamında da oluşturuyor ve sadece ilgilendiğimiz kişi ve konuları “takip ederek” ilgilendiğimiz ne olursa olsun gelişmelerden, haberlerden, esprilerden, olaylardan anında haberdar olabiliyoruz. Gabriel Garcia Marquez'i kaybettigimi sıcakı sıcakına, onu okumayı seven ve yazılarında kendisine atıfta bulunan düşünür ve yazar bir arkadaşım öğrendim. Kuru kuru bir haber olarak değil, yüreğimi farklı bir şekilde etkileyen bir kayıp olarak yaşadım o anı.

Twitter ortamında takip ettiklerimizle birlikte kendi dünyamızı kurduk ve kendimizi bir monoblok zihinsel sanal gettoya kapatmaksızın, aksine dünyamızı zenginleştirmeyi, renklendirmeyi ve değişime ayak uydurmayı hedefliyoruz.

Bazı çalkantılı dönemlerde, uluslararası etkinlikler olduğunda veya medya ortamlarının pek de serbest

olmadığının bilindiği toplumlarda, Twitter kurulduğunda öngörülmüş olan fonksiyonlarının çok ötesinde bir rolü üstlenebiliyor.

FIFA Dünya Kupası sırasında, Londra Olimpiyatları öncesinde ve benzer dönemlerde Twitter kullanım hacmi zirveyi zorluyor. Michael Jackson 25 Haziran 2009'da öldüğünde sanatçının adını kendi statülerinde anan hayranlarının ortalama saatte 100.000 tweet atmaları sonucunda Twitter sunucuları çöktü. Keza bu yılın Oscar Ödüllerinin dağıtıldığı 2 Mart gecesi sunucu Ellen de Generes'in aktör ve aktrislerle birlikte çektiği selfie fotoğrafı çok kısa sürede milyonlarca kez “retweet” edilerek paylaşılmış ve Twitter sisteminin 20 dakika kadar çökmesine sebep olmuştu.

Vermiş olduğum bu örnekler dışında yaşamış olduğumuz Gezi Parkı döneminde Türkiye'de Twitter kullanım trafigi zirve yapmış ve haberleşme amaçlı mesajların ağırlıklı olduğu bu dönemde #direngezi gibi “trending topics” denilen popüler konular oluşturularak başına # (hashtag) simbolü yerleştirilmiş başlıklar滤releme ile süzüp doğrudan, sıcakı sıcakına gelişmelerin takibi mümkün olmuştu.

O günlerde sadece penguensever basınımımızı takip edenler ile ayrıca özellikle Twitter gibi sosyal medyayı da takip edenler arasında ciddi bir farkındalık uçuşumu olduğunuITU'yu oluşturduğunu gözlemleyebiliyoruz. "Penguenseverlerin" göremediklerini "twitterseverler" paylaşıyor böylelikle Gezi dönemi gelişmeleri resminin yapbozundaki eksik bilgilerimizi tamamlamaya, mümkün olduğunda sağlıklı görmeye çalışıyoruz. Toplumsal dinamiklerin hareketlendiği dönemler Twitter mesajları içinde yerleştirilmiş "#" ile başlayan bu konu başlıklarını süzüldüğünde milyonları anlık olarak haberdar etmek mümkün. Mısır, Tahrir Meydanı olayları sırasında bu sebeple Twitter'ı uzun bir süre kapatmıştır.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi fertlerin haberleşme hakkına da değinir. Yerli ve yabancı tüm basın organları artık düzenli ve sistemli olarak doğru güvenilir güncel gelişmeleri Twitter'da yayınıyorlar. Sosyal medya ortamında tüm bilgi kaynakları ise doğal olarak aynı derecede güvenilir veya tarafsız değil. Seçmesi, filtrelemesi bizden.

Bugün Türkiye'de 15 yaş üstü 4,5 milyon Twitter kullanıcısı var. Yaş grubu göz önüne alındığında

toplumumuzun %20'si "Twitter'ci". Japonya başta olmak Hollanda, Brezilya gibi ülkelerde toplumun büyük yüzdesi bu fenomenle yaşıyor. Global kullanıcı sayıları bazında yaklaşırıksak, dünyadaki tüm Twitter kullanıcılarının %77'si ABD dışı ülkelerden. Amerika'da 52,7 milyon, Çinde ise 35,5 milyon Twitter kullanıcı var.

Olası tahminlerinizin aksine Twitter her yaş grubunda kullanılıyor, oranlamak gerekirse;

%10'u 2-17 yaşlarında
%47'si 18 - 34 yaş diliminde
%32'si 35 - 54 yaş diliminde
%11'i 55+ yaşlarında. (ABD için geçerlidir)

Kullananların yaş grafiğine bakıp benden geçti diye düşündüğünüzü duyar gibiyim. Sakın bu yanlışlığa düşmeyin.

Bradford, İngiltere'de 104 yaşında iken yaşamını kaybetmiş olan Ivy Bean - kadın olduğuna dikkatinizi çekiyor - Twitter'in en "yaşını almış" kullanıcısı idi. Son derece aktif bir sosyal medya kullanıcısı olan Ivy, döneminin başbakanı Gordon Brown ve eşi Sarah'ı 10 Downing Sokağındaki

rezidanslarında ziyaret etmişti. Ivy yaşamına veda ettiğinde 4962 Facebook arkadaşı ve 56,000 den fazla Twitter takipçisine sahipti.

Twitter'a mesafeli yaklaşanlarımız olabileceğini düşünerek, bu fenomenin aslında tahmin edebileceğimizden çok daha yaygın alanlarda faydalı bir iletişim aracı olarak kullanıldığını sizlerle paylaşmak isterim. Eğitimde, acil durumlarda, halkla ilişkilerde, uzay misyonları haberleşmelerinde, iş ortamında, tabii ki habercilikte, robot biliminde, sanat spor ve pek çok farklı alanda değerlendirilmekte.

Otoriter mercilerin bu fenomeni gemleyememekten dolayı pek hazırladıkları Twitter, ekonomik olarak da bir başarı hikayesi. Yılda ortalama %36 büyümeye hızı olan Twitter'ın sadece 2000 çalışmasını var. Gelirinin %87'si reklamlardan. Geçtiğimiz aylarda yapılan bir Wall Street analizinde şirketin borsa değerine göre, her Twitter kullanıcısının değeri 118\$. Twitter'da stajyerlerin aylık kazancı ise 6791\$.

Bu kadar reklamını yaptım, size her açıdan anlattım, hisselerim olduğunu sanmayın sakın.

Günümüzün bilgiye erişim serbestliğine büyük katkıda bulunduğu için takdir ettiğim ve faydalandığım bu fenomenden uzak durmaya devam etmemi seçebilirsiniz, size karışamam. Diğer taraftan gençlerimizin profesyonel yaşamlarını sürdürmeyi seçikleri bir ortam olarak onları maddi ve manevi nasıl tatmin eden bir ortam olabildiğini de az önce paylaştığım istatistikler ortaya çıkartmaktadır.

Devletler de bu fenomen karşısında çok farklı yöntemlerle cevap vermekte, örneğin; 2008 tarihli bir Amerikan ordusu istihbarat raporuna göre Twitter potansiyel terörist aracı idi. Aynı yılın Aralık ayında İsrail Dışişleri Bakanlığı yetkilisi David Saranga ise Gazze'deki operasyon ile ilgili yaptıkları uluslararası basın toplantısında bir hükümet adına dünyada ilk kez Twitter üzerinden soruları kabul etmiş ve yanıtlaşmışlardır.

İyi mi kötü mü, karar sizindir sevgili dostlarım.

Yaşam

TUFAN ERBARİSTIRAN / İzmir

Raşel Meseri'den Yeni Çocuk Kitabı

Raşel Meseri, sinema ve tiyatro yazarlığının yanı sıra çocuklar için yazdığı kitaplarla da ilgi görüyor. Kendisiyle DIYALoG okurları için kapsamlı bir söyleşi yaptık. Keyifle okuyacağınızı inanıyoruz.

Sayın Raşel Meseri, DIYALoG okurları için kendinizi tanıtır mısınız?

Bu sorudan hep çok korkmuşumdur. Kendimi kısaca ve formel tanıtmayı hiç başaramam. Sorularınıza verdiğiم cevaplardan çıksa portrem ortaya, daha keyifli olur diye düşünüyorum. Ne dersiniz?

Tamam, anlaştık. Çocukluğunuzun Karataş semtinde geçtiğinizinizi söylediniz. Bize o günleri anlatır mısınız?

Çocukluk yıllarının fotoğrafları veya filmlerine, çoğunlukla neyi gösterdiğinde ziyade hatırlattığı duygularla bakılır. Örneğin, "bu elbisemin alınması için bütün bir gün ağlamıştım" veya "bu elbisemden nefret ederdim, annem de gezmeye

gideceğimizde ille de bunu giy diye tuttururdu" gibi. Elbiseden çok elbisenin uyandırmış olduğu duyguları hatırlarız. Onun için çocukluğunun Karataş ve Asansör semtlerini anımsadığında veya kalan görsel belgelere baktığında tam olarak böyle hissedermim. Ama daha real konuşmam gerekirse keyifli bir deniz kentinin bütün olanaklarına sahipti bir zamanların İzmir'i. Yüzeceğimiz bir denizimiz vardı. O aynı zamanda bizim oyun arkadaşımızdı. Baharın gelmesiyle birlikte hazır neşir ilişkimiz başlardı. Eğlenirdik. Çok gülderik. Büyüklерimizle denize daha çabuk girmek ve daha geç çıkmak için kavga ederdik. Bitmez tükenmez pazarlıklar yapıldı. Açık hava sinemaları geceye ulaşmak için heyecanlandıran nedenlerden biriydi. Hem gündüzü hem de geceyi severdik. Kısacası çok güzel bir kentte ve şanslı bir çocukluk yaşadık. Güzel bir kent bir insanın hayatı sağlıklı bir başlangıç yapmasını sağlar. Çocukluğu mutlu geçen insanın hayatı çok daha güçlü olduğunu düşünürüm.

"İzmir" sözcüğü size ilk neyi anımsatıyor?

Belki deniz? Bilmem. Artık İzmir bana tek bir şeyi anımsatmıyor galiba. Kişi tipki kendi büyümesi ve değişmesi gibi doğup büyüdüğü kentin de sürekli değiştğini, dönüştüğünü izliyor ve deneyimliyor.

Eğer kentin değişim/dönüşümü belleksiz gerçekleşiyorsa, kişinin şehriyle kurduğu ilişkide bir ayrışma, belki de yabancılama başlıyor. İzmir sanırım bende böyle bir yabancılama yarattı. Şimdiki İzmir, çocukluğumu bir "Raşel harikalar diyarında" atmosferinde yaşadığım şehir değil. Çarpık mimarisiyle, eski belleği ve kültürel birikimi yok eden hoyrat değişimiyle ve hatta denizi bile bize çok gören, onunla ilişkimize sınır çeken atmosferiyle çocukluğumuzun kenti olmaktan çoktan çıktı. Onun için İzmir bende şizofrenik bir algı yaratıyor. Bir yandan çok seviyorum, bir yandan da onu beğenmiyorum. Sanki böyle olması kendi suçumuş gibi kızıyorum, saçma değil mi?

Sayın R. Meseri, bugüne kadar çeşitli belgeseller ve kısa filmler yaptınız. İzmir'i görsel açıdan bize nasıl tanımlarsınız?

Izmir'in sadece güzelliklerine odaklanan bir görsel temsil onu turizm amaçlı belediye tanıtım filmlerine indirger bence. Oysa ki, aslında her şehir için geçerli olduğu gibi, İzmir'in de hem güzel hem cirkin, eski ile yeniyi, zengin ile yoksulu bir arada barındıran çok katmanlı bir görüntüsü var. Belgesel yaparken bu katmanlılığı ortaya çıkarmak ve bunu da özellikle deneyimler, hisler ve kişisel tarihler üzerinden yapmak gerektiğini düşünüyorum.

Sizin kitap çalışmalarınız da var. Yazinsal ve görsellik yan yana gidiyor anlaşılır. Bu iki kavramın yaşam ve insan üzerine etkileri nelerdir?

Bazı soruların cevabını bilemez insan sanki. Bu alanlar ilgimi çekmeseysi ne olurdu veya başka alanlar içinde kendimi var etseydim algım nasıl olurdu? Gerçekten hiçbir bilim yok. Fakat şunu söyleyebilirim ki, bir yere baktığında 'burayı çekmeye kalkışsam nasıl çekerdim? İşık, renk, kompozisyon nasıl olmalıydı?' diye düşünürken veya bir deneyimin ilk akla geldiği gibi tanımlanması dışında nasıl anlatılabileceğine kafa yorarken bulurum kendimi sıklıkla.

Sözünü ettiniz bu "bağlantıyı" özellikle çocuk kitaplarınızda nasıl kullanıyorsunuz?

Kitaplar söz konusu olduğunda, sanıyorum ki yazı ile görselin bağlantısı metni biraz da sinema filmi gibi kurgulayabilmekten geçiyor, mesela anlatılan bölümün içine eş zamanlı başka bir konu katılabiliyor. Bir an içinde yaşanan o kadar sonsuz olay var ki, yaşanmaka olanı yaşayan kahramanların okuyucuya bunu hatırlatmasını istiyorum. Bu durum yazarı, yazdığı kahramanları ve onları okuyan okuyucuya o an tek bir noktada buluşturuyor. O an herkes birbirine kenetleniyor.

İzleyiciyi sizin kurduğunuz mekana davet etme şansı tanıyor. Bu davet kurulan dilin akında yarattığı görsel imgeler ne kadar kuvvetliyse o kadar çekici hale geliyor. Bunu başırbilmek öyküye ekstra bir zenginlik sağlıyor. Bunu yapabilmeyi seviyorum.

Kendinizi bir dakikalık kısa bir filmle tanıtmaya kalksaydınız, nasıl bir şey ortaya çıkardı?

Düşünmesi keyifli bir soru, ama bir dakika içinde kurulabilecek bütün anlatılar eksik kalmaya mahkûm sanki. İnsan aslında kaleidoskop gibi, çevirdikçe başka bir görüntü ile karşılaşırız. Bir dakikada kadrajı kaç kere çevirebilirsiniz ki?

Sayın R. Meseri, İsrail'de de sanatsal çalışmalarınız var mı?

Sadece "Adı Kaldi Elimizde: Kortejolar" belgeselinin çekimlerinin bir kısmını İsrail'de yaptım, daha doğrusu yapmak zorunda kaldım. Çünkü aile evi /kortejo'larda çocukluğunu veya ömrünün bir kısmını geçirmiş kişileri İzmir'de bulamadık. Orada ciddi bir hafiyelik yaptım, aile evinde yaşamış insanları bulmak için. İyi de oldu. Onların aktarmaları olmadan bu belgesel gerçekleşemezdi.

Şimdi geldik son kitabınıza. "Canlı ve İşil'tili Maceralar - Yumurtanın Sirri" adlı kitabınızın önsözünde şunlar yazıyor. "Rasel Meseri, fantastik öykülerin yazıldıkları için var olduğuna değil, var oldukları için yazıldığına inanır ve bunun en iyi kanıtının, çocuk akının ta kendisi olduğunu düşünür." Uzun bir soru oldu ama şunu öğrenmek istiyorum. İnsanın düş gücü çocukluğunda mı başlar? Bu nereye kadar devam eder ve çevresel etkileri ne Çocukluğunuzda böylesine güçlü, renkli, bellekte kalıcı ve etkileyici düşleriniz var mıydı?

Sanychorum vardı, ama hangi çocuğun yoktur ki... Kişi büyüp, toplumun koyduğu sınırlara kapsısını daha çok açılışta yaratıcılıktan uzaklaşıyor galiba. Siz hiç oyun kurmayan, hayali arkadaş edinmeyen, iyi resim yapmayan, utanmadan sıkılmadan dans edip şarkı söylemeyen çocuk gördünüz mü? Veya oyuncaklarını canlı görmeyen, onların konuştuklarını düşünmeyen, onlara isimler takmayan? Susturulup baskılanan bir çocuk değilse şayet mümkün değil bu. Hatta baskıcı ve mutsuzluk yaratan koşullarda bile mümkün değil. Belki de o koşullarda çocuk kaçış sağlamak için hayal dünyasına daha çok bile sığınabilir. Buna da

en iyi örneklerden biri, Vasconcelos'un "Güneş'i Uyandıralım" kitabı. Yani çocuklar mutlaka oyun oynarlar, oyuncaklarıyla daima dünyalar kurarlar, veya dertlerini onlarla paylaşırlar. Belleğimizi geri sarsak bizlerin de aynı yollardan geçtiğimizi anımsarız. Bunun içindir ki her yazar esasen hayatı taklit eder. Eğer yazar çocuk masalları/romanları yazıyorsa yapabileceği en iyi şey çocukların yaratıcı zihinlerini ve oyunlarını anlamak veya onları yeniden kurarak çocukların iletişime geçmeye çalışmaktadır. Çocukluğundan çok uzaklara düşmüş olanın ve zihni uçmaya yatkın olmayanın öykü kurmayı layıyla yapabilmesi zor olur.

Jules Verne'nin kitapları (Denizler Altında Yirmi Bin Fersah-Dünyanın Merkezine Yolculuk-Ay'a Seyahat-Seksen Günde Devr-i Âlem...) halen büyük bir ilgiyle okunmaktadır. Günümüze kadar sanatın gücü, etkisi ve yaratıcılığı bilimin önündeydi. Bugün ise, bilim sanatın önüne geçti denir. Bu bakış açısını nasıl yorumluyorsunuz?

Haklı olabilirsiniz. Teknolojik gelişmeler inanılmaz bir hızla ilerliyor ve yaşantımıza destursuzsa giriyor. Ama sonuçta yaratıcı düşünce her daim var olan dünyadan, görünen gerçekten ve zamanının kendisine degen veya degmeyen yönlerinden feyz

almadı mı? Fantezi veya bilimkurgu bir tür şu anın verileriyle geleceğe projeksyon yapabilme yetisi veya sihirbazlığı değil mi? Hatta bir tür siyaset bilim gibi. Yaşanmakta olan tarihi, kültürel ve sosyal parametrelerle geleceği okuma yöntemi. Belki biraz abartılı bulabilirsiniz söylediğimizi ama açıkçası bir paralellik kuruyorum. "Enerji İmparatorluğu" kitabında, dünyada enerji kaynaklarının azalmasıyla, enerjiyi elinde tutan baskıcı rejimin bütün toplumu domine etmesi ve bunun için insanlara işkence etmesiyle gelişen öykü şu anda yaşadıklarımıza çok mu uzak? Olamaz bir şey mi bu? Hatta şu anda bile olmuyor mu?

Son kitabınızın içeriği yine fantastik bir yapı oluşturuyor. Ancak, arada çocuklara yönelik küçük öğretüler de var. Sözelimi, "tanımadığınız kişilerden herhangi bir şey almayın. s/13" Bu kitabı yazarken beslendiğiniz kaynaklar, sizi yazmaya yönelik "öz" nedir?

Esasen verdığım bu öğüte çok ayılp bayılmıyorum. Çocukları koruma refleksimizle onları özgür ve yaratıcı kılma isteğimiz bir dualizm içerir. Daha da ağır bir ifade kullanacak olursam, kendi deneyimlerimizi onların hayatı deneyimleme serüvenlerinin önüne siper ediyoruz. Ama bazen

yapılacak bir şey yok. Tanımadıkları kişilerden bir şey almanın ille de kötü bir sonuca davetiye çıkarması şart değilken, tatsız ve talihsiz bir olasılığı göze alamayacağımız için onlara bu draje bilgisi baştan vermeyi tercih ediyoruz.

Jung'un ünlü "Arketipleri" geliyor aklına. Büyük usta Jung şunları söylüyor. "Psişik olan her şey önceden biçimlenmiş olduğu için, psike'nin tek tek işlevleri, özellikle de bilinçdışı eğilimlerden kaynaklananlar da önceden biçimlenmiştir. Bunların en önemlisi yaratıcı fantezi'dir. 'İlk imgeler' fantezi ürünlerinde görünür hale gelir ve arketip kavramı özel uygulama alanını burada bulur." Evet, insanın fantezileri ve düş gücü tehlikeli bir çizgi midir? Yani üzerinde doğru yürümezsek, neler olur diyelim?

Jung'un, ortaya attığı arketip kavramından yola çıkarak, dediğiniz gibi kolektif bilinçaltına ve oradan da günümüzde de süre giden miltlere ışık tutmak mümkün. Bu çerçeve içinde benim ilgimi en çok oyun kavramının çektğini söyleyebilirim. Çünkü oyun mitik bir karakter taşır. Çocukları oyun oynarken izlediğimiz zaman ne kadar yaratıcı ve özgün olduklarını, ama bir yandan da ne kadar birbirlerine benzer imgeler, senaryolar

oluşturduklarını görürüz. Belki yazma eylemi de bir çeşit oyun ya da "çocuklaşma" olarak görülebilir, özellikle fantezi türünde. Ama Jung'un arketiplerinin, yaratıcı fantezi veya kişiliğin yapı taşlarının oluşmasında (psiş) bütünüyle açıklayıcı olduğunu düşünmüyorum. Kişilik değişkenlik gösteren, dış ve reel dünyanın insanın üstünde bıraktığı etkilerle şekillenen bir yapıdır. Ayrıca, yaratıcılığın tüm sınır ve şekillerinin önceden verili olduğunu söylemek içinde bulunduğuümüz sosyal bağlamı yeterince göz önünde bulundurmamak anlamına gelebilir. Aslında düş gücü ve yaratıcılığın bu bağlamı değiştiremeye kadir olması onların ne kadar tehlikeli olduğunu da gösteriyor, olumlu anlamda tabii.

Peki, bu konuyu çocuk kitabı yazan bir yazar olarak ne kadar dikkate alıyzsunuz?

Düş gücünü harekete geçirmek en önemli amacım. Umarım ki harekete gecen yaratıcılık kitabın belirlediği sınırların dışına taşıyor, benim ön göremeyeceğim yerlere doğru açılıyordur.

Kitabınızda çocukların merak duygusunu işliyorsunuz. "...bulmaları gereken cevapları araştırmak için önce doğru soruları sormaları gerektiğine karar verdiler. s/62" Çocuktaki o

saf, merak içeren, çevresini tanımaya yönelik duyguyu nasıl işliyorsunuz? Ayrıca, bu kitabınızda bunun çok güzel örnekleri olduğunu söylemeliyim.

Çocukları düşündüğümüzde ilk aklımıza gelen özelliklerinden biri saf meraklıdır. Yetişkinleri hayatlarından bezdirecek veya onları zor duruma sokacak kadar pervasızca soru sorarlar. Bu soruların bir kısmı yetişkinlerin bilirkişiliğine halel getirebilir. Sorunun yanıtını bilmediğinden veya soruyu ayıp veya günah bulma ihtimalinden. Bunun içindir ki bir yandan çocuğun soru sorabiliyor olmasıyla övünür bir yandan da soru sorma yeteneğini denetlemeye ve farkına varmadan ket vurmaya çalışır. Kitaplarda merak duygusunun motive edici ve özgürlüştürici yönünü işlemeye çalışıyorum. Can da İşil da vardıkları noktalara ve çözükleri sorumlara soru sormaktan kaçınmadıkları için ulaşabiliyorlar.

"Sineklerin Tanrısı" adlı romanda issız bir adaya düşen bir grup çocuğun hayatı kalmak için verdikleri amansız mücadele sonunda ne kadar vahşileştiklerini okuruz. Mina Urgan şunları yazıyor: "...altı ile on iki yaş arasında küçük çocuklar, uygar dünyanın baskısından uzaklaşınca, nasıl böylesine vahşileşebilir, kan

dökecek kadar acımasız olabilir diye düşünen birçok kişi, küçüklerde bile bu kadar korkunç bir biçimde belirdiğine göre, Sineklerin Tanrısı'nda kötülüğün insan yaratılışında doğuştan var olduğu görüşünün savunulduğu kanısına varıp dehşete kalmıştır." Kötülük duygusu çocukluktan mı başlıyor, yoksa çevresel etkilerle mi gelişiyor?

Ben bir ilköğrenim okulunun karşısında oturuyorum. Dolayısıyla çocukların kuşbakışı gözleyebilme imkanım oluyor. Çocukların aralarında kavga, oyun ve dayanışma görüyorum. Ama onlara yön veren, onları hayatı hazırlamak görevi ve yetkisi verilmiş insanların, yani öğretmenlerinin, yöneticilerinin davranışlarını da görüyorum. Çocuklar her okula geldiklerinde ve her okuldan ayrıldıklarında bir nevi içtima veriyorlar. Öğretmen ve yöneticiler de böyle olması için elliinden gelen gayreti gösteriyorlar. Bağıriп, çağırıp, fırça çekip çocuklara öfkeyle ayar vermeye çalışıyorlar. Ebeveyn veya öğretmen gibi çocuk üzerinde geniş etkisi olan biri, sadece konumundan dolayı sözlerinin dinlenmesi ve onaylanması gerektiğini düşünüyorsa o çocuğun bireysellliğini sağlıklı bir şekilde tanımlamasını beklemek zor olur. Yani söylemek istediğim şu ki, birey

kışiliğinin yapıtaşlarını çevre ve toplum öğretileri ile oluşturur. Gelecekte nasıl bir birey, nasıl bir kadın veya erkek, nasıl bir arkadaş/dost/sevgili, nasıl bir vatandaş olacağı bilgilerini kendisine çocukluktan itibaren verilen öğretülerden alır. Kısacası çocuk kişilik özelliği olarak iyi veya kötü doğar demek yerine toplumun değerlerinin onu nasıl şekillendirdiğine bakmak daha doğru.

Sayın Raşel Meseri, kitapta yer alan bir ağaç imgesi var. Bu ağaç öykünün sonlarında içindeki çelik yumurtayı dışarı fırlatır. Burada sanki iyilik-kötülük çatışkısı ve kazanan iyilik oluyor izlenimi edindim? Doğru mudur?

Haklısınız, kazanan iyilik oluyor. Hep böyle de olmak zorunda. Öyle değil mi? Yoksa yaşamak için bir gereklilik olmaz. Ağaç, doğayı, doğal olanı ve daha da önemlisi birçok şeyi dönüştürme gücünü simgeliyor.

“Bilirkişi” diye adlandırılan bu ağacın o çelik yumurtayı dışarı fırlatması çok ilgimi çekti. Ağaç iyiliği, yumurta ise Nazilerin insanlığı yok etmek için yaptığı kötülüğü kapsıyor. Sorum söyle: İyilik kavramının içine kötülik kavramı zorla bile olsa yerleştirilemez. Bu temel evrensel çatışkıyı bize biraz anlatır misiniz?

İyilik ve kötülüğün ahlaki bir çatışkı olduğunu kabul etmemeye rağmen bağamlarından kopuk ele alınamayacaklarını düşünüyorum. İyilik veya kötüluğu bir şeyin doğası gereği ortaya çıkan durumlardan ziyade kültürel, sosyal ve siyasal koşulların belirlediği ve aynı zamanda doğurduğu sonuçlar olarak görüyorum.

Bu konuda bir soru daha sormak istiyorum. Nazilerin bu çelik yumurta içinde yapay bir hücreye dünyadaki tüm bilgileri ve ardından tüm kötülikleri yükledikleri yazılıyor. Nihayetinde Nazilerin dünya hâkimiyeti için yapılmış bir gövde göstergesi diyelim. Bu konuyu bir çocuk kitabında işlemek düşüncesi akınıza nereden geldi?

Gazetede okuduğum popüler bir bilim yazısından etkilenmiştim. Invitro hücre oluşturma koşullarından bahsediliyordu. Bu bilimsel konuyu toplumsallaştırmak ve fantastik bir kurgu içinde işlemek ilgimi çekti.

Yumurtanın üzerindeki yazı şöyle: “....Bana ulaşacak olan zihniyet, içinde taşınmalı saf hakkaniyet..... s/87” Sanırım yine adalet, doğruluk, adil olmak, iyi niyet ve dürüstlük üzerine bir yorum diyebilir miyiz buna?

Kesinlikle. Adil olmak çok önemsediğim bir özellik. Vicdanı temiz tutan ve insanı duruşa sürekli ayar çeken bir değer. Çocukların birey olma serüveninde de bir an önce içselleştirilmesi için gayret verilmesi gereken bir değer.

Yazar yazdığı metinlerde bir “dil” yaratarak, konuya, kurguyu bilinçli örtüştürür ve okurla buluşturur. Sizin de böyle temel bir kaygınız olduğunu gözlemliyorum. Yani çocuk okurlarınıza yönelik bir ‘dil’ yaratma kaygısı içinde onlarla iletişime geçmek istiyoruz. Çoğu çocuk yazarın yaptığı gibi salt konuya yetinmiyorsunuz? Doğru mudur?

Ne kadar hoş bir şey söylüyorsunuz. Bunu becerebildiysem gerçekten çok mutlu olurum. Çünkü böyle bir kaygım var tabii ki. Çocukların en az sözcük sayısyla iki kahramana, bir şato ve birkaç şirin hayvana tav olmalarını beklemek bana onlara yönelik bir kandırmaca gibi geliyor. Onların dil dağarcığına yeni deyişler katmadan, akıllarına saplanıp kalacak bir fikir veya bir değer bırakmadan romanı bitirmek bana uygun gelmiyor. Bu, onlar için de benim için de sıkıcı bir şey olurdu.

Kitabın çok rahat okunduğunu, içinde minik öykülerin olduğunu, ilginç karakterlerin yer

aldığını söyleyebilirim. İki çocuğun da duyguları, düşünceleri, merak dürtüleri, aileleriyle olan ilişkileri son derece anlaşılır ve etkileyici olmuş. Ancak, sorum söyle olacak: Sizin kitaplarınızda çocukların hepsi iyi karakterli oluyor. Kötüler ise büyükler... Şöyle mi anlamlıyız. Çocuklar saf, temiz, iyidir. Büyüdüğümüzde çevresel etkiler nedeniyle bu saflıktan uzaklaşıyoruz. Ne dersiniz?

Yorumunuzda çok haklısınız. Yukarıdaki soruların bir kısmında da bunu konuşmuştu. Çocuğun/insanın hatta hayvanın bile kişiliğinin belirgin, tayin edici bir kısmının çevre ve toplum tarafından belirlendiğini düşünüyorum. Ama sizin sorunuzun tümünü kapsamıyor bu söylediğim. Kötü bir çocuk kahraman yine de mümkün. Belki bu öykülere daha heyecanlı bir dinamizm bile kazandırabilir. Üstelik gerçekçi de olabilir. Yeni yazacağım romanlarda bu sorunuzun yankılarını bulacaksınız gibi geliyor.

Kitaplarınızı okuyan çocuklara yönelik zihinsel bir iletiniz oluyor mu? Yani onların bilinçaltılarına bazı göndermeleriniz var mı?

Bilmem, bu tip göndermeler yapıyorumdur büyük bir ihtimalle. Şimdi burada ifşa etmeyeceğim...

Nini'nin (büyükanne) yaptığı yemekler, pişirdiği kurabiye, çörekler üst düzey bir mutfak mönüsünü andırıyor. Hele kabak tatlısı... Sizin anlatımınızda günlük yaşam tüm çıplaklııyla gözler önüne seriliyor. Sanırım iyi bir gözlemcisiniz...

Nini'nin sadece yemek, börek, çörek pişiren bir büyükanne olmadığını söylememiyim. Her ne kadar bu öyküde bazı gizemli yetenekleri ortaya çıktıysa da Canlı'lı ve İşil'tili Maceralar serisine yeni kitaplar eklendikçe, okuyucu, Nini dışında diğer karakterin de yeni gizemleriyle tanışacak. Sorunuza gelince, gözlemci olduğumu ben de kabul ediyorum. Ama bu konuda iyi miyim değil miyim, bunu bilemem.

Kitabın içindeki resimlerin konuya olan bağlantısı ilgimi çekti. Tam anlamıyla bir bütünlük oluşturmuş. Görsellik ve yazınsal metinler uyumlu bir biçimde yan yana geldiğinde ortaya düzeyli bir eser çıkıyor. Kitabı bu açıdan başarılı bulduğumu söylemek isterim...

Cocuk teşekkür ederim. Hilal Üstgül gerçekten çok yetenekli bir çizer. Onunla çalıştığım için kendimi şanslı görüyorum.

Raşel Hanım son sorum şöyle olacak. İleride yazacağınız çocuk kitaplarınızda aynı temayı mı işleyeceksiniz yoksa daha farklı temalar olacak mı?

Canlı'lı ve İşil'tili Maceralar serisinde kahramanlar değişmiyorsa da konular hep değişiyor. Arka planda kendi dünyalarını aşan bir problem hep oluyor. Can ile İşil bu problemi çözerken hem kendileri hem de onları okuyan arkadaşlarını küçük düşyaların dışına davet ediyor. O dünyanın tehlikelerini beraber göğüsliyorlar. Beraber heyecanlanıyor, korkuyorlar. Beraber yeni bilgilere yelken açıyorlar. İçinde yer almıyorlarsa da farklı dünyaların varlıklarından beraber haberدار oluyorlar. Bunun içindir ki her kitap yeni bir maceraya yeni bir dünyaya davet içeriyor.

Sayın Raşel Meseri, DIYALoG adına size çok teşekkür ediyorum.

Bu güzel ve yanıtıkların "terleten" sorular için ben teşekkür ederim.

Not: İzmir Deniz Çocukları (Nihan Şengül Bencoya ile birlikte)
Sadece Adı Kaldı Elimizde: Kortejolar (Nitsa Çukurel ile birlikte)

Yaşam Notları

ŞELA HABİF / İzmir

Sınırsızlığın Sınırı

Sanatın dallarından en çok edebiyatla ilgiliyken son zamanlarda müzik ve resimle de ilişki kurmaya başladım. Bu bağ oluşurken aracı olan sözcükler, notalar, renkler ya da çizgiler gibi gözükmeye de aslında her biri duygulara dokunduğu ölçüde etkili olmayı başarıyor.

Son zamanlarda gezdiğim sergiler resme olan ilgimi arttırdı. Bir tabloya bakınca yanında yatan hikayeyi anlamlandırmaktan keyif almaya başladım. En son gittiğim bir sergide her tabloyu başlığıyla ilişkilendirerek inceledim. Her biri ayrı bir hikaye, ortak olan ise sınırlar... Típki yaşamındaki gibi! Hepimiz hukuki, ahlaki, dinsel, toplumsal kimi zaman fiziksel sınırlarla kuşatılmış durumdayız. Çoğu zaman birilerinin ya da bir şeylerin yörüngeindeyiz sanki... Sınırları zorlamak istesek de oldukça kalın duvarlarla çevrili etrafımız... O duvarları büsbütün yıkamasak da bireysel özgürlüklerimiz, duygular ve düşüncelerimizle onları görünmez kılabiliriz belki... Yeter ki zihnimizde sınırlar olmasın!

GENÇ
GÖRÜŞ

Sınırlar bizi kısıtlıyor, alanımızı daralıyor özgürlüğümüzü alıyor gibi gözüke de bir taraftan yaşamımızı düzenliyor, kolaylaştırıyor ve rahatlatıyor. Sınırların ortadan kalktığı bir dünya nasıl olurdu kim bilir?

Sevgili Deniz Atalay bu konuyu resimlerinde nasıl işlediğini söyle anlatıyor: ‘Sergimdeki resimlerin fonunda yer alan yoğun konturlar, yaşamı kuşatan sınır ve yörüngeleri, konturlar arasındaki renk geçişleri, kontrastlar ve armoni ise yaşanılan çatışmalar arasındaki ahengi betimlemektedir’

Ben resimleri kendimce şöyle yorumladım: Bizleri kısıtlayan inançlar, işe yaramayan öğretmenler ve düşünce şekillerimiz resimdeki konturları oluşturuyor, kendi tutsağlığını yaratıyor adeta... Öte yandan başkalarına çizdiğimiz sınırlar kendi alanımıza sahip çıkararak yaşamımızı rahatlatıyor ve sözü edilen çatışmaların ahengini oluşturuyor. Toplumsal sınırlar içinde kendi sınırsızlığını yaratabilirken, ilişkilerimizdeki sınırsızlığın bir sınırı olmalıdır diye düşünüyorum.

KARINCA TİTO'NUN DANSI

Okuduğumda beni oldukça etkileyen, üzerine yazı yazmaya iten bir evvelki sayıda paylaştığım Tito öyküsü sadece bana ilham kaynağı olmamış meğer! Bestelerini büyük bir hayranlıkla dinlediğim sevgili Adnan Atalay benim yazımı okuduktan sonra

Tito'nun dansını ve ölümünü anlatan bir beste yapmış.

Parçayı dinlerken Tito'nun coşkuyla dans edişi gözümün önüne geliyor sanki... Belki de hikayenin sonunu bilmenin etkisiyle o coşkunun içine gizlenmiş korkuyu da hissediyorum adeta... Ve... beklenen son çarpıcı bir şekilde geliyor. Karıncanın incecik bacaklarını yansitan tiz sesler, sert bir darbe gibi duyulan tek bir bas vuruşunun altında eziliyor...

Ben bu öyküyü Tito'sunu kaybeden adamın gözüyle okudum. Oysaki Adnan Bey'in bestesi bana göz ardi ettiğim bir gerçeği fark ettirdi. Tek taraflı bir değerlendirmeydi benimki. Orda dansı yarılm kalan, yaşamını kaybeden bir karıncanın varlığı söz konusuydu taa ki ezilene kadar...

Ne ilginçtir ki hepimiz aynı şeyi okusak da algıladıklarımız birbirinden farklı, aynı yöne baksak da gördüklerimiz gözlerimizin değil, yüreğimizin, zihnimizin gördükleri aslında... Hiçbirimizin merceğinin diğerinin kitleyle aynı olmaması bizleri eşsiz kılıyor herhalde. Her insan ayrı bir dünya!

Yeni dünyaları keşfettikçe, paylaştıklarımız gerçek zenginliğimiz oluyor bence.

Nazlı Doenyas

İstanbul

Lag Baomer

Pesah ile Şavuot arasındaki 49 günlük “Omer” dönemi, tarihte Yahudi Halkı için çok üzücü olaylara sahne oldu. Bu dönemde Rabi Akiva'nın 24.000 öğrencisini öldüren salgın hastalık, Omer'in 33.günü mucizevi şekilde ortadan kalkınca, bu gün, İyar ayının 18.günü, mutlulukla Lag Ba'Omer (Omer sayımının otuzüçüncü günü) kutlanmaya başlandı.

Bu yıl, Lag Ba'Omer, 18 Mayıs Pazar günü kutlanıyor.

Omer Dönemi Yaşanan Üzücü Olaylar

Pesah ile Şavuot arasındaki 49 günlük Omer döneminde Yahudi Halkı'na derinden zarar veren olayların gerçekleşmesi, bu dönemin dikkat edilmesi gereken günler olduğuna işaret eder.

- Tarihteki en büyük Tora bilginlerinden Rabbi Akiva'nın 12.000 çift (24.000) öğrencisinin,

**BİLİYOR
MUYUZ?**

birbirlerine gereken saygıyı göstermemelerinden dolayı, Tanrı tarafından yollanan bir salgın sonucu hayatlarını kaybetmesi, bu şekilde bugünlere kadar gelebilecek engin bir Tora bilgisinden yoksun kalmamız,

- Romalı'lar ve daha sonra haçlılar Dönemi'nde yapılan Yahudi katliamları,

- İmparator Hadrian zamanında Yahudilerin Romalı'ları topraklarından çıkarmak için askeri liderleri Bar Kohba'nın yönettiği isyanların başarısızlıkla sonuçlanarak binlerce Yahudi'nin hayatını kaybetmesi,

- Bunlar, hep bu dönemde gerçekleşen ve Yahudi tarihini derinden yaralayan üzücü olaylardır. Kabalistler, bu dönemde Yahudiler'in başlarına gelen bütün felaketlerin nedeninin, Pesah'tan çıkış sırasında bütün haşmetiyle varolan Tanrisal Işığın, Pesah'in ikinci gününden itibaren yokolmasına ve buna bağlı olarak karanlığın hüküm sürmesine yorar. Şavuot'a kadar olan 49 içinde kişi, içinde varolan Tanrisal özellikleri günbegün geliştirek, ışığın tekrar gelmesi için çalışır. 49 gece boyunca her gece, tek tek yapılan Omer Sayımı-Sefira

dönemi, karanlık ve negatif enerji içeren günler olduğu için, yeni başlangıçlar, açılışlar yapılmaz. Bugünlerde evlilik olmaz, yeni bir iş kurulmaz, daha dindar olan kesim buna ek olarak saçını kesmeyeip traş olmaz ve müzik dinlemeyip yeni kıyafetler bile giymez. Ancak öğrencileri öldüren salgın hastalığın 33. günde birdenbire durması ile Lag Ba'Omer gününden itibaren yas uygulamaları sona erer.

“Lag Ba’Omer” - “Lag La’Omer”

“Lag”=İbranice'de otuzuç sayıısı ; “Ba’Omer” = Omer sayımı. Lag Ba’Omer= Omer sayımının otuzüncü günü. Araştırmalar, bu iki terimin de doğru olduğunu ve kullanılabileceğini ifade eder. Rabbi Yitzchak Luria ve Sefarad Kabalistleri “Lag Ba’Omer” terimini, Yahudi kanunlarının yazılı olduğu Şulhan Aruh ise, “Lag La’Omer”i kullanır. Her ikisi de geçerlidir, alışlagelmiş geleneklere göre hareket edilmesi esastır.

Lag Ba’Omer’de Yaşanan Mutlu Olaylar

Bu mutlu olaylar ile ilgili bir çok yorum ve inanış vardır. Bunlardan bazıları:

- Rabbi Akiva'nın 12.000 çift (24.000) öğrencisini

vuran salgından dolayı olan ölümler bu günden itibaren kesilmiştir.

- Rabbi Akiva, öğrencilerini aktarmak için beş yeni öğrencinin eğitimine bu gün başlamıştır: Rabbi Meir, Rabbi Yehuda ben Illai, Rabbi Yosi, Rabbi Simon bar Yohai (Raşbi) ve Rabbi Elazar ben Samoah. Bugün bilinen bütün sözlü Tora öğretileri, bu beş öğrenci sayesinde günümüze kadar gelmiştir.

- Rabbi Simon bar Yohai (Raşbi)'nin ölümü LagBa’Omer'de gerçekleştiği için o gün bir kutlama günü sayılır. Bu kadar değerli bir Rabi'nin ölümü, nasıl sevinç kaynağı olabilir? Kabalistlerin yorumuna göre, bir Tsadik-dürüst, erdemli kişi olduğu zaman, ruhu göge yükseldiğinde, gökler onu karşılamaktan o kadar mutlu olur ki, bu mutluluğun insanoğulları tarafından da coşkuyla paylaşılması gereklidir.

- Rabbi Simon bar Yohai'ın, Zohar'ı yazıp gelecek kuşaklara bırakmasından dolayı mutluluk duyulur.

- Rabbi Simon, ölüm gününde kendisi için yas tutulmamasını, mutlu olunmasını vasiyet etmiştir.

- Rabbi Simon'un ölüm gününde göklerden bir ses (Bat Kol); o gün için “yom simhato”-Onun mutlu günü- ifadesini kullanmıştır.

- Raşbi, ölmeden önce öğrencilerine, Tora'nın yorumlarını içeren Zohar'ı aktarmıştı. Bu, başı başına bir mutluluk kaynağıdır. Raşbi, aktarması bitmeden o günün sona ermeyeceğini söylemiş, gerçekten de güneş, Raşbi'nin anlatacakları bitene kadar batmamıştı.

- Lag Ba’Omer’de, Simon bar Yohai’ın, ardından onun öğretülerini tam olarak, harfiyen aktarabilecek oğlunu bırakmasından dolayı duyulan mutluluk yaşanır.

- Yahudiler Mısır'dan çıkip İsrail topraklarına gelene kadar çölde yaşadıkları süre boyunca Tanrı tarafından göklerden gönderilen mucize yiyecek “man”, ilk defa bir Lag Ba’Omer günü yağmaya başlamıştı.

- Simon bar Yohai, Moše Peygamberin ruhunun bir kılçımını, bir parçasını taşıyordu. Tanrı, Moše Peygamber'in İsrail topraklarına girmesine izin vermemiştir. Ama Moše Peygamberin ruhunun bir

parçasına taşıyan Şimon bar Yohai'a, İsrail topraklarında gömülme ayrıcalığı verilmiştir. Bu, mutlu bir olaydır.

Lag Ba'Omer'de Ne Yapılır

1. Mutluluk- Rabbi Akiva'nın öğrencileri arasındaki ölümlerin, bu günde durmasından ve diğer sebeplerden dolayı, Lag Ba'Omer, mutluluğun arttığı bir gündür. Bu gün, bayram günlerinde olduğu gibi Tahanunim (af için yakarış duaları) yapılmaz.

Omer döneminde yasak olan düğün ve benzeri kutlamalar, bu günden itibaren yapılmaya başlanır. Omer döneminde saç ve sakal traşı olmayanlar, 34. günden itibaren traş olmaya başlar.

2. R'Simon bar Yohai'ın mezarı- Her yıl Lag Ba'Omer'de Rabbi Şimon'un İsrail-Meron'daki mezarı binlerce kişi tarafından ziyaret edilir, orada şarkilar söylenilip dansedilir. Diaspora'da ise, "tsadik-dürüst"lerin mezarları ziyaret edilir, tsadaka verilir, bu şekilde Rabbi Şimon'un mutluluğu paylaşıılır.

3. İşil işil bir gün- Lag Ba'Omer gecesi, İsrail'de Meron, Yeruşalayim, Hayfa, Tel Aviv ve diğer şehirlerde, diasporada da bazı şehirlerde dev ateşler yakılır. İsrail içinde ve dışında, sinagoglarda çok sayıda kandil ve ışık yakılır. Dev ateşler, Kabala öğretilerinin gizli ışığını temsil eder, bu ateş, Rabbi Şimon'un bu dünyadan ayrıldığı gün, onun evini saran ateşi temsil eder.

4. Erkek çocukların ilk saç kesimi- Dindar kesimde üç yaşına gelmiş olan ve o güne kadar hiç saçları kesilmemiş olan erkek çocukların ilk saç traşlarını, Lag Ba'Omer'de, bir Rabbi'ye yaptırma geleneği vardır. Saçlar, Hassidik geleneklerine göre, kenarlarda favori bırakarak kesilir.

5. Ok ve Yay- Bazı Hassidik geleneklerine göre, Lag Ba'Omer'de, çocukların açık havada gezilere götürüp sembolik olarak ok ve yay kullanır adeti vardır. Bu da, gökkuşağıını sembolize eder. Gökkuşağı, tufandan sonra, Tanrı'nın bir daha bütün varlıklarını bir tufan tarafından yok etmeyeceğine dair, Nuh Peygamber ile yapmış olduğu anlaşmayı simgeler. Bu şekilde ne zaman Seçilmiş Halkı yoldan çıkacak gibi olsa, o zamanlarda çıkan gökkuşağı, Tanrı'nın bu

anlaşmasını hatırlatır. R'Simon o derece "tsadik-dürüst" bir kişi idi ki, onun liyakatlari yüzünden, o yaşadığı sürece, dünyanın bu işareteye ihtiyacı olmamıştı ve onun zamanında hiç gökkuşağı görülmemiştir. Bütün dünyayı savunup koruyacak güçe sahip olan R'Simon, yaşamı boyunca hep tüm dünya için dua edip merhamet dilemiştir.

6. Sütlü yiyecekler- Bazı Hassidik çevrelerde, Lag Ba'Omer'de sütlü yiyecekler yeme adeti vardır. Kabala yazılarında şarap ve kan, yargıyu; su ve süt ise merhameti sembolize eder. Şavuot'ta sütlü yiyecekler yemesinin sebeplerinden biri de budur. Şavuot'un spiritüel etkisi, kendisini, göklerden Tanrısal Merhamet'in bereketli bir şekilde yağmaya başladığı Lag Ba'Omer'den itibaren göstermeye başlar.

Önemli Not: Yazında kısa bir özét olarak verilen bilgiler, okuyucuya bu konular hakkında fikir vermek amacıyla Lag Ba'Omer-Its observance, laws and significance, Sefirot, El Gid Para El Pratikante, kitaplarından ve www.chabad.org; www.jewfaq.org; www.torahrets.com; www.ou.org; www.aish.com sitelerinden derlenerek hazırlanmıştır. Cemaatlerin farklı gelenekleri ve uygulamaları olabildiği için Özel Günler ve uygulamalar hakkında en doğru ve detaylı bilgiler için, cemaatin kendi Rabbi'lerine başvurması gereklidir.

Dini Takvim

Nazlı Doenyas

**1 MAYIS 2014 - 30 HAZİRAN 2014
(1 İYAR 5774 - 2 TAMUZ 5774)**

Her Cuma Akşamı

Gün batmadan Şabat onuruna iki beyaz mum yakılır. Geleneklerimize göre, önce mumlar yakılır, sonra berası söylenir:

**Baruh Ata Ad. Elo-enu Meleh Aolam
Aşer Kideşanu Bemitzvotav Vetsivanu
Leadlik Ner Sel Şabat.**

Bizleri mitzvalarıyla kutsayan ve bizlere
Şabat mumlarını yakma mitzvasını veren
Evren'in Efendisi, Sen Tanrı'mız, Mübareksin.

Her Cumartesi Akşamı

Akşam yıldızlar çıkışında Şabat bitiminde özel Avdala mumu, kosher şarap ve güzel kokulu bitkilerle **Avdala** yapılır.

**14 Mayıs Çarşamba- (14 İyar)
PESAH ŞENLİ- İkinci Pesah**

Tanrı, Yahudiler'i Mısır'dan çıkarırken, Paro ve halkın başına gelen son felaket, behorların ilk

doğan erkek çocuk) ölümüydü. Yahudiler ise, Tanrı'nın emriyle, 14 Nisan günü Korban Pesah-Pesah Kurbanı yaparak bu felaketten zarar görmemişlerdi. Mısır'dan Çıkış'tan bir yıl sonra, Tanrı, Moše Peygamber'e seslenerek, İsrailoğulları'nın, yılın ilk ayı olan Nisan ayının 14'ünde Pesah Kurbanı'nı, tam olarak o gündə Bet-Amikdaş'a(Kutsal Tapınak) getirmelerini söyler (Bamidbar 9:1-3).

Fakat bir grup Yahudi, 14 Nisan tarihinde "tameritüel kirlilik" durumları yüzünden bu korbanı getiremezler. Bu mitzvadan mahrum kalmak istemeyen bu kişiler için, onların talebi üzerine Moše Peygamber Tanrı ile konuşur. Tanrı, onlara bu mitzvayı yerine getirebilmeleri için ikinci bir fırsat verir. İkinci fırsat günü, Pesah'tan tam bir ay sonra, 14 İyar (bu yıl 14 Mayıs Çarşamba) günüdür. Bugün; Bet-Amikdaş zamanında Matza ile birlikte yenen Korban Pesah 'ı hatırlamak amacıyla, bir parça matza yenir.

18 Mayıs Pazar-18 İyar - LAG BAOMER

Pesah ile Şavuot arasındaki 49 günlük "Omer" dönemi, tarihte Yahudi Halkı için çok üzücü olaylara sahne oldu. Bu dönemde Rabi Akiva'nın 24.000 öğrencisini öldüren salgın hastalık, Omer'in

33.günü mucizevi şekilde ortadan kalkınca, bu gün, İyar ayının 18.günü, mutlulukla Lag Ba'Omer (Omer sayımının otuzüçüncü günü) kutlanmaya başlandı.

4 Haziran Çarşamba- 6 Sivan- ŞAVUOT

Şavuot, hem tarımsal, hem tarihi özelliği olan ve Yeruşalayim'i ziyarete gidilen, Şaloş Regalim'in (Üç Ayak- Üç Hac Bayramı: Pesah-Şavuot-Sukot) ikinci bayramıdır.

Şavuot Bayramı, Mısır Çıkışından sonra, Pesah'in ikinci gecesinden itibaren 49 gece boyunca sayılı Omer'in bitiminde, 6 ve 7 Sivan günleri, (Bu yıl 4 ve 5 Haziran) kutlanır.

Mısır'dan Çıkış'ta fiziksel esaretlerinden kurtulan İsrailoğulları, 49 gün -7 hafta- boyunca, her gün kendilerini geliştirip, Tanrı'ya yaklaşarak, Tanrı'nın onlara vereceği Tora'yı almaya hazırlandılar. Şavuot, en çok bilinen "haftalar" anlamıyla, Pesah'in ikinci gününden itibaren geçen 7 haftayı simgeler

Süleyman Doğu

İzmir

Kabala Üzerine Dersler

- 1 -

Bu çalışmamızda, Şaş Mab Yisra'el (Yahudilik Bilimi)'nden hareketle evangeliyon anlatımı Tora(h)/Talmud/Tora(h)/Kabala ekolünden ve **Habakkuk İncil'inde⁴⁰** yeralan yorumlar ışığında açıklamaya özen gösterdik. Hakikate yaklaşmak yönündeki gayretlerimizin bir ölçüsü anlayışı ile kaleme alınmıştır ve gerçek bilgisi biz insanlara hakikat bilgisi Tanrıımız (Hashem) nezdinde olduğu bilinciyle hareket edilmiştir.

Kabala; 1- Verilen bir şeyi kabul etmek, 2-Almdi belgesi/ makbuz, 3-Ziyaretçi kabulü, giriş izni, 4-

⁴⁰ Habakkuk İncili, Yahudi İncili olarak bilinir; Habacuk(Habakkuk) adı ile VII.yy.da yaşamış Yahudi din adamı ve peygamberi tarafından kaleme alınmıştır. Tanah'm Nevium kısmında yer alan oniki kitaptan biridir. Tanrı'yı sorgulamanın kendi başına yanlışlık içermediğinden hareketle, asıl olanın Tanrı'nın planlamasının zamanlaması ve hangi yollarla yerine geleceği hakkındaki sorulara cevap arayan bir metindir. Ayrıca, Hıristiyanlıktaki resmin serbest bırakılması 7. Konsül (MS.787)döneminde gerçekleşmiştir.

BİZİM
KÜRSÜ

Tora(h)/Talmud ekolüne göre, Tanah'ın Nevium Kitabı (ki buna Divre Kabala denir.), 5- Kurban işleminde akan kanın kullanılmak üzere kurbanın doğrudan boynundan bir kaba alınması ameliyesi, 6- Tora(h) in sırlarına dair gelenektir ki incelemelerimizde bu mistik geleneğe bağlı kalınmıştır. Aynı zamanda bugün ülkemizin Güneydoğu bölgesinde yer alan bazı illerimizde icra edilen götürü alışıverişin adıdır.

Judaizm On Üç İnanç Prensibi üzerine kurulmuştur. Haham Moše ben Maymon (Rambam)'ın listelediği şekliyle ilk sırada "İsmi Mübaret olan Yaratıcı(Yotser) in Tek olduğuna ve O'nunki gibi bir Birliğin hiçbir şekilde mevcud olmadığı..." esasına dayanır. O, Kutsal Mevcudiyeti'nin Mekânını Gökler'de tesis etmiştir. Burada Kutsal Mevcudiyeti (dişil görünümü) "Shechina(h)," Mekâni "Yad-El" olarak tanımlanmıştır.⁴¹ Aynca bu üitede geçen "Leolam" kelimesi -Dünya İçin /ebediyen-yaşadığı anlamına gelir. Bu aynı zamanda bir yemin ifadesidir."Hay Anohi" vurgusunda ise "Anohim"-

41 Tora(h)/ Bamidbar Kitabı 2:17 Tora(h), onuç türetim yönteminden biri kullanılmak suretiyle açıklanır.

Ben- anlamındadır. Haham Samson Raphael Hirsch'e göre, Hashem'in yarattıklarıla iç içe ve bağlı oluşunu, onlara yakınlığım temsil eder. "İsa Mesih" inancı, Judaizmin On Üç İnanç Prensibi'nin 12. başlığına dahil "Maşiah'm geleceğine tam bir inançla inanıyorum ve eğer gelmekte gecikse bile, her şeye rağmen onun gelmesini hergün bekleyeceğim" andından yola çıkılarak Hıristiyan kateşizmine mal edilmişdir.

Tora(h)/Devarim Kitabında bahsi geçen ve "Aazinu"-kısaca Moše'nin Şarkısı⁴² olarak bilinen peraşa da Hashem,Yisra'el hakkında "Hani tanrıları, kendisine sigindıkları kaya?" ifadesiyle seslenir ve Yisra'el'in güven duyduğu sahte tanrılar sorgulanır; onlara güvenmesinin yanlış bir tavır olduğunu altı çizilir. Buradan yola çıkılarak, yüzyıllar boyunca Yisra'el bu tipteki bir "ilâhlar" setini denedigi ve bu putlar ile de sınırlı kalmadığını öğreniyoruz. Bir dönem Yahudiler tencerelerinden yükselen bu hara bile tapacak kadar putperest geleneklerini sürdürmüştür.⁴³ Buna rağmen Hashem ile Yisra'el

42 Tora(h)/Devarim Kitabı 32- Perek(paragraf,ünite) bahsinden,

43 Midraş [Sözlü Tora(h)] geleneğinin bir bölümü, kelime anlamı derin araştırma demektir) Yakut Şimoni'den, Midraş'a göre, Moše Rabenu'nun eşi Tsipora bir putperest idi ve adına bir temple inşa edilerek taçlandırılmıştır.

arasındaki bağı ne Yisra'el'in şirk (Hashem'e eş) koşma günahları ne de galud (sürgün) ve acılar koparabilmiştir.

Kabala'nın temelini teşkil eden "Sefer ha Zohar"⁴⁴ ve " Sefer ha Yetzirah"⁴⁵ anlatımlarına göre; Hashem, Avraam Avinu'ya iki seçenek sunmuştur. Yisra'el günah işlediği zaman cezası ya "Geinom"(cehennem) de ya da çok zorlu bir sürgün olarak bu dünyada verilecektir. Avraam, çocukların Geinom'da ebedî ceza çekmelerini istemediği için Yisra'el'in diğer uluslara "satılmasını" tercih ettiğini, bunun üzerine Hashem de Bene-Yisra'el'i ebedî sürgüne mahkum ve düşmanlarının eline teslim etmiştir.⁴⁶ Hashem'in Yisra'el'i, Kendi payı olan bir halk olarak putperestliği benimsenmiş ve bir başkasına karşı "Sinat Hinam"-sebebsiz nefret- duygusu güderek I.

Günümüzde özellikle kayınpederi adına okunan peraşa peraşaların kralı olarak bilinir.

44 İhtişamın Kitabı

45 Oluşumun Kitabı.

Talmud ilk kez 1965 yılında Aramitçe'den 46 cilt olarak günümüz İbranicesine, Mayıs/2012'de Ürdün Ortadoğu Bilimleri Akademisi eliyle Arapça'ya çevrildi.

46 Zohar/ Midraş Pekude 8; Zohar ilk kez 2001 yılında 23 cilt halinde İngilizce'ye çevrildi.

ve II. Beit HaMikdash'ın yıkılmasına yol açmış olsa da cezalandırmak için sürgün ve düşmanlarının eline teslim etmekle kalmamış; aslında hak etmemesine rağmen, sîrf Kendi İsminin onuruna, Hilul Hashem'i (Tanrı'nın İsminin küçük düşmesini) engellemek için kurtaracağını vurgulamıştır.⁴⁷ Çünkü Judaizm açısından Hashem'in İsminin küçük düşmesine neden olmak, şirk koşmak gibi en ağır günahlardan biri olarak kabul edilmiştir.⁴⁸

O kadar ki, HA-MİTZVOT -ON EMİR- de "Ben'den başka tanrı olmayacak" denildiği halde Yahudiler altın buzağıya "Elle Eloha Yisra'el"-Bunlardır senin tanrıların Yisra'el- demiştir. "Tanrıyı denediler." Kendileri için, eğer Tanrı 'Bir' ise emredildiği şekilde, değilse dilekleri şekilde yakarmayı göze aldıklarından dolayı cezalandırılmışlardır. Zira o dönemde Yahudiler Hashem'e ulaşmanın ancak bir nesne ile olabileceğine inanıyorlardı. Haham Yeuda Halevi, çölde yapılan Mişkan çadırında Keruvim de

47 Tora(h)/ Şemot 32:11,12; Bamidbar 14:14,15, Kidû Aşem için bzk.Şemot 15:1

48 Tora(h)/ Vayikra 22:32; I. Mabed Yahuda Kralı Menaşe'nin putperestliğine, Devir (Kutsali Kutsaldan ayıran bölüme) put koyarak Elohim'e eş koşmasına; II. Mabed ise Yahudiler arasındaki sebebsiz nefret - bir başkasına duyulan ve bir dayanaktan yoksun olan günah- duygusuna bağlı olarak yıkılmıştır.

vardı ama bu Hashem'in emri ile yapılmış iki melek figürünü göstermekteydi. Tora(h)/Şemot 25:20 bahsi bu anlatım ile ilişkilidir.

Buna karşılık 'Altın Buzağı' önünde kurban adanması putperestlik adeti idi. Yahudiler bu davranışları ile onurlarını, haliyle kendileri ile özdeşen Hashem'in Onuru'nu ot yiyerek yaşam mücadele veren buzağı figürü ile değiştirmişlerdir. Bu eyleme katılan üç bin kişinin cezalandırılma yoluna gidilerek öldürülüğünü öğreniyoruz.

Zohar'daki ifadeler dikkâte alındığında, Hashem dünyayı ve insanlık âlemini, O'nu algılayabilmeleri ve Büyüklüğünü takdir edebilmeleri için yaratılmıştır. O halde Kendi İsmi'ni Yisra'el ile niçin bağdaştırmıştır? Bu sorunun cevabı Yisra'el kelimesinin kutsiyetinde yatomaktadır. *Yisra'el, Hashem'i gören ve Hashem ile birlikte mücadele eden demektir.* Yisra'el'in fiziksel, manevî, ahlakî ve toplumsal kültürünü şekillendiren Hashem'dir ve Hashem'in Halkı Payı'dır. Halk, Erets-Yisra'el'e geldiğinde bunları da yani kutsallarını da beraberinde getirmiştir. Halbuki onlar, "Şeva Berahot" da okunduğu şekliyle, Hashem'in onuru

icin yaratılmışlardır; doğrudan nezaret edildikleri için de "Kidüs Aşem"-Tanrı'nm İsmi'nin yüceltilmesini- hep kollamışlardır. Yani dolaylı nezaret ettiği diğer uluslar günah işlediği ve Kendisi'ne sadece Bene-Yisra'el sadık kalarak Tora(h)i hak ettiğinden ötürü. Nitekim Tora(h)da Yahudi olmayan diğer uluslar (goy) ve halklar (goyim) farklı bir konuma yerleştirilmiştir; onları aydınlatma görevi de Bene-Yisra'el'e verilmiştir.

Yisra'el'in düşmanları İbranicede "Ahzar" olarak ifade edilmiştir. Ah=Yalnız, Zar=Yabancı; "Ahzar" zalm, gaddar, cahil, aşağılık kelimeleri karşılığı kullanılmıştır. Hashem, Bene-Yisra'el'in bu düşmanlarını kendi düşmanları addetmiştir. Yaakov Avinu'ya düşünde seslenirken de " Bunu temiz vicdanın ile yaptığını biliyorum...Ben de seni bu yüzden bana karşı günah işlemekten alıkoydum." demiştir. Haliyle onlar için cehennemin yolunu kapalı tutmuştur. Doğrudan nezareti altındakiler sıkıntı çekseler de aynı zamanda insanlık içinde var olmaya devam edecekleri hususu vurgulamıştır. Bunlar ile mücadele etmek için yola çıkan bizlerin de bu mücadelede yalmaz bırakılmayacağımız ümit ve temennisi ile.

Tora(h) göre, Hashem Adam'ı Kendi görüntüsünden yaratmıştır.⁴⁹ Altıncı gün Tanrı "Görüntümüzden ve benzeyişimizden insan yapalım...ve yeryüzü üzerinde hareket eden tüm toprak hayvanlarına hükümsin "dediği vurgulanır. Midraş'taki anlatım esas alındığında, Adam -ki toprak demektir- gökyüzünün bir ucundan diğerine kapsayacak büyülükté yaratılmıştır ama bunu hak ettiği taktirde tüm yaratılıştan önce geleceği hususu açıktır. Böyle olması, gökyüzünün altındaki herşeyi anlayabilecek kapasitede donatıldığım göstermesi, onun zekâ ve yeteneğinin büyülüğu ortaya konulmuş olması bakımındandır. Adam, gelecek tüm nesillerin ruhlarını zatında barındırındır. O'nun 'Gan Eden'den uzaklaştırılması ile zatında barındırdığı tüm iyi ve kötü ruhlar birbirine karışmıştır.

İbranicede "tikim" kelimesi dağılan bu ruhların bir araya toplanması gayretlerinin bütünüdür. Zira

ruhlar sadece suya, toprağa yayılmamıştır; ateşe, bitki ve hayvanlara hatta maddeye de yayılmıştır. Kabala'ya göre, maddenin de ruhu vardır;* bazen aklen yerine koyduğumuzdan emin olduğumuz bir eşyayı aradığımızda yerli yerinde bulamamızın nedeni bundandır.

"On Sefiroftan hareketle Kabalist açılımı; "Yah" (Baba), YHVH (Yüksek Ana) yani "Binah" -kavrayış, zeka - karşılığı kullanıldığı şekilde ilişkilendirilmiştir. Diğer bir ifadeyle, Kutsal İsmi ikinci harf "He" siyah ışığı, diğer üç harf beyaz ışığı temsil ettiği ; Bene-Yisra'el, "He" harfini sevgi ve sonsuz bir istek ile diğer harflere bağlandığında erkek ve dişinin birlikteliği gerçekleşeceği, bu birlikteliğin kamil/ mükemmel olduğu her durumda "He" beyaz ışığa bağlanırken, Bene-Yisra'el de "He" ile zincir oluşturacağı anlatılmıştır."Siz, Tanrıya sevgi ile bağlananlar, herbiriniz bugün hayattasınız"** cümlesi, bu izahat ile anlam kazanır. Bene- Yisra'el, sevgi ile sarılmayı başaramazsa, "He"-siyah ışık- doğası itibarıyle tahrip gücüne sahip olduğundan silinerek "dalet" harfi, bu harfin temsil etiği felaket hali ortaya çıkacaktır.

⁴⁹ Tora(h)/Bereşit, l: 1,2;2:3

* Kabbalah Science and The Meaning of Life, Rav Michael Laitman, Laitman Kabbalah Publishers, 2006

** Tora(h)/Talmud'tan naklen

Kısacası, günümüz açılımı ile, Medina-Yisra'el'in akıl ve hikmetin rehberliğinde aydınlığa yürümesinin nedeni geçmişî geleceğine ışık tutmasında aranması gerektiğini, Yisra'el'in karakteri olaylara karşı koyduğu eylemlerde yattığı, dostlarının zayıf yönlerini bilmesi ise Yisra'el için bir güç teşkil ettiği anlatılmak istenmiştir.

Siyasal açıdan ise, Yisra'el'in ve Yahudi Halkının değerleri yok sayilarak bir Filistin Devleti inşa edilemeyeceğini, anti-siyonizm anti-Yisra'el olarak değerlendirildiği ölçüde toprak ve tarih olgusu anlamını yitireceği betimlenmiştir. Yisra'el'e yönelik her saldırısı Yahudilere yönelik olduğu kadar Yahudilere yönelik her saldırısı da Yisra'el'e yönelikdir.

Hâlbuki geçmişin acılarından elde edilen Holokost trajedisî gibi dersler ve bu derslerin kazandırdığı sorumluluktan güç alarak güvenli bir gelecek inşa edilebilir. Mitsrayim'den çıkışımızdan itibaren bir bulut ve ateş sütunu ile korunduğumuzu hatırlayalım. Umut ediyoruz; çünkü inandığımız için görüyoruz.

Kefilliğimiz “Kol Yisra'el , Arevim ze Baze” için. Ve

“Ataların Yaşadıkları Çocukları İçin Birer İşarettir.” anlayışı hatırlanıp korunduğu takdirde. Pesah'ta Yahudi Halkı Paro anti-semitizminden kurtulmayı da kutladığı idrakiyle...

Pesah- Minşu Baet Ai Omeri... Beyom -Tov- Mikra kodeş aze.

İzmir, Sahabbat Ahodes 5774